

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM.
BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 424.

TELEFON: AUT. 505—97. — MŰSZAKI ÜGYEKBEN J. 454—48.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZÁSÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESULETENEK
SZERKESZTŐ-BIZOTTSAGA.

FŐSZERKESZTŐ: **Dr. ALKÉR SÁNDOR** M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR
M. KIR. POSTATANACOS.

TARSSZERKESZTŐ:

PETAINEK JÓZSEF
M. KIR. POSTAFŐMERNÖK.

A racionalizálás postai vonatkozásai.

Irta: **Dr. KOVÁCS JÓZSEF** m. kir. postatanácsos.

Le docteur Joseph Kovács, conseiller des Postes hongroises, sous le titre „Le rationalisme au point de vue postal“, donne un court aperçu sur les origines historiques du rationalisme, en touchant le taylorisme et le fordisme. Puis il fait ressortir le sens réel du rationalisme là où il s'agit d'appliquer et, en général, d'organiser raisonnablement, outre les forces mécaniques, les forces humaines. Enfin il fait connaître les aménagements pratiques assurant l'exploitation rationnelle de la poste en général et surtout de la poste hongroise, ainsi que quelques modifications de la réorganisation de l'administration de la poste hongroise, accompagnées d'exemples pratiques.

Ma a racionalizálástól várja boldogulását győző és legyőzött. Régebben ugyanezt taylorizmusnak, majd fordizmusnak: gazdaságos, esetleg tudományos üzemvezetésnek mondták.

Amikor 1927-ben a Népszövetség által rendezett világgazdasági konferencián ez az új szó, mint nemzetközi probléma a nagy nyilvánosság előtt először bukkant fel, annak tartalmát hozzávetőleg a következőkben adták meg a konferencia résztvevői: „Műszaki és szervezeti eljárások összessége a lehető legkisebb erő- és anyagvesztés biztosítására”. Amerikában a racionalizmus helyett a gazdaságos vagy tudományos üzemvezetés elnevezés alatt ismeretes az a törekvés, amely most valamennyi művelt állam politikai, gazdasági, sőt tudományos életének vezető egyéniségét hatalmába kerítette.

Amikor pedig Amerikában ez az irányzat előbb taylorizmus néven megkezdte hódító körútját, hogy rövidesen az európai államokban is polgárjogot kérjen, akkor még csak a munka eredményének fokozását tűzte ki szerényen célul, hogy ezáltal a legjobb munkateljesítményt biztosíthassa. A taylorizmustól a fordizmusig már csak kis lépést kellett megtenni. Ezt a lépést Ford a folyton mozgó szalagnak a gyárüzemű termelés fokozásánál történt bevezetésével tette meg.

Az a folyton mozgó szalag, mely az amerikai autógyártás koronázatlan fejedelménél a gyári termelés hihetetlen fokozására vezetett, csakhamar megjelent nemcsak az állami üzemeknél, de az állami és egyéb hivatalokban is, mint láthatatlan, szellemi folyton mozgó szalag, mely a különböző tehetségű, különböző gondolkodású tisztviselőket a gyári munkától mégis csak nagyon különböző szellemi munkájukban azonos ütemű gondolkodásra, termelésre óhajtja kényszeríteni.

Ford „Mein Leben und Werk” című munkájának „Der Terror der Maschine” című fejezetében maga is beismeri, hogy a folyton mozgó szalag a maga egyenletes lassúságával, ravaszul kiokoskodott fogásaival, melyek óramű pontossággal ismétlődnek, a munkát magát sablonszerűvé, egyenletessé s így eredményesebbé tette ugyan, de maga a munkás e rendszer mellett eltompul és saját munkája iránt sem érdeklődik. Taylor és Ford az általuk valósággá tett „Nagy forgalom — kevés haszon” jelszónak gyakorlatba átvitelénél az egyén személységét — mint tényezőt — a termelésből teljesen kikapcsolták. Ezzel az alkotó ember önállóságát megszüntetve, annak a munka által egyébként megszerezhető belső kielégülését is lehetlenné tették s így az embert munkagéppé alacsonyították. A Ford által állítólag javított taylorizmus a legolcsóbb termelési költségek és a lehető legjobb teljesítmény létrehozását tette főcéllá, hol a termelőnek a legkisebb nyereséggel kell megelégednie.

Ezzel szemben a racionalizmust — vagy magyarul mondva az észszerűséget — az új gazdasági jelszónál talán éppen abban kellene keresnünk, hogy a rendszer ember, munkás, avagy tisztviselő csökkentő irányzatát, tehát a végrehajtás tempóját lehetne és kellene fékezni.

Égészen ideális értelemben véve azok, akik nem akarnak e jelszóval visszaélni, racionalizálás alatt nem értenek egyebet, mint valaminek helyesebb, az eddiginél is célszerűbb alakban, jobb eredménnyel való elvégzését. Ilyen értelmezés mellett a racionalizálással összekötött mellékcélokat, a munkaerő, az anyag- és a pénzmegtakarítást nem volna szabad öncélként szerepeltetni. Ebben az értelemben véve helyes, kívánatos jelszónak kellene és lehetne megtartani az észszerűsítés most felkapott irányzatát.

Súlyos hiba azonban, hogy az egyébként helyes jelszónak és irányzatnak legtöbbször csupán egyik oldalát, annak csupán gazdasági vonatkozásait igyekeznek érvényre juttatni. Már pedig mégis csak különbséget kell tenni, vajjon a racionalizálás könyörtelen végrehajtásánál csak gépekről, esetleg gépekről és emberekről, avagy csak emberekről van-e szó. Mihelyt emberekről is szó van, azok egyéniségét, életcélját és életkörülményeit is feltétlenül figyelembe kell vennünk. Ellenkező esetben a gazdasági élet, amely erőszakos beavatkozásokat különben sem tűr, zökkenőkhöz ér és zavarok keletkeznek vérkeringésében, melyek az egész szervezet romlására vezethetnek. Ha már most az elmondottakra figyelemmel keressük e jelszó értelmét, akkor azt kell mondanunk, hogy az emberi, de különösen a szellemi munka racionalizálása nem egyéb, mint az emberi munkának olyan

értelmű jobb berendezése, amely az embernek, tehát a testi, vagy szellemi munkásnak életcéljait is figyelembe veszi. A racionalizmusnak ezt a tartalmi értelmezését (Dr. Hans Rupp berlini egyetemi tanár: „Der Sinn der Rationalisierung” c. munkája) már bátran magunkévá tehetjük, mert annak helytállósága a leganyagiassabban gondolkodó nemzetgazdász előtt is kétségtelenné válik, ha rágondolunk arra a tapasztalati tényre, hogy még a testi munkát végzők teljesítménye sem függetleníthető teljesen a munkás testi és lelki diszpozíciójától. A szellemi munkás, tehát a hivatalnok ember munkájának eredménye, annak értéke azonban egyenesen és szorosan összefügg munkakedvével. Nagyobb munkakedv mellett nagyobb munkaeredményt biztosít a munkás munkaadójának és nagyobb munkabért magának. Ennek a munkakedvnek ébrentartása, biztosítása, sőt emelése tehát a munkaadónak is érdeke. E jogosnak mondható érdekek tökéletesebb kielégítésére irányuló törekvés lenne tehát az igazi racionalizmus.

Ha most már az elmondott általános megjegyzéseknek a postára való alkalmazását nézzük, előjáróban be kell ismernünk, hogy a posta, mint szállítóüzem, vállalatának vezetésénél kénytelen elsősorban pénzügyi, gazdaságossági szempontokat érvényesíteni; de mint közszükségletet a magánverseny kizárásával kielégítő állami üzem magasabb szempontokat is figyelembe vesz egyes szolgálati ágainak ellátásánál. Éppen ezért a postauzem racionalizálásánál ezeket a szempontokat nem lehet figyelmen kívül hagyni. A postauzem lebonyolításának kérdése tehát elsősorban technikai és pénzügyi kérdés, amelynél a posta is a gazdaságos üzemvezetés alap gondolatát: legkisebb anyagi áldozat mellett a legjobb gazdasági eredmény biztosítását szintén elérni törekszik.

E gondolat gyakorlati megvalósításánál az eljárási módokra és eszközökre különös figyelemmel kell lenni. Munkagépeknek, pl. bélyegzőgépeknek és szállítóberendezéseknek, házi csőpostának kisebb hivatalokban való alkalmazása — bármennyire kívánatos a technikai berendezéseknek a postakezelésnél való térfoglalása — gazdaságilag éppen oly elhibázott dolog lenne, mint nagyobb városokban kézi kiszolgálású új távbeszélőközpont létesítése.

Mennél nagyobb forgalmú postahivatalról, avagy más postai szervről van szó, a postauzem gazdaságos vitele annál inkább megkívánja a helyes munkamegosztást. A munkamegosztásnak azonban a postauzem természeténél fogva sokkal szűkebb határai vannak, mint a gyári üzemeknél, mert a postahivatalok forgalma egymástól igen eltérő méretű és a munka csak a nagyobb forgalmi gócpontoknál jelentkezik tömegesebben és így csakis ezeknél lehet szó gazdaságos munkamegosztásról. Ott, ahol a forgalmi viszonyok azt indokoltá teszik, a helyes munkamegosztás és az emberi munkaerő kiméltése, esetleg megtakarítása munkagépek alkalmazását is indokoltá tehetik a postauzem legkülönbözőbb ágazatában. (Önműködő mérlegek, bélyegzőgépek, szállító szalagok, emelő berendezések, csőposta stb.)

E munkagépek közül a postára nézve legszerencsésebb és így a racionalizálás szempontjából igazi értéket képviselnek a különböző automata-, önműködő gépberendezések (bérmentesítőgépek, automata

telefonok és a pénzbedobásra működő automaták stb.), mert ezek amellet, hogy a közönség gyors és kényelmes kiszolgálását lehetővé teszik, a postaalkalmazott közreműködését, sőt ellenőrzését is a lehető legcsekélyebb mértékre korlátozzák s a szolgálati teendők jelentékeny részét a közönségre hárítják anélkül, hogy az ellen jogos kifogást lehetne emelni.

Igen nagy fontossága van a postaüzem racionalizálásánál az egyforma eljárási módok, azonos nyomtatványok, illetőleg formulák bevezetésének. Mennél általánosabb a posta-, táviró-, távbeszélő-üzemeknél bizonyos eljárási módoknak használata, formulák bevezetése, annál olcsóbb és jobb lesz az üzemvezetés. Ez ad különös jelentőséget a nemzetközi posta és táviró egyezményeknek, melyek már akkor módját találták a gazdaságos üzemvezetés egyik legjobb eredményeket biztosító alakjának bevezetésére, amikor még senki sem beszélt racionalizálásról.

A postaüzemnek gépekkel való felszerelése, automatizálása és normalizálása útján a legnagyobb tömegforgalom lebonyolítását nemcsak lehetségessé tesszük, de azt olcsóbbá és gyorsabbá is tehetjük. E tekintetben a magyar posta tulajdonképpeni tömegforgalommal a postai, de a táviró, avagy távbeszélő szolgálatnál ma még alig rendelkezik, noha különösen távbeszélő terén e tekintetben évről-évre hatalmas a haladás és ennek megfelelően gépi berendezéseink is éppen a távbeszélő szolgálat terén mutatnak fel igazán pompás, minden világvárosnak becsületére való újításokat.

A mechanizálás, automatizálás előnyei a valóságban csakis tömegforgalomnál jutnak érvényre. Viszont a gépi berendezések hatalmas tőkeáldozattal járnak. Ennek kamatterhei csak a munkagépek, avagy automataberendezések teljes kihasználása és a gépi berendezések útján a forgalom lebonyolításánál elérhető gyorsaság és üzembiztonságon keresztül válnak gazdaságilag előnyössé. És éppen mert e két szempont: a forgalom lebonyolításának gyorsasága és biztonsága a postaintézet egyes szolgálati ágazatánál a közönség szempontjából is fokozott jelentőségű, amennyiben e szempontok az üzem gazdaságosságát is érvényre jutni engedik, a posta racionalizálásánál a gépi berendezések mind nagyobb szerepre számíthatnak.

Ez legkevésbé áll a postai ágazatra, hol az emberi munkaerő és irányítás igen sok szolgálati ténykedésnél alig nélkülözhető, mert pl. az irányításnál, a kézbesítő szolgálatnál az emberi gondolkodás mégsem mellőzhető. Viszont az is bizonyos, hogy kezdetben, a forgalom kialakulásáig legtöbb gépi berendezés gazdaságossága alig bírálható el helyesen, azért e kérdésben csak e berendezések hosszabb időn keresztül történt használata után lehet helyes megállapítást tenni. (Gépkocsijáratok, munkagépek stb.)

A posta üzemének gazdaságosságát csak a helyes közigazgatás biztosíthatja. A helyes adminisztráció nélkül az üzem minden gazdasági eredménye kérdésessé válhatik úgy, hogy az üzem racionalizálásánál a jó közigazgatás előfeltételeinek megteremtéséről és biztosításáról is értelemszerűen gondoskodni kell. A közigazgatásnál munkagépek alkalmazásának utóbbi időben szintén mind nagyobb tere lesz;

az e tekintetben számbajöhető gépi berendezések mindegyike azonban csak az irodai, segédhivatali és számvevőségi, tehát a közigazgatási segédszolgálatok terén hozhat könnyítést és érhet el idő-, munka- és embermegtakarítást.

A közigazgatás azonban tulajdonképpen nem ezzel, hanem a maga pótolhatatlan előkészítő, szervező és vezető munkálkodásával szerzi meg és biztosítja a gazdaságos üzemvezetés előfeltételeit. A munkahelyek megszervezése, felszerelése, a helyes személyzeti politika alapvonásainak kitervelése, a postaüzemnél alkalmazható személyzet egyedeinek kiválasztása, a forgalom helyes lebonyolítása, a közönség és posta érdekeit egyformán szem előtt tartó szabályok megalkotása és az eljárási módoknak, kezelési eljárásoknak megállapítása, az ellenőrzés, mind egy-egy pillére a postaüzem helyes, célszerű és gazdasági eredményeket hozó vezető tevékenységének. E teendők ellátását pedig emberi munkát pótló gépekre bízni mégsem lehet.

Az előrelátó vezetés a forgalom gyorsabb és jobb lebonyolítását biztosító technikai újításokat, mint a gépkocsi berendezéseket, légi járműveket, a táviró-, távbeszélő- és rádióforgalom lebonyolítása körül jelentkező újabb és újabb találmányokat még akkor is alkalmazza, ha azok gazdaságossága csak a jövőben volna várható. Jövőre szóló terveinek kidolgozásánál figyelemmel kell kísérni a postát igénybevevő közönség egyes rétegeinél jelentkező kívánságokat, komoly szükségleteket; a kulturális és közgazdasági szükségleteket összhangba kell hozni a posta gazdasági és forgalmi érdekeivel úgy, hogy ezeken keresztül a posta, mint a nemzetközi postaegyezmény tagja, nemzetközi kötelezettségeit is betarthassa.

Az újabb idők postaintézete a gazdaságos üzemvezetés érdekeinek szolgálatában a helyesen értelmezett forgalomemelő tevékenységtől, a reklám alkalmazásától sem riad vissza. A postát igénybevevő közönséget felkeresi otthon, üzlethelyiségében, a gyárakban, a termelőhelyeken és felhívja figyelmüket postaforgalmuk lebonyolításának legelőnyösebb módozataira, szóval az üzleti reklám minden megengedett formáját felhasználja, hogy ezzel üzleti forgalmát emelje, berendezési tárgyainak, személyzetének gazdaságosabb kihasználását biztosítsa és ezzel üzleti eredményét javítsa. Mind az a törekvés tehát, amely a most részletezett eszközök és módok felhasználásával a posta, mint szállítási üzem pénzügyi eredményességét javíthatja, a közönséggel szemben kötelező forgalomellátó tevékenységét a köz szempontjából is értékesebbé teszi; e törekvések szolgálatába állítható eszközök és eljárási módok együtt és egyenként a racionalizáló tevékenység részeként szerepelhetnek. Különösen észszerű lehet tehát a vezetőségnek az a törekvése, mely a posta személyzetének munkakedvét minden zavaró mellékkörülménytől óvja, személyzetének nyugalmát és az intézet vezetősége iránt való bizalmát megőrizni és gyarapítani igyekszik. A racionalizálás megvalósításánál túlteszi magát annak egyoldalú értelmezésén és alkalmazásánál a szellemi munkás, mint természetes egyed személyi és életviszonyaira is figyelemmel van. Nem törekszik csupán és egyedül személyzetcsökkentésre és pillanatnyi, legtöbbször csak látszólagos, pénzügyi előnyök elérésére,

melyeket legtöbbször igen drágán fizethet meg a munkát és kenyeret adó intézet is.

Ebben az értelemben vett racionalizmustól s annak eredményeitől a m. kir. postának és a posta személyzetének tartania nem kell, mert a m. kir. postánál az üzem észszerű vezetésére és a lehető legnagyobb üzleti eredményekre irányuló törekvés — a racionális gazdálkodás — nem ujság, nem jelszó, hanem hagyomány és régen élő valóság. E hagyomány ápolása, a valóságba átültetése nálunk a posta vezetőségének már akkor megszokott gondoskodásai közé tartozott, amikor a napilapok hasábjain még nem lehetett minden pillanatban olvasni az állami hivatalok racionális, tehát észszerű átszervezésének gondolatát.

A posta évi jelentéseiben statisztikai és forgalmi adatokkal igazolt tény, hogy a posta üzeme évről-évre aktív s mint ilyen nemcsak saját személyi és dologi kiadásairól gondoskodik, hanem jelentékeny üzemelesleggel járul hozzá az államkincstár egyéb céljainak megvalósításához. A törvényhozás házában legilletékesebb helyről elhangzott megállapítás szerint a m. kir. posta az állam egyik legjobban vezetett intézménye, amelynek vezetői évenként sokmilliós beszolgáltatással igazolják az észszerű és gazdaságos üzemvezetés gyakorlati eredményeit.

A legjobb eredményt a lehető legegyszerűbb eszközökkel és a legkevesebb személyzettel igyekszik a m. kir. posta elérni. Ezt igazolja az a tény, hogy a posta kincstári személyzetének 1924/25. évben 12.000 főben történt megállapítása óta, noha a forgalom azóta 73.99 százalékkal nőtt, a személyzet létszáma csak 8.4 százalékkal emelkedett. (Jelenlegi létszám 13.005 fő.)

A postaforgalom kifogástalan lebonyolítását mindenkor feltétlenül biztosítani kell. E célra bizonyos számú, a szabályok által előre megállapított forgalmi személyzetre mindig szükség lesz. Azok az elvek, amelyek alapján a postaforgalom ellátására feltétlenül szükséges személyzetet kiszámítjuk, előre meg vannak állapítva és e megállapítás helyességét az eddigi tapasztalatok mindenképpen igazolták. A postaforgalom után megállapított személyzeti létszámot tehát pusztán azért, mert a másirányú, a tulajdonképpeni állami adminisztráció egyszerűsítését és az ott alkalmazott személyzet bizonyos mérvű csökkentését elhatározzák, ötletszerűen leszállítani nem lehet. A posta üzemének ellátása és az állami adminisztráció egyszerűsítése között ugyanis igen nehéz számbavehető összefüggést megállapítani, mert, ha a postaforgalom emelkedik, mint ahogy tényleg emelkedik: annak személyzetét nem apasztani, hanem növelni kell. Ennek elmulasztása egyenesen irracionális, észszerűtlen cselekedet volna, mert az csak a közönség kiszolgáltatásának rovására történhetnék, vagy pedig a meglévő személyzet munkaerejének kiuzsorázására vezetne, aminek káros következményei szintén hamarosan jelentkeznének.

Hasonlóképpen túlzás volna azt állítani, hogy talán a posta adminisztrációs költségei lennének túltengőek. A mindenki által hozzáférhető jövő évi költségvetési adatok igazolják, hogy a m. kir. posta

igazgatási költségei az összes költségvetési kiadásoknak mindössze 7.65 százalékát teszik.

Egyébként is, ha a m. kir. posta adminisztrációs költségeit a Máv., avagy a Postatakarékpénztár hasonló kiadásaival szembeállítjuk, azt találjuk, hogy a m. kir. posta személyzeti létszámához képest (20.566 fő) aránylag feltűnő kevés (415 főnyi), tehát mindössze 2 százaléknyi főiskolát végzett igazgatási személyzetet alkalmaz a postai közigazgatás. Ezzel szemben a Máv.-nál a 30.256 főnyi személyzet 3.7 százaléka (1.114 fő); a Postatakarékpénztárnál pedig a személyzet 4.4 százaléka (1.086 főből álló személyzetnél 48) teljesít közigazgatási szolgálatot.

Azt hiszem, hogy már ezek az adatok is alkalmasak arra, hogy azt az itt-ott felbukkanó állítást, mintha a m. kir. postánál túltengene az adminisztráció s ezért a postauzem racionalizálását a postaközigazgatás átszervezésében, de még inkább a postaközigazgatásnál alkalmazott személyzet létszámának apasztásában gondolják eredményesen megkezdhetni, a kellő értékükre leszállítsák.

Tagadhatatlan azonban, hogy ezek az állítások újból és újból felámadnak. Éppen ezért nem árt, ha keressük azokat az okokat, amelyek tápot adhatnak hasonló megállapításokra.

Nem sokat tévedek, ha azt állítom, hogy e feltevést a postavezérigazgatóságnál jelenleg szolgálatot teljesítő személyzet jelentékeny számára alapítják. A postavezérigazgatóság ugyanis jelenlegi összetételében kifelé, az intézetten kívül állókban könnyen a túlméretezés gondolatát ébresztheti. A postavezérigazgatóság ezidőszertint ugyanis még mindig 214, tehát számszerint jelentékeny számú tisztviselőt foglalkoztat. E létszámból azonban csak 72 fogalmazási és 26 műszaki főiskolát végzett előadó, tehát összesen 98 fő a tulajdonképpeni közigazgatási előadó személyzet. A többi pedig nagyobbrészt segédszemélyzet, kik a kiadóhivatali ténykedéseken kívül kétségtelenül jobbára olyan teendőket végeznek, melyeknek a postavezérigazgatóságon kívül, valamely központi szervnél, esetleg az egyes postaigazgatóságoknál való végzését is el lehet képzelni.

Az intézetten belül élők azonban tudva-tudják, hogy a vezérigazgatóságnál foglalkoztatott személyzet létszáma a lehető legtakarékosabb számítással van megállapítva s az ott beosztott személyzet legnagyobb része munkaerejének megfeszítésével, legtöbbször szabad idejének feláldozásával látja el szolgálatát. Azt is tudja, hogy a jelenlegi vezérigazgatósági hatáskörbe vont ügyeket kevesebb személyzettel ellátni már nem lehet s azok legtöbbször azért kénytelen a vezérigazgatóság magánál tartani, mert intézésüknek más szervre bízása vagy magasabb érdek, vagy gazdaságossági, esetleg pénzügyi szempontok tiltják. Időről-időre, éppen a központi szerv létszámának lehető csökkentése érdekében a m. kir. posta eddig is már több ízben felülvizsgálta a hatásköri rendelkezéseket és eddig is igyekezett mindazoktól az ügyektől a felsőbb hatóságokat mentesíteni, amelyeket az egységes vezetés érdekeinek veszélyeztetése nélkül ki lehetett adni.

Azok az ügyek, amelyek intézését ma még a postavezérigazgatóság a háromszoros hatáskörrevízió után is magának tartott fenn, a jelenlegi létszámot kétségtelenül indokolttá teszik. Ha tehát ennek

a létszámnak észszerű csökkentésére határoznánk magunkat, ezt a jelenlegi hatáskört szabályozó rendelkezéseknek gyökeres felülvizsgálásának kellene, hogy megelőzze.

E tekintetben gyökeres és alapvető reformot hajtott végre a birodalmi német posta, amikor az 1927. április 1-ével életbeléptetett hatáskörrendezésnél a birodalmi postaminisztériumot mentesítette minden, nem feltétlenül miniszteri hatáskörbe tartozó ügy intézésétől. Azokat az ügyeket, melyeknél továbbra is kívánatosnak mutatkozott a központi egységes vezetés fenntartása, de semmi köz-, avagy szolgálati érdek nem tette kívánatossá azoknak továbbra is miniszteri hatáskörben való intézését, kiadta a minisztériumból s azokat egyik már meglévő központi szerv, a „Telegraphentechnisches Reichsamt”-nál csoportosítva továbbra is központilag intézteti. A nevezett központi szerv „Reichspostzentralamt” új elnevezéssel ma már nemcsak táviróüzemi és építési anyagoknak raktározó, szétosztó és nyilván tartó hivatala, hanem a központi igazgatás néhány igen fontos postai és egyéb vonatkozású ügyeinek is, a birodalom egész területére és minden postai szervére kiható hatáskörre tett szert. A többek között a Reichspostzentralamt hatáskörébe tartoznak ma már a posta- és táviróüzem javítására vonatkozó kérdések rendezése, a pénztárszolgálat és számadástétel kérdéseinek intézése, a munkagépek alkalmazásával, a posta, táviró és távbeszélő szolgálat mechanizálásával kapcsolatos ügyek, az anyagbeszerzés és a posta minden szolgálati ágánál felveendő új személyzet képességvizsgálatával összefüggő ügyek stb., stb.

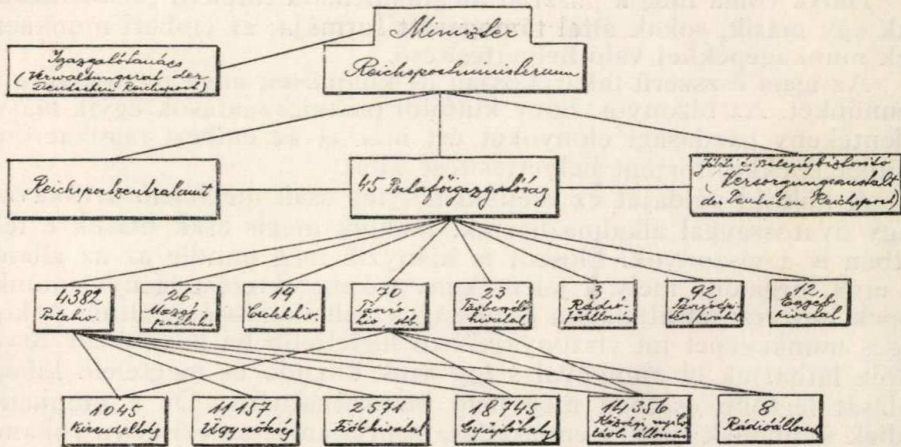
Viszont az ügyek másik csoportjának egységes intézését és irányítását a birodalmi postaminisztérium e célra kijelölt egy-egy kerületi főigazgatóságra bízta, mely kerületi igazgatóságok az illető ügykörre nézve az egész birodalomra kiterjedő, de csak tanácsadó, adatgyűjtő és javaslatkidolgozó hatáskört kaptak. E „geschäftsführende” (ügyvezető) kerületi postaigazgatóságok egyike például a pályaudvari átrakodások, másika a gépkocsi forgalmi, harmadika a csomagforgalmi, negyedik a levélpóstát érdeklő ügyekben kapott a többi igazgatóságokra is kiterjedő hatáskört.

Ez a rendelkezés a német postánál teljesen bevált és a birodalmi postaminisztérium jelentékeny tehermentesítésére vezetett. A német posta a központi igazgatásnál alkalmazott előadó személyzetnél ugyancsak jelentéktelen személyzetmegtakarítást ért el az ügyek áttolásával, de azt elérte, hogy a minisztérium előadó személyzete a nem feltétlenül miniszteri hatáskörbe tartozó ügyek intézésének gondjától szabadulva, az alapvető, kormányzati kérdések alaposabb tanulmányozására több időt és alkalmat nyert és így az végül is a postaszolgálat javítására vezetett.

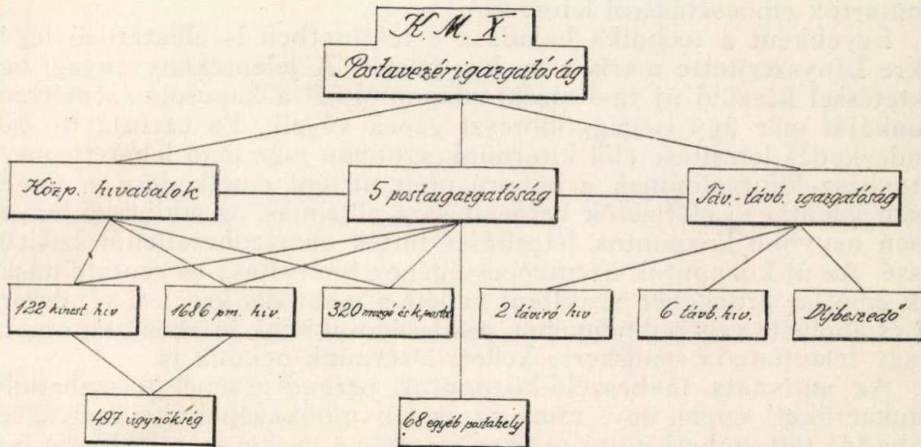
Ha az itt közölt vázlatokon keresztül összehasonlítjuk a német és a magyar posta szervezeti tagozódását, első tekintetre feltűnik az a tény, hogy a német birodalmi posta sokszorosan nagyobb személyzeti és forgalmi berendezései indokolttá és szükségessé tették és már cleve biztosíthatták a most vázolt hatáskörátszervezés bizonyos gyakorlati eredményeit. Nálunk azonban a postaszervek csekély száma

s a postaforgalomnak, a német forgalmi adatokkal szemben alárendelt számadatai hasonló átszervezés gazdasági előnyeit azért tennék kétségessé, mert az igazgatóságok között kiosztott hatáskörben végzett

*A német birodalmi posta tagozódása
(1929 márc. 31-iki állapot)*

*A magyar posta tagozódása
(Mai állapot)*

munka — gyakorlati tapasztalatok szerint (lásd a személyzeti ügyeknek a postaigazgatóságok hatáskörébe történt visszaadását stb.) — sok esetben munkatöbblettel jár s személyzetmegtakarításra nem vezethet. A mi viszonyaink mellett személyzetmegtakarítást is jelentő

további hatáskörégszerűsítést csak akkor lehetne remélni, ha módját találnánk maguknak az ügyeknek tényleges megszüntetésére. Az ügyek egyszerű áttolása más, akár alárendelt, akár valamely meglevő, vagy e célra alakítandó központi szervre, ha látszólag központi szervnél szolgálatot teljesítő személyzet apasztására vezethetne is, személyzetet megtakarító egyszerűsítést nem jelentene és így számbavehető gazdasági előnyökkel nem járna.

Hátra volna még a pusztán megtakarításra törekvő racionalizálásnak egy másik, sokak által támogatott formája: az emberi munkaerőnek munkagépekkel való helyettesítése.

Az igazi észszerű takarékoság itt különösen nagy óvatosságra int bennünket. Az bizonyos, hogy külföldi postaigazgatások egyik-másika jelentékeny gazdasági előnyöket ért már el az emberi munkaerőnek munkagépekkel történt helyettesítése által.

A külföld példáját ez esetben tényleg csak megfelelő kritikával s nagy óvatossággal alkalmazhatjuk. Nálunk mégis csak mások e tekintetben is a viszonyok. Először is hiányzik még mindig az az állandó és erős forgalom, mely a jelentékeny tőkebefektetést igénylő munkagépek beszerzését általában gazdaságos vállalkozássá tehetné. A költséges munkagépet mi viszonyainkban legfeljebb ha havonként 10—15 napig láthatjuk el munkával s így azok állandó és megfelelő kihasználását legtöbb esetben még nem biztosíthatnánk. De a munkanélküliek számának ijesztő emelkedése sem ajánlja az ezirányú rohamos haladást. A mi viszonyainkban a munkagépek alkalmazásánál talán az volna a helyes álláspont, hogy mindenütt, ahol azok beszerzésével jelentékeny számú munkaerő-szaporítást akadályozhatunk meg, új személyzet felfogadása helyett munkagépet kellene beszereznünk; de egyelőre el kellene tekinteni azok beszerzésétől ott, ahol azok alkalmazása személyzet felmentését eredményezhetné, különösen ha család-fenntartók elbocsátásáról lenne szó.

Egyébként a technika haladása e tekintetben is elhatározó lépésekre kényszerítette máris a m. kir. postát. A jelentékeny anyagi befektetéssel készülő új távbeszélő-központoknál a kapcsoló-személyzet munkáját már úgy is nagyobb részben gépek végzik. Ez üzemjavító berendezkedés létesítése elől kitérnünk azonban már nem lehetett, mert a távbeszélőforgalomnak a háború után történt emelkedése, a tömegesen jelentkező előfizetők befogadására alkalmas, az eddiginél lényegesen nagyobb központok létesítését tették elengedhetetlenül szükségessé. Az új központok üzemképességének biztosítása és rentabilitásának emelése érdekében szakítani kellett a manuális kezelési rendszerrel és ahelyett végeredményében gazdaságosabbnak ígérkező automata avagy félautomata rendszerre kellett áttérnünk nekünk is.

Az automata távbeszélő-központok berendezésénél felszabaduló munkaerőket, éppen úgy, mint az egyéb munkagépek bevezetésével szabaddá tett emberi munkaerőket ma már a m. kir. posta el nem bocsájtja, hanem előnyösen felhasználja a forgalom emelkedésével a postauzemnél mind szükségesebbé váló munkaerő-szaporítások fedezésére. Így a munkagépek esetleges alkalmazása a m. kir. postánál nem okoz munkanélküliséget és csak eszköz arra, hogy a forgalom emelkedése következtében különösen a postauzemnél kívánatos

munkaerő-pótlást új alkalmazottak felvételének a mai általánosan rossz gazdasági viszonyok miatt fennálló tilalma ellenére is biztosítja a posta vezetősége.

Ha az üzemek, illetőleg állami hivatalok most folyó észszerű átszervezésével elérhető gazdasági előnyöket, személyi s dologi megtakarításokat elsősorban és tényleg az állami alkalmazottak összessége javára, tehát a szolgálati berendezések, a személyzeti járandóságok és jóléti berendezéseinek javítására s ilyenformán a személyzet munkaképességének, munkakedvének fokozására, és így a munkaeredmény javítására lehet fordítani, akkor tényleg észszerű munkarend-átszervezést végeztünk, amelynek gazdasági hatását az állam, annak polgárai, s azok kiszolgálására felelküdt alkalmazottak ezrei egyformán jótékonyan éreznék. Kívánatos tehát, hogy a megindult racionalizációs folyamat mindenütt tényleg észszerű is legyen.

A postaszállítók járandóságának lefoglalhatósága.

Irta: DR. TAJTHY JÓZSEF, m. kir. postatanácsos.

Saisie des émoluments des entrepreneurs de service des voitures. Par le dr. Joseph Tajthy, conseiller de poste roy. hongr.

L'auteur est d'avis que les émoluments revenant aux entrepreneurs de service des voitures pour le transport postal ne peuvent point être saisis par voie d'exécution, puisque les entrepreneurs de service des voitures doivent être considérés, au fond, comme maîtres de poste, dont l'indemnité forfaitaire de transport est soustraite au droit de saisie, en vertu du § 52 de la loi sur les saisies.

A végrehajtási eljárásról szóló 1881:LX. tc. 52. §-a értelmében a végrehajtásnak többek között nem tárgyai a postamesterek szállítási átalányai. A törvény ez intézkedésének vizsgálata alkalmával mindjárt felmerül az a kérdés, hogy a törvény miért csak a *postamesterek* szállítási átalányát mentesíti a végrehajtás alól és miért nem tesz említést a *postaszállítók* szállítási járandóságáról s hogy ez alapon a törvényben biztosított mentesség a postaszállítókra kiterjed-e?

A törvényben foglalt említett intézkedés a törvény meghozatalakor fennállott tényleges helyzetnek felel meg. A kincstári postahivatalok szállítói ebben az időben ugyanis szintén postamestereknek tekintettek. A postaszállítói állásra is, mint postamesteri állásra hirdettek 1886-ig pályázatot és csak az 1887. évtől kezdődően használták a pályázati hirdetményekben a „postaszállítói állomás” kitétel. A kinevezéseket is a többi postamesterekével együtt tették közzé és csak zárójelben történt utalás arra, hogy a postamestert csak a szállításra nevezték ki. A kinevezéseket 1884-től „kinevezetnek postaszállítóvá” megjelöléssel tették közzé, — azonban a kinevezettek a miniszteri rendeletekben továbbra is szállító postamesterekként jelöltettek meg. Az ilyen szállító postamesteri állást rendszerint hosszú és kifogástalan szolgálattal rendelkező olyan postamestereknek adományozták, akik koruknál fogva a postamesteri teendőket ellátni már nem tudták.

A kisebb postamesteri hivataloknál azonban a szállítás nem volt elválasztva a hivatali teendőktől és ezért a szállítás ellátása is a postamester kötelessége volt. E kötelességből kifolyólag az ilyen postamestereknek a postaszállítás bérbeadása az 1870., illetőleg 1874. évben megtiltatott és így a postamestereknek a szállítást saját fogataikkal kellett ellátniuk. A szállítás albérletbe adását a postamesteri hivataloknál csak 1893-ban engedték meg.

Minthogy a kincstári postahivatalok szállítói *szállító postamesterek* voltak, a postamesterek pedig a postaszállítást albérletbe nem adhatták, nem mutatkozott szüksége annak, hogy a törvény említett intézkedése a postaszállítók járandóságainak foglalás alóli mentesítése tekintetében kiegészítették.

Az a kérdés, hogy a postaszállítók járandósága a foglalás alól mentes-e és a végrehajtási törvényben foglalt intézkedés a postaszállítókra is vonatkozik-e, először 1892-ben merült fel. E kérdést akkor közigazgatási úton döntötték el a „P. T. Sz. Gy.” első részének 438. folyószáma alatt közzétett 79.694/1892. számú körrendelettel, amelyben kimondatott, hogy a postaszállító a kincstárnak éppen olyan alkalmazottja, mint a postamester, tehát reá a végrehajtási törvény 52. §-a és az 1883. évi XLIV. tc. 60. §-a vonatkozik, mert e törvényes határozmányok nem a személyt, hanem a posta érdekeit védik és a postaszállítást biztosítják.

Ennek az intézkedésnek az előzménye az volt, hogy Abrudbánya város adóvégrehajtója az ottani postaszállító szállítási átalányának 1892 november hóra eső részletét a kolozsvári m. kir. postaigazgatóságnál 109 forint 94 krajcár adóhátralék erejéig lefoglalta. A városi tanács a postaszállító kérelmére a letiltást hatályon kívül helyezte és az igazgatóságtól az adóhátraléknak 3 havi részletben való levonását kérte. Az igazgatóság a levonás fogantatosítását megtagadta és erről Abrudbánya város tanácsát értesítette. A tanács erre az értesítésre adott válaszában az igazgatóságot a levonás fogantatosítására újra felkérte azzal a megokolással, hogy az 1881. évi LX. tc. 52. §-a kizárólag a *postamesterekről* rendelkezik, a *postaszállítókról* nem tesz említést. Az igazgatóság erre az ügyet döntés végett a kereskedelemügyi m. kir. miniszterhez terjesztette fel. A kérdés a fentebb említett rendeletben foglaltak szerint döntetett el és utasított az igazgatóság, hogy a letiltási rendelvényt elvi szempontból küldje vissza a városi tanácsnak és az adóhátraléket a postaszállítónak Abrudbánya város tanácsához benyújtott kérvénye alapján három havi részletben vonja le. Végeredményben tehát a város megkeresésében foglaltak fogantatosítottak, mert az adóhátralék a postaszállító járandóságából levonatot.

A postaszállítók járandóságának végrehajtás útján való lefoglalhatóságának kérdése ezt az esetet követően hosszú ideig nem merült fel. A tudomásunkra jutott első eset, mikor a postaszállító járandósága bírói végrehajtási eljárás során lefoglaltatott, a rendelkezésre álló adatok szerint 1925-ben merült fel, amikor a z-i kir. járásbírói végrehajtó az ottani postaszállítónak a-i postaigazgatóságtól járó és postaszállításból származó fuvarátalányát lefoglalta. A letiltó rendelvényt a postaigazgatóság a Szabályrendeletek

Gyűjteményében közzétett említett rendeletre hivatkozással a z-i kir. járásbíróságnak visszaküldötte. A kir. járásbíróság 1926. évi május hó 30-án kelt Pk. 6294/4—1925. számú végzésével a letiltási rendelvényt foganatosítás végett a postaigazgatóságnak visszaküldötte azzal az indokolással, hogy a végrehajtási törvény 52. §-a szerint csak a postamesterek szállítási átalányai mentesek a foglalás alól, a végrehajtást szenvedett pedig nem postamester, szállítási átalánya tehát közönséges szerződésen alapul.

A kérdés e felmerült eset után még inkább nyílttá vált, mert a bíróság kifejezetten arra az álláspontra helyezkedett, hogy a végrehajtást szenvedő nem lévén *postamester*, szállítási átalányát a törvényben biztosított mentesség nem illeti meg.

Véglegesen a kérdés ezzel a bírói aktussal nem volt eldöntöttnek tekinthető, mert az igazgatóság eljárása a perrendszerű alakíságot nélkülözte és így a szabályszerű jogorvoslati lehetőségek nem voltak kihasználhatók, de különösen azért nem, mert az igazgatóság által hivatkozott, a Szabályrendeletek Gyűjteményében közzétett közigazgatási rendelkezés a kérdés elbírálásánál jogforrásul nem tekinthető.

Tekintettel ugyanis arra, hogy a végrehajtási törvény idézett 52. §-a kifejezetten a *postamesterek* szállítási átalányainak végrehajtás alóli mentességéről rendelkezik, az a kérdés, hogy a postaszállítók, járandóságuknak végrehajtás alóli mentességét illetőleg a törvény rendelkezése alá vonhatók-e, csak a törvényes rendelkezésnek magyarázata és pedig kiterjesztő magyarázata útján dönthető el. A közigazgatási úton való kiterjesztő magyarázat sem a közigazgatási hatóságokra, sem pedig a bíróságokra nem lehet irányadó, mert bírói eljárással kapcsolatos tételes törvény mikénti értelmezése kizáróan a bíróságok feladata. Ezt a kérdést csak a bíróság döntheti el, nem pedig közigazgatási határozat. Oda kell tehát hatni, hogy előforduló esetekben a rendelkezésre álló jogorvoslati eszközök felhasználásával bírói döntések provokáltassanak arra nézve, hogy a postaszállítók teljesített szolgálatuk minősége s az idők folyamán végbement szervezeti átalakulás alapján a postamesterekkel azonosoknak tekintendők s ez alapon járandóságuk, mint postamesteri szállítási átalány, a törvény alapján végrehajtás alóli mentességet élvez.

Nézetem szerint ugyanis csak ez az egy mód van arra, hogy a postaszállítók járandósága, a postaszolgálat zavartalan ellátásának biztosítása érdekében, a végrehajtás alól mentesíttessék. Minden eszékört fel kell tehát használni, hogy ezt az álláspontot a bíróságok is magukévá tegyék, s ez alapon az, mint bírói joggyakorlat kifejlődjék.

Ennek az álláspontnak az érvényesítése során nézetem szerint a következőket kell a bíróságok előtt kifejezésre juttatni.

Cikkem bevezető részében kifejtettek szerint a postaszállítókat szállító *postamestereknek* kell tekinteni. A postaszállító és a kincstár között oly értelmű jogviszony jön létre, amelynek értelmében a postaszállító a postára feladott küldeményeket fuvarozni tartozik. A postaszállító tevékenysége tehát a *postaszolgálat szerves része*, mert a postaszállító közreműködése nélkül, habár időlegesen is, a postahivatalok működésüket folytatni és hivatásukat teljesíteni nem tudnák.

A postaszállítók szállítási járandósága a dolog természeténél

fogva a fuvarozási eszközök fentartására, az állatok élelmezésére és a kocsisok fizetésére szolgál. A járandóság lefoglalása esetén a postaszállító kötelezettségének önhibáján kívül nem tudna eleget tenni és ez által a postaszolgálat zavartalansága lenne közvetlenül akadályozva.

Minthogy pedig a végrehajtási törvény 52. §-ában foglalt mentesség nem a postamesterek egyéni érdekét, hanem a közérdeket akarja szolgálni, mikor a posta zavartalan ellátását igyekszik biztosítani, nem lehet kétséges, hogy a postaszállítók járandóságának foglalás alóli mentessége abban az akaratban gyökerezik, amelyet a törvényhozó ennek a törvényes rendelkezésnek megalkotásánál kifejezésre kívánt juttatni.

A postaszállítók járandóságát letiltó rendelvények ellen ilyen indokolással tett előterjesztéseknek a kir. járásbíróóságok már eddig is több esetben helyt adtak és a postaszállítók járandóságait a foglalás alól feloldották. Sőt egy esetben a végrehajtató a feloldás iránt intézkedő végzést a kir. törvényszékhez felfolyamodta és a kir. törvényszék a felfolyamodás elutasításával a járásbíróóság végzését helyben hagyta.

A kir. járásbíróóságok eddigi állásfoglalása azt látszik igazolni, hogy a bíróságoknál sikerülni fog elérni azt, hogy a végrehajtási törvény 52. §-ában foglalt mentességet a postaszállítókra is kiterjesztőleg magyarázzák.

Csak mint érdekeséget említem meg, hogy ennek a kérdésnek tárgyalása során felmerült olyan jogi vélemény is, hogy a foglalás érvényen kívül helyezését nem a végrehajtási törvény 52. §-ára, hanem a 65. §-ára hivatkozással kell kérni. Ez a vélemény abból indul ki, hogy a szállítók járandóságait előre kapják és az előre kapott járandóság előlegnek tekintendő, a végrehajtási törvény 65. §-a értelmében pedig egyrészt a kincstár, másrészt a magánszemélyek között kötött szerződési viszony tartama alatt a kincstár által adandó előlegre, vagy részletfizetésekre végrehajtás nem vezethető.

Ez a vélemény azonban nézetem szerint nem lehet helytálló. A szállító járandóságának végrehajtás alóli mentességét csakis a végrehajtási törvény 52. §-ában foglalt mentesség kiterjesztő magyarázatával lehet elérni, mert ez a törvény intenciójának végrehajtását jelenti.

A végrehajtási törvényben foglalt intézkedésnek a postaszállítókra vonatkozó kiterjesztő magyarázata arra az esetre vonatkozik, ha a szállítási járandóságot *magánjogi követelés* biztosítására bírósággal foglalják le. Kérdés azonban, hogy a mentesség megilleti-e a postaszállítók járandóságát, ha a járandóságot köztartozások behajtása alkalmával foglalják le.

A végrehajtási törvény 52. §-ában foglalt mentességhez hasonló mentességet állapít meg a közadók kezeléséről szóló 1923. évi VII. tc. 46. §-a, illetőleg a törvényes felhatalmazás alapján kiadott „A közadók kezeléséről szóló 1927. évi 600/P. M. számú Hivatalos összeállítás 57. §. 4. pontja, amely kimondja, hogy a köztartozások behajtása alkalmával a végrehajtás alól ki vannak véve a *postamesterek* szállítási járandóságai.

A bírói végrehajtás tárgyalásánál előadottakra tekintettel a köz-

tartozások behajtása alkalmával eszközölt végrehajtásnak a postaszállítók járandósága szintén nem lehet tárgya, vagyis a fentebb említett Hivatalos Összeállításban a postamesterek szállítási járandóságának foglalás alóli mentességére vonatkozó rendelkezés szintén kiterjesztőleg magyarázandó.

A postaszállítók járandóságát köztartozások behajtása alkalmával különösen a legutóbbi időkben több ízben lefoglalták. A végrehajtást eszközölő városi vagy községi hatóság ily irányú intézkedése ellen a közadók kezeléséről szóló H. Ö. 98. §-a alapján az illetékes m. kir. adóhivatalnál panasz adatott be. Egy-két kir. adóhivatal a panasznak helyt adott és a letiltási rendelvényt hatályon kívül helyezte. A kir. adóhivatalok azonban több esetben a panaszt azzal az indoklással, hogy a postaszállító nem mint postamester áll a kincstár szolgálatában, hanem fuvarozó vállalkozónak tekintendő, aki szerződés alapján teljesíti a postaszállítást, elutasították. A középfokú pénzügyi hatóság azonban egy adott esetben a letiltást a járandóság 50 százalékra korlátozta. Az intézkedését a következőkkel indokolta:

„tekintettel azonban a t. Cím átiratában hivatkozott s méltánylást érdemlő közérdekre, hogy a követelés teljes összegének letiltása miatt a postaszállítás fennakadást ne szenvedjen és hogy megadassék a mód arra, hogy a hátralékos szerződésileg vállalt kötelezettségének is eleget tehesen, egyidejűleg intézkedtem, stb.“

Ez az indokolás nézetem szerint nem állhatja meg a helyét. Mert vagy helytálló az az álláspont, amely az ide vonatkozó, végrehajtás alóli mentességet megállapító törvényes rendelkezésnek a postaszállítókra is kiterjedő érvényét vitatja, vagy nem. Előbbi esetben a végrehajtás foganatosításának még százalékos arányban is törvényi akadálya van s a foganatosított végrehajtást, mint törvénnyel ellenkezőt, fel kell oldani, ellenkező esetben a végrehajtásnak százalékos arányban való korlátozása a törvényes rendelkezésen túlmenő olyan kedvezmény, amely bármikor megtámadható ingatag alapon áll.

Nézetem szerint, amennyiben közigazgatási úton foganatosított végrehajtás útján postaszállító járandósága lefoglaltatik, a végrehajtást eszközölő hatóság intézkedése ellen a közadók kezeléséről szóló Hivatalos Összeállítás 98., 101. és 104. §§-aiban szabályozott jogorvoslattal kell élni, ugyanazzal az érveléssel, amint azt a bírói végrehajtások elleni előterjesztésnél már kifejtettem.

Az eddig előadottak a kincstári postahivatalok postaszállítóira vonatkoznak. Egészen más a helyzet, ha a postamester a szállítást albrétbe adja.

Ez esetben a szállítóval a szerződést a postamester köti és az igazgatóság csak hozzájárul a szállítás bérbeadásához. Minthogy a postamester kötelessége a szállítás ellátása, a szállítás zavartalan ellátásáért továbbra is a postamester felelős. A szállító és a kincstár között ez esetben semmiféle kapcsolat nem jön létre. Amennyiben a postaszállító azért, mert a postamestertől járó járandósága bírói, vagy köztartozás behajtása érdekében eszközölt végrehajtás során lefoglaltatik és a szállítást abba hagyja, a postamester szállítási kötelezettségénél fogva köteles azonnal gondoskodni a postaszállítás zavartalan ellátásáról.

Igaz ugyan, hogy a postaszolgálat zavartalan ellátásához fűződő közérdek ez esetben is fennáll, mégis a törvénynek ilyen messzemenő kiterjesztő értelmezést adni nem lehet s azért ily esetekben a végrehajtás alóli mentességről nem lehet szó.

Az Amerikai Egyesült-Államok postaszolgálatának sajátosságai.

Irta: Dr. LANTOS BÉLA, m. kir. postatitkár.

Particularités du service postal des États-Unis d'Amérique. Par le dr. Béla Lantos, secrétaire de poste roy. honr.

Règlement de service et émoluments du personnel administratif. Serment professionnel. Emplois supplémentaires. Indemnités en cas d'incapacité de travail et de décès. Pensions. Congés. Service militaire. Réintégration dans le service. Conduite politique. Responsabilité. Donations aux supérieurs. Indemnités de mission. Organisation des bureaux de poste. Nomination des maîtres de poste. Maître de poste en charge. Gérance du bureau en cas d'absence du maître de poste. Classement et revenus des maîtres de poste. Légitimation des pensionnaires. Devoirs et droits des maîtres de poste, des maîtres de poste suppléants et des autres employés de poste. Emoluments des maîtres de poste suppléants et des fonctionnaires.

A kormány egyik végrehajtószerve a postaminisztérium (Post Office Department, rövidítve: P. O. D.), melynek élén a postaminiszter (Postmaster General) áll, akit az elnök a szenátus jóváhagyása mellett nevez ki. Szolgálatának ideje egybeesik annak az elnöknek a szolgálati idejével, aki őt kinevezte. Felmentése ugyancsak a szenátus hozzájárulásával történhetik.

Vezető állásban levő tisztviselők még a négy szakosztály élén álló négy államtitkár (First, Second, Third és Fourth Assistant Postmaster General); a postaminisztérium ügyésze (Solicitor for the Post Office Department); a főfelügyelő (Chief Inspector); a postaminisztérium gazdasági főnöke (Purchasing Agent for the P. O. D.); a postaminisztérium ellenőrzőhivatalának ellenőre (Comptroller, Bureau of Account, P. O. D.); a koronaügyészségnél működő postai megbízott (Special Assistant to the Attorney General).

Ha a minisztérium vezetője meghal, nyugdíjazták, beteg vagy más okból távol van, rendszerint — hacsak az elnök másképpen nem intézkedik — az első államtitkár látja el a vezető teendőit mindaddig, amíg az új minisztert ki nem nevezik, illetőleg míg a távollét tart. Ha időközben az első államtitkár is bármely oknál fogva a minisztérium vezetésében akadályozva van, akkor a második, majd a harmadik és ezután a negyedik államtitkár veszi át a postaminiszter munkakörét és ellátja ezt mindaddig, míg a postaminiszter és az első, második, illetőleg harmadik államtitkár a szolgálatot át nem veszi.

A postaminiszter fontosabb teendői: a postahivatalok felállítása és megszüntetése; szakoktatás; a hivatalos nyomtatványok megállapítása; a postaszolgálatból folyó, törvényen alapuló kiadások ellenőrzése; a minisztérium pénzkezelésének ellenőrzése; a postaszolgálatra

vonatkozó törvények végrehajtása; a minisztérium ügymenetének általános felügyelete stb.

A szakosztályok főnökei (államtitkárok) kiadhatnak olyan rendeleteket, amelyek az érvényben levő törvényekkel nem ellenkeznek és amelyek szakosztályuk vezetésére, a tisztviselők munkájának irányítására, a szolgálat helyes ellátására, a számadások, nyomtatványok, általában a vagyontárgyak megőrzésére, használatára, jókarbantartására vonatkoznak. Minden rendeletet, ezek helyesbítését és kiegészítését a postaminiszter tudomására kell adni és a hivatalos lappal közölni kell.

4. Közvetlenül a postaminiszternek vannak alárendelve a következők:

1. A postaminisztérium *főtisztviselője* (Chief Clerk), akinek a hatáskörébe tartozik a miniszteriális tisztviselők beosztásának megállapítása, munkájuk ellenőrzése, szabadság engedélyezés és nyilvántartás; az alkalmazottak képességének gyakori megfigyelése; a postai útmutató (Official Postal Guide) felülvizsgálása, kiadása és szétosztása; a miniszteri hivatal levelezése; a minisztériumi és egyéb épület, valamint azok berendezésének és a bennük elhelyezett közjavak kezelése, gondozása stb.

2. A *koronaügyészségnél működő postai megbizott* (Special Assistant to the Attorney General) a postai szállításból eredő peres ügyeket képviseli a szövetségi bíróság előtt. Résztvesz a szállítási alapdíjak megállapításával foglalkozó állami bizottság tárgyalásaiban; a postaminisztériumot képviseli azokon a tárgyalásokon, melyek az időszaki nyomtatványok szállítására vonatkozó rendelkezések megváltoztatását célozzák.

3. A *kinevezési ügyek előadója* (Appointment Clerk) a főtisztviselő vezetése mellett az összes alkalmazottakról nyilvántartást vezet és a hozzá tartozó okmányokat, kérvényeket és ajánlásokat őrzi. Előkészíti mindazokat a rendeleteket és leveleket, melyek kinevezésre, nyugdíjazásra stb.-re vonatkoznak.

4. A *kifizető tisztviselő* (Disbursing Clerk) a minisztérium alkalmazottjainak fizetését folyósítja; a hivatali épületek bérét, az útmutató kiadásával járó költségeket fedezi; a minisztérium külföldi levelezésének bérmentesítéséről s a szükséges postatérképek bevásárlásáról gondoskodik stb.

5. A *postaminisztérium ügyésze* (Solicitor for the P. O. D.) a postára vonatkozó törvények és rendeletek értelmezése körül keletkezett kérdésekben a postaminiszter és szakosztályok tanácsadója. Általában véleményt mond a postaforgalom körében felmerülő jogi kérdésekben. Pénzbüntetések és bírságpénzek elengedésére, valamint a posta szabályai ellen elkövetett kihágások elbírálásánál a büntetés elengedését illetően javaslatot tesz. Közreműködik az igazságügyi hatóságokhoz intézendő átiratok előkészítésénél.

6. A *minisztérium gazdasági főnöke* (Purchasing Agent for the P. O. D.) a miniszter irányítása és ellenőrzése mellett felülvizsgálja a minisztérium és a postai szervek minden fajtájú szükségletének beszerzését.

7. A főfelügyelő (Chief Inspector) vezetése alatt áll a postahivatali felügyelők osztálya. Ennek az osztálynak az ügykörébe tartoznak a következő ügyek: elveszett, ellopott, sérült küldemények kártérítése; bel- és külföldi küldemények visszatartása; szeszecskék, mérgek, robbanóanyagok szállítása; sikkasztások; szeméremsértő küldemények továbbítására vonatkozó feljelentések; mindazok a beadványok, melyek a hatóság figyelmét felhívják a postakincstár kárát okozó büntetendő cselekmények tervére.

8. A költségvetési előadó (Budget Officer) az a tisztviselő, aki a minisztériális tisztviselők közül erre a postaminisztertől külön megbízást kap. Ez a tisztviselő a postaminiszter utasításai szerint és az általa megállapított időre a minisztérium költségvetését köteles összeállítani.

B. A négy szakosztály mindegyike ügyosztályokból áll.

Az I. szakosztály, melynek vezetője a „First Assistant Postmaster General” (első államtitkár) a következő ügyosztályokat foglalja magába: 1. a postahivatalok szolgálata (I., II. és III. osztályú hivatalok szervezése, az ezeket vezető postamesterek és egyéb alkalmazottak járandóságainak megállapítása; a városi és falusi kézbesítés, valamint a városi gyűjtőszolgálat berendezése, fenntartása, fejlesztése stb.); 2. a postamesterek személyzeti ügyei; 3. a postahivatali épületek ügyosztálya (kiválasztás, kibérlés, felszerelés, stb.); 4. a géperejű járművekkel kapcsolatos ügyek osztálya; 5. a kézbesíthetetlen levelek és csomagok kezelési ü. o.

A II. szakosztály, melynek vezetője a „Second Assistant Postmaster General” (a második államtitkár), a következő ügyosztályokból áll: 1. a mozgóposta szolgálati ügyek; 2. nemzetközi szállítási ügyek; 3. járáti ügyek; 4. légiposta szolgálat (ide tartozik a New-York és San-Francisco közötti légiposta ügyei, ilyenek a repülőterek berendezése, valamint a pilóták, műszerészek és egyéb alkalmazottak kinevezése); 5. a szerződéses légiposták ügyeinek ügyosztálya, amelynek hatáskörébe tartozik a vonatkozó szerződések megkötése, a meglévők megújítása, illetőleg megváltoztatása, a járatok berendezése.

A III. szakosztály élén a „Third Assistant Postmaster General” (a harmadik államtitkár) áll. Ebben a szakosztályban a következő ügyosztályok vannak: 1. pénzügyi osztály; 2. postautalványok ügyei; 3. postaküldemények osztályozása (idetartoznak még a postadíjak megállapítása, a postaküldemények súlyának és terjedelmének maximálása, bírságok és díjkedvezmények); 4. postai értékcikkek; 5. könyvelt küldemények; 6. a postatakarékpénztári ügyekkel foglalkozó ügyosztály.

A IV. szakosztály vezetője a „Fourth Assistant Postmaster General” (a negyedik államtitkár). Ügyosztályai: 1. a vidéki (falusi) posták; 2. postahivatali felszerelési ügyek; 3. térképészeti ügyek; 4. postaközi felszerelési ügyek.

C. A postaminisztérium ellenőrzőhivatalának ellenőre (Comptroller, Bureau of Account) felülvizsgálja a postamesterek és a külföldi igazgatások posta, illetőleg postautalvány számadásait; oktatja a postamestereket a számadások elkészítésére; összegyűjti a posta forgalmával kapcsolatos statisztikai adatokat és azokról havonta ki-

mutatást készít a postaminiszter és a postaminisztérium más tisztviselője részére.

D. A főszámvevőségi hivatal (General Accounting Office) teljesen független szerv, mely nem tartozik a postaminisztérium joghatósága alá. E hivatal felülvizsgálja és jóváhagyja a postaminisztérium és az alája tartozó hivatalok számadásait, a fizetések és különböző járandóságok jegyzékeit; a postaminisztériummal szerződéses viszonyban levő szállítók elszámolásait, a nemzetközi posta-, utalvány- és csomagforgalomra vonatkozó leszámolásokat; összeállítja a posta jövedékének és kiadásának egyenlegét; ellenjegyzi és nyilvántartja a kincstári tartozások fedezésére szolgáló utalványokat, váltókat, kötelezvényeket; a kincstári követelések érvényesítése céljából összeköttetésben áll a kincstári ügyésszel és a jogügyi hatóságokkal; stb.

A miniszteriális személyzet szolgálati szabályai.

A postaminisztériumban szolgálatot teljesítő személyzetre vonatkozó szabályok eltérnek a postahivatalok alkalmazottaitól. A miniszteriális alkalmazottak évi fizetésüket tekintve, a következő osztályokba soroztattak: azok, akiknek az évi fizetésük 900 dollár vagy ennél több, de 1000 dollárnál kevesebb a D. osztályba, 1000 dollár vagy ennél több, de 1200 dollárnál kevesebb az E. osztályba, 1200 dollár vagy ennél több, de 1400 dollárnál kevesebb az 1. osztályba, 1400 dollár vagy ennél több, de 1600 dollárnál kevesebb a 2. osztályba, 1600 dollár vagy ennél több, de 1800 dollárnál kevesebb a 3. osztályba és akiknek az évi fizetése 1800 dollár vagy ennél több, de 2000 dollárnál kevesebb a 4. osztályba tartoznak.

Az elnök utasítására a postaminiszter időközönként felülvizsgálja ezt az osztályozást és ha szükségesnek és célszerűnek tartja, új osztályozást végez. Az elmúlt időben több appropriációs törvény felhatalmazta a postaminisztert, hogy egyes alkalmazott fizetését legfeljebb 100 dollárral kevesebbre állapíthassa meg, mint amennyi fizetést a törvény az illető fizetési osztályban megállapított. Az ily módon megtakarított összegből más alkalmazottak fizetését fel lehet emelni legfeljebb 100 dollárral.

Tisztviselő nem nevezhető ki, más alkalmazott nem fogadható fel a szolgálatba, míg a megfelelő vizsgát le nem tette, vagy nem igazolja, hogy hasonló értékű vizsgával már rendelkezik. Kivételt képeznek a katonaságtól, illetőleg a tengerészettől átlépők, akik a vizsga alól mentesek. Munkásoknak felfogadott személyek, ha nem tesznek vizsgát, nem alkalmazhatók olyan munkára, melyet osztályba sorozott, vizsgázott munkások látnak el. A kinevezéseknél és alkalmaztatásoknál előnyben részesülnek a kiszolgált katonák és tengerészek, valamint ezek házasársai. Rokkant katonák és tengerészek feleségei elsősorban jönnek figyelembe olyan állások betöltésénél, melyek ellátására férjeik helyett a megkívánt képességgel bírnak. Létszámcsökkentés esetén hasonló képességgel bíró egyének közül visszatartandók a szolgálatban azok, akik annakidején katonai vagy tengerészeti kötelékből léptek át a polgári szolgálatba. Hasonló előnyben részesülnek elhalt katonák és tengerészek özvegyei és árvái is.

Az elnök jóváhagyásával az erre a célra alakított bizottság (Civil Service Commission) megállapítja a képesség ama legalacsonyabb fokát, mellyel a megüresedett állásra pályázóknak legalább rendelkezniök kell, hogy alkalmazhatók legyenek.

Azok a személyek, akik ezeket az előírásokat kijátszák, a szolgálatból azonnal elbocsáttatnak, ezenkívül 1000 dollárig terjedhető pénz-, vagy egy évig terjedhető börtönbüntetéssel sújtatnak.

A szakosztályok főnökei időközönként áthelyezésekkel megváltoztathatják az alárendelt szervek, hivatalok létszámát. Azonban azok az alkalmazottak, akiket a törvény értelmében meghatározott munkakörre, munkára alkalmaztak, más munkakörbe nem helyezhetők át. Az áthelyezésre vonatkozó intézkedésnek írásban kell történnie és legfeljebb 120 napról szólhat. A határidő lejártával a szakosztály főnöke a rendelkezést 120 napnál nem hosszabb időre megújíthatja. A postai szolgálatból senkit sem szabad miniszteriális hivatalba szolgálatra berendelni.

A szakosztályfőnökök kötelesek az alárendelt alkalmazottaktól legalább napi 7 órai munkát követelni. Ez a munkaidő nem vonatkozik vasárnapra és a törvényes szünnapokra. Indokolt esetben a főnök egyes alkalmazott szolgálati idejét — minden ellenszolgáltatás nélkül — meghosszabbíthatja. Az alárendelt hivatal minden hónapban köteles az ügymenetről a főnöknek jelentést tenni. Ha ebből a jelentésből az tűnik ki, hogy az ügyek késedelemmel intézettek el, hogy hátrálékok mutatkoznak: a főnök az érdekelt alkalmazottaknak a munkaidejét meghosszabbítja. A költségvetésben megállapított összegben felül az ilyen túlórázásra újabb összeget nem szabad fordítani.

A főnök évente az alárendelt személyzetnek 30 napi fizetéses szabadságot engedélyezhet. Ha az alkalmazott családjában oly ragályos betegség fordul elő, amely a kartársak és a közönség egészségét veszélyezteti, vagy az alkalmazott maga beteg és a 30 napra korlátozott fizetéses távollét lejártá után a szolgálatot még nem láthatja el, de a fizetés elmaradása az alkalmazott anyagi romlását okozná: a főnök kivételesen a fizetéses távollétet 30 napnál nem hosszabb időre meghosszabbíthatja.

A postafelügyelők részére 6 fizetési fokot állapítottak meg: 1. fok 2800, 2. fok 3000, 3. fok 3200, 4. fok 3500, 5. fok 3800 és 6. fok 4000 dollár fizetéssel. Ezenfelül 15 postafelügyelő 4500 dollár évi fizetést kap. A felügyelők az alsó négy fokozatból fokozatosan előlépnek az ötödikbe, miután a közvetlenül megelőző alacsonyabb fokozatban egy évi kifogástalan szolgálatot töltöttek el. A hatodik fokozatban levő felügyelők száma az ötödik fokozatbelieknek 35 százaléka. A hatodik fokozat elnyeréséhez legalább 1 évi 5-ik fokozatbeli kifogástalan szolgálat szükséges.

Ha a postafelügyelő olyan munkakört kap, melyben közpénzt kezel, a postaminiszter által megállapított összegben biztosítékot köteles adni. Ezenkívül minden felügyelő mielőtt első fizetését megkapja, 5000 dollárról szóló kötelezvényt köteles adni.

A vezető felügyelők hatáskörébe tartozik a postahivatalok számadásainak felülvizsgálása; a felügyeletük alá tartozó hivatalok vezetőinek és azok beosztott személyzetének szabadságot engedélyezni;

a II., III. és IV. osztályú postahivatalok és a postahivatali személyzet elleni panaszok, beleértve a közönséges anyag késedelmes és szabályellenes kézbesítés eseteit; a hivatalok kérelmére a postatörvények és rendeletek magyarázata, értelmezése, egyes küldeményfajokra vonatkozólag.

A postafelügyelők általában a postaminiszter különleges képviselői. Feladatuk a postahivatalok általános ellenőrzése. A törvényellenességeket, melyekről jelentést kötelesek tenni, megvizsgálják és ha szükséges, a kapcsolatos bűnügyi nyomozásban is résztvesznek. A postamesterek, tisztviselők és egyéb postai alkalmazottak hivatalos ténykedésükben a postafelügyelőknek vannak alárendelve: természetesen minden önkénykedés tilos. A tisztviselő, vagy alkalmazott munkájába, ha az illető kötelességét szabályszerűen teljesíti, nem szólhat bele. Megvizsgálhatja a személyzet eljárásának a módját, a számadásokat, a felek panaszait. A felügyelők fel vannak hatalmazva arra, hogy a zárlatokat felbontsák és az azokban elhelyezett küldeményeket megvizsgálják. A hivatalokat bármikor megvizsgálhatják. A felügyelők a postaminiszter aláírásával ellátott igazolványt kapnak, melyet nyugdíjazás, más megbízatás, illetőleg a felügyelő elhalálása után azonnal be kell szolgáltatni. Minden naptári év végén a lejárt igazolványokat a főfelügyelőhöz kell juttatni, aki három tagból álló bizottság segítségével az igazolványokról készített kimutatás egyes tétéleit a vonatkozó igazolvánnyal összehasonlítja és azután az igazolványokat bizottságilag megsemmisítik.

A felügyelők készkiadásait, melyek naponként 5 dollárt túl nem haladhatnak, megtérítik, ha hivatalos teendőik a lakásuktól és a hivataluktól táv tartják őket.

Hivatali eskü. A kinevezett és megválasztott alkalmazott a polgári szolgálatban (akár tiszteletbeli, akár díjazott állásról van szó) esküt tesz. Az esküt a szolgálat megkezdése előtt, illetőleg bármily fizetést megelőzőleg az arra illetékes hatóság vagy erre feljogosított személy előtt kell letenni.

A közigazgatási hatóságoknál szolgálatot teljesítő az a tisztviselő, aki egyúttal közjegyzői teendők ellátására is hivatott, ebben a minőségben végzett munkájáért más tisztviselőtől és alkalmazotttól díjazást el nem fogadhat.

A postamesternő az első államtitkári hivatalnak köteles azonnal jelentést tenni, ha férjhez megy, bejelentvén új nevét; ennek elmulasztása elég ok az elbocsátásra.

Ha az alkalmazott az esküt elmulasztja, azért a postaszolgálatra vonatkozó törvények és rendeletek be nem tartásából származó károk megtérítése, a büntetések és bírságok alól nem mentesül.

Visszaélések, sikkasztások stb. nyomozásánál, a nyomozás érdekében, a nyomozással megbízott tisztviselőknek a szükséges tanúhallgatások foganatosítására, sőt a tanúk meghiteltetésére is felhatalmazásuk van.

Mellékfoglalkozások. A törvény által meghatározott kivételtől eltekintve, senkisésem húzhat egynél több fizetést, ha a járandóságok összege a 2000 dollárt meghaladja. Nem vonatkozik ez a rendelkezés a nyugdíjasokra, a katonaság és tengerészet volt tagjaira.

A posta alkalmazottjai nem vállalhatnak semminemű olyan állami, kerületi vagy községi állást vagy tisztséget, melyet választás útján töltenek be, még ha fizetéssel nincs is egybekötve. Az ilyen választott tisztséget betöltő egyéneket a postai szolgálatba nem lehet felfogadni vagy kinevezni.

A postai alkalmazott kinevezhető (de nem választható) békebíróvá, közjegyzővé, iskolaszéki taggá, az állam vagy a helyhatóság által elismert vallásos és jótékonyági intézetekhez, nyilvános könyvtárakhoz. A postai szolgálattal össze nem egyeztethető hivatalt vagy állást nem szabad elfoglalni.

Kártalanítás munkaképtelenség és halál esetére. Ha az alkalmazottat szolgálata közben olyan baleset éri, melynek következtében munkaképtelen lesz, vagy meghal: az Amerikai Egyesült-Államok kártérítést fizetnek. Nem állapítható meg azonban kártérítést abban az esetben, ha a sérülést vagy a halált az alkalmazott szabályellenes eljárása, öngyilkosság, más élete ellen irányuló szándékosság vagy ittasság idézte elő. A szolgálat közben megsérült alkalmazottnak vagy megbizottjának 48 óra alatt a közvetlen előljáróhoz a balesetről jelentést kell tenni. A jelentésnek tartalmaznia kell: a balesetet szenvedett alkalmazott nevét és lakcímét; a baleset pontos idejét (év, hó, nap, óra); a baleset helyének pontos leírását, okát és mérvét; végül a bejelentő aláírását és lakcímét. A bejelentés elmulasztása általában a kártérítési igény megszűnését vonja maga után. Kivételes és indokolt esetben az egy éven belül történő bejelentés alapján a kártérítés megadható. Munkaképtelenség esetén a kártérítést a balesetet követő 60 napon belül kell kérni. Ha a baleset az alkalmazott halálát okozta, akkor a kártérítési igény a halál bekövetkeztétől számított egy éven belül érvényesítendő. A kérvényt az Amerikai Egyesült-Államok alkalmazottainak kártérítési bizottságához kell intézni, a nevezett bizottságtól beszerezhető nyomtatványon. E bizottság esetreléte megállapítja a kártérítés összegét. Egyes esetben a bizottság a gyógyszerek árát, a kórházi és a temetési költségeket előlegezi.

Nyugdíj. Az Amerikai Egyesült-Államok polgári szolgálatában álló minden alkalmazottja, amikor a 70. életévét eléri és ha legalább 15 évi szolgálata van, nyugdíjra tarthat igényt. Kivételek a postai tisztviselők, városi és falusi kézbesítők, akik már 65 éves és a mozgópostások, akik 62 éves korukban nyugdíjképesek, feltéve, hogy 15 évi szolgálati idejük van.

A nyugdíjas alkalmazott évi nyugdíját olymódon számítják ki, hogy megállapítják a nyugdíjazást megelőző 10 évi szolgálati idő alatt élvezett alapfizetés évi átlagát, amely azonban 1500 dollárnál több nem lehet. Az évi átlagot megszorozzák a szolgálati évek számával, de legfeljebb 30-al; az eredményt elosztják 45-el. A hányados lesz az évi nyugdíj, ami azonban 1000 dollárnál több nem lehet.

Elbocsátás. Az Amerikai Egyesült-Államok polgári alkalmazottját csak akkor lehet elbocsátani a szolgálatból, ha ellene elbocsátó határozatot hoznak.

Postai alkalmazottak egyesülete, társulata, klubja, vagy bármilyen szervezete, nem lehet szerve olyan külső alakulatnak, mely azt a kötelezettséget hárítja a postai alkalmazottakra, hogy az Amerikai

Egyesült-Államok ellen sztrájkba lépjenek, hogy másokat ilyen mozgalmakban támogassanak; továbbá melynek — többek között — az a feladata, hogy tagjai érdekében a munkaviszonyok javításáról (munkaidő, munkabér és szabadságidő rendezése) mozgalmat indítsanak. Az a körülmény, hogy a postai egyesületek egynehány tagja, vagy a tagok csoportja, valamely sérelem vagy több sérelem ügyében a kongresszushoz, vagy annak tagjaihoz segítségért fordul: nem lehet ok a fizetés leszállítására, lefokozásra vagy elbocsátásra.

A polgári szolgálatban álló alkalmazottak ama jogát, hogy akár egyénenkint, akár csoportosan a kongresszushoz, vagy annak tagjaihoz kérelemmel forduljanak, nem lehet megtagadni és ebben a ténykedésükben az alkalmazottakat nem lehet megkadályozni.

A postai alkalmazottak szabadságideje. A postaszolgálatban álló alkalmazottak részére minden költségvetési évben 15 napi fizetéses szabadság engedélyezhető (vasárnap és ünnepnap nem számít). Betegség címen évenként 10 napi távollét alatt jár a fizetés (vasárnap és ünnepnap nem számít) oly módon, hogy három évi periódusban a betegszabadságon töltött fizetéses idő a 30 napot túl nem haladhatja. Ez a betegszabadság csak kétségtelen betegség esetén jár és ha a két napot meghaladja, orvosi bizonyítvánnyal igazolni kell. A 15 napi szabadság 12 hónapra felosztva, havi 1 és egynegyed napi szabadságképpen is engedélyezhető. A postai alkalmazott szolgálatát azért, mert betegség miatt távol volt, nem lehet megszüntetni, kivéve, ha az az egy évet meghaladja.

Az a postai alkalmazott, aki az Amerikai Egyesült-Államok katonaságához való belépés céljából távozott a postai szolgálatból, a katonai szolgálat befejezése után visszakerül előbbi postai állásába. A postai alkalmazottak katonai szolgálatuk után visszatérve, azt a fizetést kapják, amit abban az esetben élveznének, ha nem teljesítettek volna katonai szolgálatot; feltéve, hogy annak az állásnak testileg és szellemileg megfelelnek.

Katonai szolgálat. A postamesterek és mindazok az alkalmazottak, akiket a postaszolgálatban alkalmaznak, a katonai szolgálat alól mentesek. A postamesterek és a posta egyéb alkalmazottai azonban nem mentesek az esküdtszéki tagság vagy egyéb oly polgári kötelesség alól, melyet a törvény vagy az önkormányzat szabályrendelete előír. A postamesterek kötelessége a hadsereg és a tengerészet toborzó tisztjeit munkájukban támogatni. A vonatkozó szabályzat minden olyan tisztviselőt és alkalmazottat, aki a Nemzet-Védelmi Szervezet tagja, feljogosít, hogy rendes polgári szolgálata helyett — fizetésének megtartása mellett — az időnként tartott ünnepélyes kivonulásokon és gyakorlatokon részt vegyen.

Az Amerikai Egyesült-Államok tisztviselői és alkalmazottai, akik a tartalékos tisztek testületének a tagjai, évenként 15 napi fizetéses szabadságot kapnak abból a célból, hogy a tábori gyakorlatokban és a kiképzésben részt vegyenek.

Visszavétel. A szolgálati szabály értelmében olyan alkalmazott, aki szabályszerű pályázat útján betöltött állásból — nem fegyelmi úton — kiválik, vagy új kinevezés következtében más — a végrehajtószol-

gálatba tartozó — szolgálatba jut: előbbi állásába visszahelyezhető az alábbi feltételek mellett:

A visszahelyezést egy éven belül kell kérni. A bizottság a volt főnökkel egyetértőleg megállapítják, hogy a közérdek szempontjából szükséges-e a kérelem teljesítése. A visszahelyezés szükségességének megállapítása után a bizottság a visszahelyezés időpontjának kérdésében dönt.

Politikai magatartás. A végrehajtó szolgálat alkalmazottja hivatali hatalmát és befolyását nem használhatja fel a választás irányítására, eredményének megváltoztatására. Ettől a korlátozástól eltekintve, a pályázat útján betöltött, osztályba sorozott állásban levők szavazati jogukkal szabadon élhetnek és politikai véleményüket is — magánkörben — korlátlanul hangoztathatják. Politikai mozgalmakban és ezek irányításában azonban nem vehetnek részt.

A postaminisztérium és a postaszolgálat tisztviselői és alkalmazottai politikai jogukat szabadon gyakorolhatják, de hivatali állásukat választások, vagy politikai mozgalmak irányítására fel nem használhatják.

A felsorolt személyek állásukból el nem bocsáthatók, nem degradálhatók, ilyenekkel nem fenyegethetők, ha valamely politikai célból történő gyűjtésből magukat kivonják: nem szabad őket kinevezni, előléptetni, vagy erre vonatkozó ígérettel áltatni azért, mert valamely politikai célból pénzt áldoznak.

Akik a felsorolt rendelkezések ellen vétének, 5000 dollárig terjedő pénzbírsággal vagy 3 évre terjedő elzárással, esetleg mindkettővel büntethetők.

Főtílalmak. A postai alkalmazott nem fogadhat el külön díjazást, ajándékot hivatalos kötelességének teljesítéseért. A postai alkalmazott nem adhat olyan kölcsönt, nem csinálhat olyan adósságot, melynek visszafizetésére alapos kilátása nincsen. A minisztérium nem vállalkozik a tartozások beszedésére. Az alkalmazottak nem adhatnak ki címeket, udvariassági formulákat, körleveleket stb. abból a célból, hogy a közönséget ajándékok, jutalmak felajánlására bírják. Nem szabad szétosztani, megvételre ajánlani színház, hangversenyek, bálók, kiállítások, szórakozóhelyek stb. belépőjegyeit, illetőleg az ezekért járó összegeket nem szabad beszédni és összegyűjteni. Nem szabad kiadni emléklapokat, postai kézi könyveket abból a célból, hogy ezekkel a közönség áldozatkészségét igénybevegyék. Nem szabad a közönség részére városi útmutatót összeállítani és kiadni vagy a kiadókat ebben támogatni. A kiadóktól nem szabad kérni és elfogadni az ilyen kiadványt, pénzbeli vagy más ajándékot elfogadni az ilyen útmutatók kiadásával kapcsolatban.

A tilalom nem vonatkozik a hatóságilag létesített biztosítással való foglalkozásra, a vonatkozó díjak beszedésére a miniszteri utasítás szerint.

Az ellenőrzéssel megbízott tisztviselőknek hivatalos útjuk alkalmával, a hivatalos teendő elvégzése után, sem szabad magánüzleti tevékenységet kifejteni.

Felelősség. Ha az alkalmazott szándékossága, felületessége, hanyagsága következtében a kincstár tulajdonában kár esett: a posta-

mester köteles erről a postaminisztérium illetékes szakosztályának jelentést tenni annak megállapítása végett, hogy az illető alkalmazott az okozott kárt tartozik-e megtéríteni? Ha a minisztérium az alkalmazottat az okozott kár megtérítésére kötelezi, akkor a postamester az alkalmazott járandóságából a terhére megállapított kárösszeget levonja és ezt elszámolja számadásában.

A postaminisztérium vagy alárendelt szerve által okozott kárért a kincstár felelős. Ha a postaminisztérium az ilyen kár megtérítése iránt bejelentett igény jogosságát elismeri, akkor a kárösszeget 500 dollár erejéig saját hatáskörében kiutalványozza. Az ennél nagyobb összegekre vonatkozó kártérítési igényt a kongresszusnak kell bejelenteni annak a feltüntetése mellett, hogy mennyi a kárigény összege és hogy a postaminisztérium mily összegű kártérítést javasol.

Minden olyan esetet, melynek következtében a köztulajdont kár érte, a postamester köteles megvizsgálni és a tényállást a postaminisztérium illetékes szakosztályával — az eljárásra vonatkozó javaslattal — közölni. Minden jelentést, amely a postaminisztériummal kapcsolatban személyek sérülésére, vagy vagyonában okozott kárra vonatkozik, a postamester a postaminisztérium ügyészéhez — felülvizsgálás végett — továbbítja. Szükség esetén az ilyen ügyet — megvizsgálás végett — a főfelügyelőhöz kell áttenni. Abban az esetben is, mikor magán-személy cselekménye a kincstár kárát okozta és a kárösszeget a fél nem fizeti meg, a jelentést az ügyészhez kell küldeni, aki a behajtás módját megállapítja és a főfelügyelővel közli. Személyek sérülése, magánvagyon rongálása esetében az ügyész megállapítja a közhatóság felelősségének a mérvét és a kártérítési összeg nagyságát, feltéve, hogy a kártérítési igényt a fél az esettől számított 1 éven belül bejelenti.

Felettesek megajándékozása. Az A. E. Á. szolgálatában álló tiszt, tisztviselő és egyéb alkalmazott nem rendezhet gyűjtést társai között abból a célból, hogy az összeggyűjtött pénzzel valamelyik felettesüket megajándékozzák. Ugyiszintén nem szabad elfogadni olyantól ajándékot, akinek kevesebb a járandósága, mint a megajándékozandónak. Mindazok, akik ezt a rendelkezést nem tartják be, a szolgálatból azonnal elbocsátandók.

Azt az A. E. Á. szolgálatában álló személyt, a kongresszusnak vagy szenátusnak azt a tagját, aki pénzt kér, vagy elfogad, illetve ilyen értelmű szerződést köt, vagy ígéretet tesz arra az esetre, ha a hatáskörébe tartozó ügyben részrehajlóan jár el: a kifizetett, vagy kilátásba helyezett összeg háromszorosáig terjedő pénz-, vagy 3 évig terjedő börtönbüntetéssel büntetik; ezenfelül az ilyen személy elveszti állását és az E.-Á. szolgálatában tiszteletbeli, vagy fizetéses hivatalt soha többé nem tölthet be.

Kiküldetési díjak. Az A. E.-Á. alkalmazottai kiküldetésük alkalmával, a szolgálati helyüktől távoltöltött időre, legfeljebb napi 5 dollárt felszámíthatnak. A kormányzati hatóságok és végrehajtószervek főnökei a külső munkára felvett alkalmazottak ellátására legfeljebb napi 4 dollárt engedélyezhetnek.

Az a miniszteriális tisztviselő vagy alkalmazott, aki a postaminisztérium utasítására külső szolgálatot teljesít, felszámíthatja a tény-

leg felmerült, nélkülözhetetlen kiadásait, legfeljebb napi 5 dollárt, feltevé, hogy ez a díj alacsonyabb összegben nincs megállapítva.

Ha az A. E.-Á. tisztviselője szolgálati helyéről távozik abból a célból, hogy a közhatóság érdekében tanuskodjék, akkor a szükséges kiadásait megtérítik. Azonban kilométerpénzt, vagy más különdíjat felszámítani nem lehet.

A postahivatalok szervezete.

Postahivatalok felállítása a postaminiszter hatáskörébe tartozik. Ha valaki a postaminiszter engedélye nélkül olyan hivatalt, vagy üzletet rendez be és tart fenn, amely a postahivatal jellegét, címét vagy nevét viseli: 500 dollárig terjedhető pénzbüntetéssel büntethető.

A közönség kényelmére a postaminiszter, valamely postahivatal kerületében — postaküldemények felvételére és kézbesítésére, érték-cikkek eladása céljából — a hivatalhoz tartozó kirendeltséget állíthat fel. E kirendeltségeket csak annak a városnak, községnek a határán belül lehet berendezni, melynek a területén a főhivatal fekszik. Kivételt képez az a hivatal, amely 1500-nál több lakossal bíró községben van, amikor az új hivatal legfeljebb 5 mérföldnyi távolságra lehet a község határától. A község határán kívül működő kirendeltség a *fiók-hivatal*.

A kirendeltségek és fiók-hivatalok a következő 3 csoportba oszthatók:

1. „Osztályozottak” azok, amelyek szolgálatát a fizetési osztályokba sorozott alkalmazottak látják el.

2. „Szerződésesek” azok, amelyek többnyire gyógyárkereskedésekben, vagy más üzletekben működnek és amelyeknek szolgálatát szerződéses egyének látják el, akik a helyiségről, ennek berendezéséről, fűtéséről, világításáról, valamint a szükséges munkaerőről maguk kötelesek gondoskodni.

3. A kirendeltségek és fiók-hivatalok „önállóak”, ha olyan felhatalmazásuk van, melynek értelmében — a főhivatal kikerülésével — könyvelt küldeményeket vehetnek fel és továbbíthatnak.

A postaminiszter beszüntetheti azoknak a hivataloknak a működését, melyekben a szolgálat folytonossága és a jövedelem bármilyen okból és módon veszélyeztetve látszik, vagy a hivatal ki nem elégítő működése ezt az intézkedést indokoltá teszi.

A postamesterek kinevezése. A postamesterek négy osztályba soroztatnak. Az első, második és harmadik osztályú postamestereket a szenátus utasítására és hozzájárulásával az elnök nevezi ki, illetőleg bocsátja el. Hivataluk általában 4 évre szól, ha csak valamely törvényes oknál fogva, hamarább fel nem függesztik, vagy el nem bocsátják. A 4. osztályú postamestereket a postaminiszter nevezi ki és bocsátja el. A kinevezés érvényessége attól függ, hogy a jelölt az előírt vizsgát leteszi-e vagy sem? Postamesterré általában csak amerikai polgárt lehet kinevezni. Kivétel az az eset, melyben a körülmények úgy kívánják, hogy a IV. osztályú postahivatal postamestere idegen honos legyen és a jelöltek között nincs más olyan egyén, aki igényjogosult lenne. Kiskorúak nem lehetnek postamesterek. Azokban az

államokban, melyeknek a törvényei a 18 éven felüli és 21 éven aluli nőket teljeskorúaknak elismerik, ezek is kinevezhetők postamester-nökké. Azok a személyek, akik a posta szerződéses szállítói vagy alszállítói, továbbá ezeknek közeli családtagjai általában nem lehetnek postamesterek. Kivételek azok a III. és IV. osztályú postahivataloknál megürült állások, amelyeknek összjövedelme az évi 300 dollárt meg nem haladja. Aki az állam ellen pert indít, nem lehet postamester. A faluzó kézbesítő feleségét, illetőleg férjét nem szabad kinevezni postamesterré. A postamester felesége, illetőleg a postamesternő férje pedig nem lehet faluzó kézbesítő. A postamesternek hivatala kézbesítési kerületében, illetőleg abban a városban, vagy községben kell laknia, amelyben a hivatala van. Minthogy a hivatal kézbesítő kerületének a határa szükségképpen nem esik össze az állam határával, a postamester esetleg más állam területén lakhat, mint amelyen a hivatala fekszik.

(Folytatjuk.)

JOGESETEK ÉS JOGGYAKORLAT.

Cas juridiques et jurisprudence.

13.

Postaalkalmazott által hivatalos minőségben, megtevésztési szándékkal kiállított formaszzerű elismervény érvényessége.

(K. M. 64.198/1930. X—4.)

Tényállás: Egyik nagyobb vidéki kincstári hivatalnál panaszt emelt az ottani árukereskedelmi részvénytársaság amiatt, hogy a hivatal értékcikk elárúsító osztályának tisztviselője a részvénytársaság megbízottja által felmutatott és 156 pengő névértékű roncsolt pénzügyi értékcikkből — melynek becsereléséhez a pénzügyigazgatóság engedélyét is felmutatták — csak 90 pengő értékű pénzügyi bélyegre cserélt be, míg a hátralékos 66 pengő értékű pénzügyi cserebélyeg kiadását azzal az indokolással, hogy a becserelés napján megfelelő értékű pénzügyi bélyeg már nem állott rendelkezésére, másnapra elodázta.

A visszatartott pénzügyi bélyegek helyett a tisztviselő névaláírásával és bélyegzőlenyomattal ellátott elismervényt szolgáltatott ki, de magának a cserebélyegnek kiadását a cég megbízottjának ismételt kísérletezései ellenére különböző ürügyek alatt függőben tartotta. Végül is a szabályellenesen eljáró postai alkalmazott több, más szolgálati visszaélés elkövetése után szolgálati helyéről eddig ismeretlen helyre távozott.

A részvénytársaság panaszának elintézéséig az eljáró postaigazgatóság ez ügy-

ben hozott elsőfokú határozatával a 66 pengő értékű visszamaradt pénzügyi bélyeg utólagos kiszolgáltatását megtagadta.

Határozatának indokolásaként az igazgatóság — többek között — megemlítette, hogy az elrontott okiratra felragasztott pénzügyi bélyegek cseréjét az arra illetékes pénzügyigazgatóság nem a panaszt-emelő részvénytársaságnak, hanem a névszerint megemlített társulati ügyész, gyakorló ügyvédnek nevére engedélyezte; a részvénytársaság az igazgatóság érvelése szerint a cserére bemutatott okiratnak csak címzettje és így az elrontott bélyegek tulajdonjoga az igazgatóság véleménye szerint nem a panaszos céget, hanem az ügyvédet illette volna meg.

Az elutasító határozat további indoklásában megállapította az igazgatóság, hogy a visszaélést elkövető postaalkalmazott távollétében a tényállás postai része tisztázható nem volt és így az elismervény kiszolgáltatása ellenére is kétséges, vajjon a cég megbízottja, esetleg az elismervény bevonása nélkül, nem kapta-e meg mégis a követelt pénzügyi értékcikkek ellenértékét.

A) határozat további indoklásában a postaalkalmazott által szolgáltatott elismervényt olyan magánokiratnak minősítette a postaigazgatóság, amely a kiállító tisztviselő és a cég megbízottja között létrejött megállapodást bizonyíthatja ugyan, de a postaintézetre, mint az elismervényt kiállító posta alkalmazott felsőbbségére

érvényesíthető erővel nem bír. Az igazgatóság érvelése szerint ugyanis postaalkalmazottak a postaintézetre nézve is kötelező érvénnyel csak a postauzletszabályokban előírt elismervényeket, vevényeket és kezelési okmányokat szolgáltathatnak ki a postát igénybevevő feleknek, a Postauzletszabályzatban vagy Postakezelési Utasításban megállapított kezelési formások betartásával és az ott előírt hatállyal. A jelen esetben olyan magánkötelezvényről van szó, amelynek beváltása a postaintézettől nem követelhető.

Az Árurészvénytársaság az igazgatóság határozatát magára nézve sérelmesnek találta, ezért azt fellebbezte.

A részvénytársaság fellebbezése szerint megbízottja teljes jóhiszeműséggel fogadhatta el a postahivatalnál felvételi szolgálatot teljesítő tisztviselő ama indokolását, hogy bélyegkészlet hiányában nem áll módjában a bemutatott és beváltásra átadott 156 pengő értékű pénzügyi bélyegek egész ellenértékét egyszerre becserélni. Épp ezért minden különösebb gyanu nélkül fogadhatta el a 66 pengő különbözetről kiállított és a megbízott előtt szabályszerűnek látszó elismervényt. Elmondja a fellebbező részvénytársaság, hogy a postára járó közönségnek módjában, de talán jogában sem áll a postahivatal által a felvételi szolgálat ellátására és a közönség igényeinek kielégítésére a felvételi ablakhoz ültetett postaalkalmazotról feltételeznie, hogy az a közönséget megkárosító céllal végez bizonyos hivatali ténykedéseket.

A kereskedelmi m. kir. Miniszter Ur ez ügy felülvizsgálása kapcsán a fellebbezésnek helyt adva, elrendelte a postaalkalmazott által a cég megbízottjának megtévesztésével visszatartott 66 pengő értékű pénzügyi bélyegnek utólagos kiszolgáltatását.

Indokolás: A határozat indoklásából a következőket emeljük ki:

A fellebbező és a postaalkalmazott között az igazgatóság határozatának indoklásában foglaltak szerint létrejött megállapodás nem tekinthető olyan természetűnek, mely a kincstár kártérítési kötelezettségét nem érintené. A postaalkalmazott ugyanis hivatalos helyiségben, szolgálatára rendelt helyen, szolgálata körébe tartozó ügyben, szabályszerű alakban kiállított elismervényt szolgáltatott ki, amely eljárása a legtávolabbról sem lehet alkalmas arra, hogy a fellebbezőben azt a gyanút ébressze, hogy a postai alkalmazott szabálytalanul járt el s így a köteles gondosság elmulasztása nem állhat fenn és ennek következményeivel a fellebbező nem terhélhető.

Az sem fogadható el az elutasítás alapjául, hogy a szökésben lévő postaalkalmazott távollétében a tényállás postai része nevezetesen, hogy a 66 pengő értékű pénzügyi bélyeget utólag nem adták-e ki, teljesen nem volna tisztázható; az elismervény, mely a 66 pengő értékű bélyeg utólagos kiadására történt ígéretet tartalmazza, panaszos birtokában van, annak alapján tehát úgy kell venni, hogy a bélyegek utólagos kiadása nem történt meg.

Nem utasítható el a kérelem azon a címen sem, hogy a bélyegek becserélésére a részvénytársaság ügyésze személy szerint és nem a panaszos jogosult, mert a becserélés ügyis az azt engedélyező pénzügyigazgatósági végzés bevonása mellett történik. Így e téren visszaélés többszöri beváltással nem történhetik. (Közli: k. j.)

14.

Lehet-e kártérítést adni olyan elveszett csomagért, amelynek tartalomnyilvántatása hiányos?

A.....i postahivatalnál N. N. Budapest címre 300 pengő értéknyilvántatással ellátott csomagot adtak postára. A csomag tartalma állítólag bőrrel bélelt ezüst kézitársoly (réticule), benne egy borostyánszipka, továbbá részben arany-ezüstből készült, illetőleg azzal diszített tárgy és 31 P 50 f készpénz volt. A feladó azonban a tartalmat úgy a csomagon, mint a szállítófelvételén csupán „Diszműáru“ kifejezéssel jelölte meg.

A felvevő postahivatal a csomagot sommás csomagként vette fel és mivel annak súlya és terjedelme megengedte, azt zsákban továbbítandó kis alakú csomagként kezelte.

E küldemény postai kezelés során elveszett s feladó az elveszett csomagért az értéknyilvántatásnak megfelelő 300 pengő kárának megtérítését kérte. A felvevő postahivatal a kérelemnek helyt adott és a feladónak kártérítés címén 300 pengőt fizetett ki.

A felvevő postahivatal felettes igazgatósága felülvizsgálat során a hivatal kártérítési eljárását egyrészt alaki, másrészt érdemi szempontból kifogásolta. A P. K. U. 77. §. 1. pont 2. bekezdése értelmében ugyanis kincstári postahivatalok csak a sommás csomagokért adható legmagasabb kártérítési összeget meg nem haladó értéknyilvántatással ellátott belföldi csomagok kártérítési ügyeinek a tárgyalására jogosultak. A felvevő hivatal tehát túllépte hatáskörét, amikor a 300 pengő értéknyil-

vánítással ellátott csomag kártérítési ügyét saját hatáskörében intézte el. Ami pedig a kártérítés érdemi elintézését illeti, az igazgatóság arra az álláspontra helyezkedett, hogy az adott esetben a feladónak nincs joga kártérítésre, mert feladó a csomag tartalmát úgy a szállítólevélen, mint a csomagon nem az Üzletszabályzat előírásának megfelelő szabatosággal tüntette fel s ezért a posta a csomagot nem is kezelte betétsomagként. Végeredményben tehát a csomag elveszése a hiányos tartalomnyilvánítás következménye. A Posta-üzleti Szabályzat rendelkezései szerint pedig a posta nem szavatol az olyan károkért, melyeket a feladó a küldemények feladására vonatkozó postai szabályok szem előtt tévesztése által vagy más módon maga okozott. Nem ad a posta kártérítést továbbá az oly küldeményekért, amelyeket hamis tartalomnyilvánítással adtak postára. Ezek alapján az igazgatóság a felvevő postahivatalt utasította, hogy feladótól a P. Ü. Sz. 50. §. 1. pontjára, illetve a 137. §. 11. és 15. pontjára való hivatkozással a kifizetett 300 pengő kártérítési összeget vegye vissza.

Feladó a kifizetett kártérítési összeg visszafizetését megtagadta azzal az indoklással, hogy ő a küldeményét a kereskedelmi életben általánosan használt és a tartalomnak megfelelő tartalomnyilvánítással adta postára, a tartalomnyilvánítást tehát hamisnak minősíteni nem lehet. Egyébként pedig arra hivatkozva, hogy postára adott csomagja postai kezelés közben veszett el, a kártérítéshez való jogát vitatta.

Az igazgatóság a vitás ügyet döntés végett a postavezérigazgatóságához terjesztette fel. A vezérigazgatóság a kártérítési ügyet felülvizsgálva, közölte az igazgatósággal, hogy a feladót a postán elveszett csomagjáért a kifizetett 300 pengő kártérítési összeg megilleti.

A döntés indokolása a következő:

A P. Ü. Sz. 50. §. 1. pontja előírja ugyan, hogy a feladó a csomag tartalmát a szállítólevélen és a csomag címiratában szabatosan és részletesen tartozik megjelölni és ha a feladó ennek a rendelkezésnek nem tesz eleget, az ebből eredő hátrányokat ő viseli. Ez a rendelkezés azonban nem jár feltétlen azzal a szankcióval, hogy megszegése a kártérítésre vonatkozó jogosultságot megszüntetné.

A P. Ü. Sz.-nak a posta kártérítési felölősségét szabályozó 137. §. 11. pontja úgy rendelkezik, hogy „a posta nem szavatol olyan károkért, amelyeket feladó vagy címzett a küldemények feladására, szállítására és kézbesítésére vonatkozó postai szabályok szem elől tévesztése által vagy

más módon maga okozott“. Az idézett rendelkezésből azonban nem következik az, hogy a posta olyan csomagok után, melyeknek tartalomnyilvánítása pontatlan és általánosságban mozgó, tehát nem szabatos, elveszés esetén kártérítést egyáltalán ne adjon. Az idézett rendelkezés részletező taglalása a helytelen, bizonytalan tartalomnyilvánítást, mint kártérítést kizáró okot csak a feltételeken vagy csak a feladó veszélyére szállítható tárgyaknál sorolja fel. Általánosságban minden megszorítás nélkül szállítható tárgyaknál a bizonytalan, nem szabatos tartalomnyilvánítás ily következményekkel nem jár. Ilyen eseteket azonban elképzelni is igen nehéz, mert a nem részletezett tartalomnyilvánítás alig lehet oka az elveszésnek.

Az adott esetben kétségtelen ugyan, hogy ha a tartalomnyilvánítás szabatos lett volna, a csomagot betétként kezelik, mikor az elveszés lehetősége is kisebb, mint a zsákban továbbítandó sommás csomagoknál. Szabályszerű gondos kezelés mellett azonban sommás csomagoknak sem szabad elvesznie. Nem állítható tehát, hogy a szóbanlevő csomag elveszését a tartalomnyilvánítás okozta, habár az elveszés lehetőségét az elősegítette.

A posta a kezelés közben saját hibája folytán elveszett csomagokért szavatol. Minthogy az adott esetben a csomag elveszett és sem hamis tartalomnyilvánítás, sem a valódi értéknél nagyobb értéknyilvánítás esete nem forog fenn, feladónak a postán elveszett csomagjáért a 300 P nyilvánított értéken belül a tényleges kárának megfelelő kártérítés jár. Feladót a P. Ü. Sz. 50. §. 1. pontjára való hivatkozással tehát kártérítési igényétől elútni nem lehet.

A kártérítést a P. Ü. Sz. 137. §. 11. pontjára való hivatkozással sem lehet elutasítani, mert a csomag nem azért veszett el, mert feladó a postai szabályokat szem előtt tévesztette, hanem azért, mert a posta azt nem megfelelően (gondatlanul, vagy valamely alkalmazottja hűtlenül) kezelte. A 137. §. 15. pontjára való hivatkozás sem helyes, mert adott esetben nem hamis tartalomnyilvánításról, hanem csupán nem megfelelő (nem szabatos) kifejezés használatáról lehet szó.

Fentiek alapján tehát a csomagért a 300 P nyilvánított értéknek megfelelően kifizetett kártérítést olyannak kell tekinteni, mint amely a feladót a fennálló kártérítési szabályok értelmében megilleti. Az a körülmény pedig, hogy a kártérítési igényt egy, a hatáskörét túllépő kincstári postahivatal állapította meg és elégítette ki, a kártérítés lényegén mit sem változtat.

Közli: Dr. Belus Mihály.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

Az amerikai mozgópostaszolgálat. Amikor 1835-ben az Amerikai Egyesült-Államokban az első vasúti vonalat Washington és Baltimore között üzembe helyezték, annak üzemvezetősége ajánlatot tett a főpostamesternek, hogy az új közlekedési eszközzel postát is szállítsanak. Az akkori Postmaster General kezdetben azzal az indoklással utasította vissza az ajánlatot, hogy az új szállítási eszköznel aligha lehet majd megakadályozni, hogy a keleti államok postája össze ne keveredjék a déli államok postaanyagával. Végül is a vasútigazgatóság kénytelen volt magát kötelezni, hogy az esetleg tévirányított zárlatok visszaszállításáról díjmentesen gondoskodik, s csak ezután kezdődhetett meg a rendszeres postaszállítás.

A forgalmasabb vasúti gócpontokon csak 1857-ben állították fel az első átrakódó állomásokat. Ebben az időpontban még fejlett vasúti forgalomról természetesen alig lehetett beszélni. A „Committee on Roads and canals” által a parlament elé terjesztett bizottsági jelentés adatai szerint 1862-ben még oly lassú volt a vasúti közlekedés, hogy New-York és Washington között az út 12—14 óráig is eltartott és még hozzá közben háromszor is át kellett szállani. Ezzel szemben ma már 5 óra alatt teszik meg a New-York—Washington közötti utat a kényelmes Pullman-kocsikkal közlekedő expresszvonatok.

A tulajdonképpen külön mozgópostakocsikról az amerikai viszonylatban csak 1865 óta beszélhetünk. Ekkor történt ugyanis, hogy a vasúttársaság egyik főbb hivatalnokja figyelmessé tette a postát arra a kevésbé örömdetes körülményre, hogy a vasúti kocsikban szállított postaküldeményeket a vasút — hely hiányában — kénytelen volt New-York és Philadelphia között éjjeli menetben továbbított koporsók között szállítani. Erre azután az amerikai posta saját mozgópostakocsikat gyártatott és tartott forgalomban.

Már 1865-ben 64 mozgóposta alkalmazott és 97 átrakódó volt a posta szolgálatában. Az amerikai mozgópostaszolgálatnak ilyen nehéz nekiindulása annál inkább feltűnhet, mert Angliában már 1840-ben külön mozgópostaszolgálati utasítást adtak ki.

Az Amerikai Egyesült-Államok postája által kiadott legutolsó évi jelentés adatai szerint 1928-ban már 4661 mozgópostakocsija és 13.340 zárt mellékkocsija volt ál-

landóan szolgálatban. E kocsipark 9.784 millió 901.708 drb. levelet és levelezőlapot és 8.214.301.440 drb. díjkezdvezményes küldeményt (nyomtatványt stb.) szállított. Ugyanakkor kezelt ajánlott küldemények darabszáma 90,162.558 drb. volt. A forgalomemelkedés az előző 1927. évvel szemben 1.703 százalék volt. Igazi amerikai arányok!

Az amerikai szabványos mozgópostakocsi 60 láb (tehát közel 18,5 m.) hosszú, 6 tengelyes. Nagyjából acélszerkezettel, rituró világítással és szellőztető berendezéssel. A nyári időnyben közel 900 drb. közülük kettős hűtőberendezéssel közlekedik. A kocsi belseje csapó-asztalakkal, külön levél- és nyomtatványbeosztó fiókokkal van felszerelve, mert az amerikai posta a nyomtatványok kezelését, mint másodrendű levélpostai küldemények kezelését, teljesen elválasztotta a rendes levelezéstől.

A mozgópostakocsi külső oldalfalára elmes felfogó szerkezet van szerelve, mely azokon az állomásokon, hol az express és gyorsvonatok megállás nélkül rohannak át, szintén képesek zárlatokat felvenni.

A postaigazgatás a vasutaknak Amerikában a következő vontatási költségeket fizeti:

- minden 60 láb hosszú mozgópostakocsiért mérföldenkint 39 centet,
- minden 30 láb hosszú mozgópostakocsiért mérföldenkint 21,5 centet,
- minden 15 lábnyi koci után mérföldenkint 14,5 centet,
- minden 60 láb hosszú mellék kocsiért mérföldenkint 40,5 centet,
- minden 30 láb hosszú mellékkocsiért mérföldenkint 21,5 centet.

A mozgópostavezető tisztviselő jelentő-ívben esetről-esetre köteles jelenteni, hogy a kocsi az egyes állomások között mily mértékben voltak igénybevéve. Ez adatokat a vasút időről-időre felülvizsgálja. A posta tehát nem a teljes kocsi után megállapított díjakat fizeti a vasútnak, hanem minden koci után csak a postaküldemények által igénybevett felületre eső százalékos részt.

A vasút és a posta között csak 1928 óta van érvényben ez a térítési rend és pedig a legfelsőbb törvényszék döntése alapján, mert az érdekelt felek nem tudván megegyezni, kénytelenek voltak a felsőbb döntés elé terjeszteni a térítés kér-

dését. A döntés a vasúttársaságok javára történt és pedig visszamenő hatállyal úgy, hogy az amerikai posta utólag három évre visszamenőleg kb. 45 millió dollárt fizetett a vasúttársaságoknak. Jövőben pedig az évi térítési összeg átlag 120 millió dollárra tehető.

Egyébként Amerikában a mozgópostaszolgálat a többi postaszolgálattól elkülönítve, a General Railway Mail Superintendent-nek van közvetlenül alárendelve. A 15 kerületben csoportosított mozgópostások személyzete ezidőszent 20.845 fő; közülük 19.194 kinevezett alkalmazott. Az alkalmazottak közül a tisztviselők átlag és fejeként évi 2450, a vezetők 2600 dollárt kapnak. Ezt a legmagasabb fizetési fokozatot 6 éven belül minden tisztviselő elérheti. E fizetésen felül az úton töltött minden napra 3 dollár napidíjat, 75 cts étkezési pénzt és ugyancsak 75 cts éjjelzési pénzt kapnak a mozgópostások.

A különdíjak azonban csak az esetben esedékesek, ha az úton töltött idő a napi 10 órát meghaladja. Az amerikai postaszemélyzet minden egyes tagjánál ugyanis a munkaidő úgy van számítva, hogy a déli étkezési időt hazulról távol, munkahelyén tölti az alkalmazott és 10 munkaórából nyolcat tényleg munkában is tölt. Aki tehát reggel 7 órakor kezdi szolgálatát, az egyfolytában délután 5 óráig van szolgálatban, de esti 5 óra után rendes szolgálatra nem kötelezhető. Az 1928. évben mozgóposta utipénzek címén 13.288 alkalmazottnak kifizetett összegből a mozgópostaszemélyzet minden egyes tagjára fejeként 279 dollár jutott. Éjjelzési pénzt csak az este 6 órától reggel 6 óráig terjedő időben fizet az amerikai posta. A túlórázás minden egyes percét, nemkülönben a vonatkésések miatt beálló esetleges többszolgálatot minden egyes tisztviselőre nézve külön-külön kimutatják s ha az egy hónapban túlórában töltött munkapercek egy órát meghaladnak, az illető alkalmazott már ez esetben számot tarthat a megfelelő túldíjazásra. Megjegyezzük, hogy Amerikában általában 50—70 százalékkal drágább az élet, mint bárhol Európában.

A kezdő mozgópostás szolgálatát az alkalmazás első percétől kezdve állandóan a mozgópostán tölti. A kezdő alkalmazott egyelőre napi 65 cts díjazást kap, amelyért azonban naponként legfeljebb csak egy pár óra szolgálatra van kötelezve. Rendszerint a kezdő alkalmazott valahol még magánmunkát is vállal; szabad idejét pedig jövőendő szolgálatánál szükséges földrajzi és postai szakismeretek elsajátítására fordítja. Minden új alkalmazott

tanulási tervezetet kap, amelyet szigorúan köteles be is tartani.

Egy évi gyakorlati és elméleti előkészület után az új alkalmazott már napi 8 órai munkát köteles teljesíteni. Ugyanekkor a postaszakismeretekből és a földrajzból vizsgát kell tennie. Ez utóbbinál legalább 2000 helynév ismeretét követelik meg a jelölttől. A földrajzi gyakorlati vizsga hasonló a nálunk már megszokott ilyen vizsgákhoz; nevezetesen a jelöltnek 2000 különböző helynévre címzett levelezőlapot kell a mozgóposta beosztóiokjainak megfelelő fiókokba beosztania. Ha a jelölt nem ér el 97 százalékos jó eredményt, akkor a vizsga ismétlésére utasítják. Ezt a gyakorlati vizsgát a mozgóposta alkalmazottak kötelesek minden 6 hónapban megismételni. A mozgóposta alkalmazottak ezek szerint évenként kétszer kötelesek vonalvizsgát tenni és beosztási hely szerint legalább 10.000 helynév biztos ismeretéről bizonyosságot tenni. A vizsgalevelezőlapok nyomtatott címmel vannak el látva.

A vonalra beosztott mozgóposta alkalmazottól rendszerint jóval kevesebb munkateljesítményt követel meg az amerikai posta, mint a stabil hivatalban alkalmazott kartársától. Nevezetesen, míg a stabil postaalkalmazottól napi 8 óra, addig a mozgópostástól 6 óra 40 perctől 7 óra 20 percig terjedő szolgálatot követel felsőbbisége. Ez alatt a szolgálati idő alatt, mint minimális teljesítményt, 250 levélzárlatnak egyenként 25 levéllel, 50 zsák nyomtatványoknak, 50 kedvezményes díjú küldeménynek, avagy kiscsomaggal és 30 ajánlott levélnek feldolgozását; még egyszerűbben mondvá: 400 munkaegység feldolgozását írják elő a szabályok. A munkaegység számításánál 1 levélköteg egy, 1 zsák három és 1 ajánlott levél fél egységet számít.

Figyelemmel azokra a jelentékeny távolságokra, amely Amerikában az egyes jelentékenyebb helyeket, városokat egymástól elválasztja, az amerikai mozgópostás, európai szemmel nézve, feltűnő nagy teljesítményekre van kényserítve. Pl. a Pittsburgh—St. Louis közötti útszakaszon 19 és háromnegyed órát tölt egyfolytában szolgálatban a mozgópostás minden alvás nélkül, ama szolgálati elv alapján, hogy minden 3 napi szolgálat után 4 nap szabad. Ma már a hosszabb útszakaszokon a mozgópostaszemélyzet csak az út feléig utazik, hol azután a hazafelé tartó személvzet váltja őket fel a szolgálatban.

Az Indianapolis—Pittsburgh közötti útszakaszon közlekedő mozgóposta személy-

zete 72 óra alatt 37 és fél órát dolgozik 4 reakövetkező szabadnappal. A különösen terhes útszakaszokon 4 nap alatt a munkaórák száma 54, avagy 14 napra csak 6 munkanap esik.

Egyébként minden mozgópostakocsiban egy, a szolgálatért minden tekintetben felelős vezető tisztviselő utazik, aki a szolgálatra felügyel, a jelentőitveti vezetési és a megfigyeléseket, általában az útközi írásbeli munkákat intézi. Ez a vezetői szolgálat nem lehet valami kellemes, mert az érdekelték nem igen török utána magukat. Ennek oka az, hogy mindössze csak évi 150 dollárral van a vezetőnek több fizetése; felelőssége azonban lényegesen nagyobb.

A mozgóposta személyzetének minden egyes tagja pisztollyal van felfegyverezve, amely fegyvert állandóan övében hordja szolgálat közben. A szolgálatot teljesítő alkalmazottak közül egy bontja a zárlatokat, hat állandóan levélpóstát oszt, négy zsákol és egy kezeli az ajánlást. (Az amerikai mozgóposta értéküldeményeket abban az értelemben, mint mi, nem rovatol.) A levélanyagnak fiókokba beosztásánál percnként 28—40 darab beosztását írják elő a szabályok, mint átlagos teljesítményt. A zárlatok felbontása mindig tanuk jelenlétében történik. Az ajánlott küldemények valamennyiét egyenként és nem sommásan rovatolják; tehát úgy, mint nálunk a B ajánlott küldeményeket. Az ajánlott küldeményeket egyenlegezik is. Sajátságos, hogy az ajánlott levelek 90 százaléka tértivevénnyel kerül feladásra.

Az egyes állomásokra befutó mozgópostakocsiról mindenekelőtt leugrik egy altiszt, akinek kötelessége az állomásokon, az utasok kényelmére kifüggesztett levélgyűjtőszekrények mennél gyorsabb kiürítése, tekintettel a vonat indulására. Ezt a szolgálatot sem az ottani stabil hivatal személyzete, sem pedig a vasúti személyzet el nem látja. Emiatt az utazás miatt igen sok mozgóposta alkalmazott járt már szerencsétlenül szolgálata közben.

A mozgópostakocsikban sokszor 16 alkalmazott is dolgozik; tehát lényegesen több, mint nálunk. Maguk a vonatok 90 és több kilométeres gyorsasággal száguldanak át az állomások legtöbbször. Ennek megfelelően az amerikai mozdonyok szinte állandóan fűtvülnek, vészjeleket adva, hogy a városok, községek útkeresztvezésénél figyelmeztessék a járó-kelőket a szálgató veszedelemre.

Éppen erre az igazi életveszedelemre tekintettel, az amerikai mozgópostai személyzet megkülönböztetett helyzetet élvez

a többi postai személyzettel szemben. Ez a megkülönböztetés kifejezésre jut abban a tényben is, hogy a mozgópostás már 62 életévvel és 1000 dollár életjáradékkal kiválhat a tényleges szolgálatból. (P. Z. 1930. 6.) (k. j.)

Az első légi posta levél. Bloom newyorki polgár a hágai amerikai követségen bemutatva az első, légi postán továbbított levelet. A felmutatott okmányok szerint 1836-ban Robert Holland nevű férfi két barátjával vállalkozott a La Manche csatorna átrepülésére. Erre a célra egy léggömböt használtak, amelyet Londonban bocsátottak fel és amelynek, ha minden jól ment volna, Hágában kellett volna földet érnie. A szabaddá tett léggömböt azonban a szél a Rajna völgyébe hajtotta s ott, Koblenz közelében, szerencsésen le is szállt. Az utasok Londonból magukkal hoztak többek között J. W. Maytól, akkori angol generálistól levelet I. Vilmos király részére. E levelet az utasok Koblenzben a rendes postára bízták. Mikor I. Vilmos, Németalföld akkori ura a ritka postaküldeményt kézhezvette, annak igen megörült s szélére sajátkezűleg feljegyezte: „Gondosan megőrizni”. Az első légi postalevél Koblenzben, 1836. nov. 12-i bélyegzőnyomattal bélyegeztetett le. (P. Z.)

(k. j.)

A posta, mint önállósított gazdasági szerv. A magyar posta, mint tudjuk, nincs függetlenítve az állam egyéb gazdálkodásától. Nálunk tehát a posta az állami gazdálkodásnak egy ágazata, mellet az általános államgazdasági szempontok szerint igazgatnak. Nem úgy a német postát. A birodalmi német posta ugyanis 1924. április hó 1-től kezdve gazdasági önállóságra tett szert, vagyónát az általános kereskedelmi gazdálkodásnak megfelelő irányelvek szerint maga kezeli.

Hasonlóan teljes gazdasági önállóságot biztosít a francia postának az 1923. évi újraszervezés. Az olasz postaigazgatást az 1925. évi áprilisi királyi dekrétum szintén gazdasági önállósághoz juttatta. Olaszországban az interurbán távbeszélő, nemkülönben a nemzetközi távbeszélőszolgálat lebonyolítását tartotta csak állami kézben a királyi dekrétum. A városok helyi távbeszélőszolgálatát gazdasági szempontokból egyelőre magánvállalkozók kezében hagyta. Az olasz városok helyi távbeszélőforgalmát ezidőszert 5 nagy magánvállalat tartja kezében. Hasonlóképpen magánvállalkozók kezében van Észak-Amerika egész táviró- és távbeszélőszolgálatának lebonyolítása is.

A magyar posta tiszta állami egyed-

árusági alapon kezeli ma is a posta-, táv-író, távbeszélő hármas üzemet. Az önálló gazdálkodás mellett a postaüzem üzemi bevételeiből teljesen maga tartja fenn magát. A tiszta jövedelem legnagyobb részét gazdasági befektetések eszközzésére használja fel. (P. Z. 1930. 1.) (k. j.)

Békebélyegek — a háború kitörésénél. Az Amerikai Egyesült-Államok postája 1914-ben két drb. „béke” postabélyeg kiadását tervezte abból az alkalomból, hogy az angolul beszélő népek között az 1814. évi genfi egyezmény békét teremtett, amely béke 1914-ben éppen 100 éves lett volna. Ez ünnepélyes alkalomra két bélyeg kiadását határozta el az amerikai postaigazgatás: az egyik vörös alapon, 2 centes értékbenyomással lett volna ellátva. Két symbolikus alakot ábrázolt a tervező, akik a földgömbön át kezét nyújtanak egymásnak. Az egyik alak az angol, a másik az amerikai lobogót tartotta kezében. A másik, kék nyomású, 5 centes értékbenyomással ellátott bélyeg a galambot és a békét szimbolizáló angyalt tüntetett fel. Mindkét bélyeg a következő felírást viselte volna: „Peace 1814—1914”. A bélyegtervezetnek 1914 július végén kellett volna megjelennie. Közben kitört a világháború, amely azután ennek a szép tervnek megvalósítását is lehetetlenné tette. (P. Z. 1930. 2.) (k. j.)

A Vatikán állam postájának megnyitása napján ezrek álltak körül a postahivatalt, várva az alkalomra, hogy az új állam postabélyegeihez hozzájuthassanak. Az új postahivatal oldalfalán, szintén ott díszelgett a levélszekrény, mely ez esetben szép kékre volt mázolva, oldalán a keresztbefektetett aranyozott, kettős, pápai kulccsal. Délelőtt 11 óra felé a levélgyűjtőszekrény már telve volt levélannyal. Hiszen aligha volt valaki aznap a kicsi Vatikán-államban, aki legalább egyetlen levelet ne akart volna küldeni a vatikáni posta megnyitásának napján jó ismerősének, rokonainak. Kevéssel 11 óra után végre megjelent a vatikáni posta levélgyűjtő fogatja. A fogat feketére mázolt gyűjtőláda volt, amelynek bakkján ott feszített nagy komolyan a fekete egyenruhába öltözött vatikáni postaaltsz. A gyűjtőkocsi oldalán is ott díszelgett a pápai keresztbefektetett kettős kulcs. Az altsz. ünnepélyes lassúsággal kúszott le a kocsi meglehetősen magas bakkjáról és nyitotta volna fel a levélgyűjtő fedelét, ámde a kulcsot sehol sem találta, noha — a körülállók mindig erősbödő derűtsége mellett — minden zsebtét átkutatta a jó ember. Végül is kénytelen volt megállapítani,

hogy a szekrény kulcsát végérvényesen elvesztette s kénytelen volt egyik közeli lakatosmester segítségét igénybevenni a szekrény felnyitásánál. (P. Z. 1930. 2.)

(k. j.)

A folytonmozgó szalag használata a levél feldolgozásánál. A legnagyobb berlini levéltovábbító postahivatalban naponként átlag másfél—kétmillióra tehető az ott feladott és feldolgozásra kerülő levélpostai küldemények darabszáma. A levélgyűjtőszekrények számai, az egyes postahivataloknál kosarakba gyűjtött és a tömeges feladóktól eredő levélhegyek szinte lehetetlennek látszó feladat elé állítják ennek a hivatalnak személyzetét. A levélananyag feldolgozása munkagépekkel, folyton mozgó szalagokkal történik.

A folyton mozgó szalag már a hivatal előtt kifüggesztett levélgyűjtőszekrényél kezdődik. Kívülről ez a gyűjtőszekrény is hasonló a többi gyűjtőszekrényhez. A szekrény fenékrésznél azonban már megtaláljuk a mozgószalagot. Ha a levélszekrénybe dobott levélküldemények súlya a 300 grammot meghaladja, a szekrény tartalma önműködőleg reá hull az alatta mozgó szalagra és ezzel megkezdődik a feladott levél útja a hivatal különböző levélfeldolgozó munkahelyei felé. E hivatalban a levélfeldolgozással összefüggő minden teendőt, egész a zsákolásig, munkagépekkel végeznek el.

A levélgyűjtőből mindenekelőtt a rendező munkahelyre s onnét a bélyegzőgépekhez kerül a feladott levélananyag. A levélbélyegek értéktelenítése után a bélyegzőgépből kikerülő anyagot úi mozgó szalag a levélirányító munkahelyekhez szállítja. A továbbító terem kezdetben a be nem avatottára a kibogozhatlan és minden látható rendezettség nélkül ide-oda futó szalagokkal, melyek egyhangú motorbúgással változatlanul azonos sebességgel szállítják az anyagot egyik munkahelyről a másikra, semmiképpen sem teszi postahivatal benvomását. Csak figyelmesebb szemlélődés után állapíthatunk meg bizonyos rendszert a szalagok mozgásában s látjuk, hogy minden szalag az anyagnak csak bizonyos csoportját szállítja. Így vannak szalagok, melyek a városokba szóló levelezést viszik a nagyobb városok beosztó fiókjaihoz; a külföldi levelezést szállítja a másik szalag. Viszont a harmadik csak berlini helyi anyagot vesz fel és a megfelelő beosztó fiókokhoz. És így tovább... Más szalagcsoport a már kötegekbe gyűjtött levélananyagot szállítja a zsákoló munkahelyekhez, ahol a legkülönbözőbb rendeltetési helyekre szóló zsákokba

gyűjtik a már kötegelt levelezést. Mindez úgyszólván minden különösebb üzemi zaj nélkül történik; hiányzik még a régebbi gummikerekű anyaggyűjtő kézikocsik zaja is a levélirányító hivatalokból, amelyekkel a beosztó fiókok anyagát vitték a kötöző és zsákoló munkahelyekre.

A kész zárlatokat e célra készített csuszatókon juttatják a gépkocsikra, melyek azután az anyagot a lehető leggyorsabb tempóban a különböző pályaudvarokra szállítják.

A levélbeosztás közben esetleg előkerülő hiányos, avagy kétes címzésű levélanyagot külön szalagok az e célra felállított munkahelyekre viszik, hol külön tisztviselők foglalkoznak ez anyag feldolgozásával, a címek kiegészítésével és a kétes címzésű levelezésnek a helyes útirányba terelésével. Ez a gépi berendezés amellett, hogy a levelek irányítási és feldolgozási idejét lényegesen megrovidította és gyorsította, a szalagok mellett dolgozó tisztviselőket is állandóan nagyobb munkateljesítményre szorítja s éppen ezért a postaüzem racionalizálásának egyik jól bevált formája. (D. P. 1930. 13.) (k. j.)

Új állásokat rendszeresít a német posta. A birodalmi német posta 1930. évi költségvetésében már jelentékenyebb számú újonnan rendszeresített állást is vett fel szaporításként. Így többek között a közigazgatási szolgálat erősítése és a szükséges utánpótlás biztosíthatása céljából 22 fogalmazógyakornokot és 26 műszaki főiskolai képesítésű gyakornok felvételét határozta el. Az érettségi végzettségű forgalmi tisztviselők számát 76 új állással szaporítják ez évben a táviró, távbeszélő és műszaki forgalmi szolgálat megerősítésére. A műszerészek számát 100 fővel szaporítják. Az üzemi postaszolgálatban foglalkoztatott tisztviselők számát 2000 fővel emelik oly módon, hogy a kísérítő személyzetből a megfelelő iskolai végzettséggel rendelkezőket kinevezéshez juttatják. Katonai szolgálatból átlépők részére 600 új állást szerveznek; viszont a postaaltisztek számát 1000 fővel akarják az új költségvetési évben emelni. (P. Fbltt. 1930 : 2.) (k. j.)

A kézbesíthetlen postaküldemények száma különösen azoknál a postaigazgatásoknál igen nagy, hol a nem állandó lakosság ide-oda hullámozása jelentékeny. Ezeknél az igazgatásoknál azután a kézbesíthetlen küldemények kezelése állandó gondot és folytonosan nagyobbodó nehézséget jelent a postai szervek részére is.

Az Egyesült-Államok postaigazgatása az elégtelen címmel feladott postaküldemé-

nyek darabszámát az elmúlt költségvetési évben 200 millió darabnál többre becsülte. Ebből a hatalmas tömegű elégtelen című küldeményből több, mint 25 millió darab maradt kézbesíthetlen. Az elégtelen című és éppen azért kézbesíthetlen postaküldemények különleges kezelésével járó külön költségeket kb. 5 millió dollárra teszi az Egyesült-Államok postaigazgatása. Csupán New-Yorkban e címen napi 500 dollár több kiadás áll elő. Az Egyesült-Államok postája legutolsó évi jelentésében kiemeli, hogy csupán New-York és Chicago, e két város-óriásban hihetetlen nagy azoknak a postaküldeményeknek száma, amelyek valamely cég minden közelebbi megjelölése nélkül futnak be, noha a szóbanforgó cégek egyáltalában nem tartoznak az ismertebb, avagy jelentékenyebb cégek sorába. Általában úgy látszik, hogy az egyes cégek talán azzal is hatni igyekeznek üzletfeleikre, hogy levelezéseiknél szándékosan mellőzik a közelebbi levél cím megjelölését abban a feltevésben, hogy ezzel üzletfeleikben cégük jelentékenysége, esetleg közismertsége iránt való hiedelmet azzal is táplálhatják, hogy a posta közelebbi cím nélkül is kézbesít részükre.

Argentínában is hatalmas a kézbesíthetlen postaküldemények darabszáma. Ez közvetlen összefüggésben áll a bevándorlás méreteivel, de különösen az aratómunkások és más idénymunkások jelentékeny számával, s azok körében gyakori lakás, sőt lakóhelyváltoztatással is. Az argentinai postaigazgatás jelentése szerint, az a körülmény, hogy a küldemények feladói címüket a küldeményeken feltüntetni rendszerint elmulasztják, nagyban hozzájárul a kézbesíthetlen küldemények darabszámának állandó növekedéséhez. Az argentinai postaigazgatás igen egyszerű eljárást tart fenn a kézbesíthetlen levelezés elintézésére. A kézbesíthetlen leveleket ugyanis négy havonként a buenos airesi postahivatalnál egyszerűen elégetik. Ennél az eljárásnál a kormányzat egy biztosa is jelen van, aki az eljárás lefolyásáról jegyzőkönyvet vesz föl. A legutóbbi nyilvános levélegetésnél 196.400 drb. levelet égettek el. Ugyanekkor 1109 drb. kézbesíthetlen csomagot is megsemmisítettek. (Bl. f. P. u. T.) (k. j.)

Személyzeti berendezkedések az egyes külföldi postaigazgatásoknál. Abból az alkalomból, hogy a német birodalmi gyűlésen hangok emelkedtek, melyek takarékosági okokból a hivatásos tisztviselők helyett a szerződéses állami alkalmazottak rendszeresítésében látnak az állam szoron-

gatott anyagi helyzetének egyetlen igazmentő szerét, a német szaklapok egymásután vizsgálata alá veszik az egyes külföldi postaigazgatások személyzeti berendezkedéseit. Összehasonlításokat végeznek a német és az idegen postaigazgatások személyzeti berendezkedései között annak megállapítása céljából, hogy a külföldi posták személyzeti berendezkedései milyen iskolai előképzettséget követelnek meg alkalmazottaiktól s a különböző előképzett-ségű alkalmazottak előhaladási lehetőségei és nyugdíjellátási szabályai mennyiben térnek el egymástól.

A reánk is igen érdekes adatokból a következőket emeljük ki: Anglia postaszolgáltatának legnagyobb részét, — hasonlóan a magyar posta berendezkedéséhez, — a mi postamesteri hivatalainknak megfelelő „Sub-Offices“ elnevezésű postahivatalok látják el. E hivatalokban nem állami személyzet, hanem a postával szerződéses viszonyban álló személyzet látja el a postaszolgáltatást. Csupán a „Head Offices“ és a „Branch Post-Offices“ elnevezésű postahivatalok (amelyeknek száma ezidőszent kb. 900-ra tehető) dolgoznak állami személyzettel. A magasabb állású posta-személyzet iskolai előképzettsége az állami szolgáltatnál általában előírt magasabb köz-igazgatási vizsga; majd a postánál való alkalmazást megelőző felvételi vizsga. A magasabb postai állásoknál legalább 2 nyelvnek ismerete is kötelező. Az állandó alkalmazást két évi próbaszolgálat előzi meg. A kincstári személyzet állomáshelyei jelentőségük szerint csoportokba vannak osztva s a személyzet járandósága az egyes lakóhelycsoportok szerint is változik. Emellett az egyes városokban külön drágasági segélyeket is kap a személyzet. Angliában is már 10 év után nyugdíjjogosultság illeti meg az állami postaalkalmazottat. Életének 60-ik éve után pedig minden alkalmazottat teljes nyugdíj illet meg. Ha a szolgáltatképtelenségét szolgálat közben szenvedett üzemi baleset okozta, a nyugdíjhoz külön segély járul. Az angol posta alkalmazottjai két csoportba oszthatók: közgazgatási és forgalmi személyzetre. A forgalmi személyzethez tartozik a mi altiszti személyzetünknek megfelelő postaszemélyzet is. A forgalmi személyzet utánpótlása növendékek felvételével történik. Az előhaladás szolgálati idő, szolgálati érdemek és mindenkor szakvizsgák letétele után történik. E szakvizsgák meglehetősen próbára teszik az érdekelt személyzet teljesítőképességét.

Belgiumban a postaszemélyzet három csoportra tagozódik: alsó, közép és maga-

sabb fokú hivatalnoki karra. Az egyes karokban az előléptetés az üresedések arányában történik. Az egyes karokból megfelelő szakvizsga letétele esetén a másik karba is be lehet jutni. Az előléptetés általában csak a reátermettségre és a vizsgákon elért eredmények alapján lehetséges. E célból a posta-alkalmazottakat négy előléptetési csoportba sorozzák. Az egyes csoportokba sorozás kizárólag az alkalmazhatóság foka szerint történik. De az egyes csoportokban a különlegesen bevált tisztviselők részére soronkívüli előléptetési lehetőségekről is gondoskodnak. Az altiszti személyzetnél elemi iskolai előképzettségen kívül felvételi vizsgát, a forgalmi személyzetnél középiskolai végzettséget és felvételi vizsgát s végül a magasabb postai alkalmazásnál gimnáziumi érettségit és felvételi vizsgát írnak elő a szabályok. Az alkalmazás élethosszigan történik. Brüsszel, Antwerpen és Lüttich postaalkalmazottai családi pótlékon kívül még helyi pótlékot is, a többi hivataloknál beosztottak azonban csak családi pótlékot kapnak. Nyugdíjat a belga posta csak betöltött 66-ik életév után fizet. Kivételesen már 10 év után is adnak nyugdíjat, sőt, már 5 évi szolgálat után is, ha a szolgáltatképtelenséget üzemi baleset okozta. Özvegyi nyugdíjat, árvaellátást sem az angol, sem pedig a belga posta nem ad alkalmazottjainak. A belga postaalkalmazottak e célból külön nyugdíjnyújtó intézetet tartanak fenn.

Dániában az altisztek és a tisztviselők egyformán gyakornoki évet kötelesek el-tölteni, amely után kinevezést még az altiszteknél is csak szakvizsga sikeres letétele esetén remélhetnek a jelöltek. Dániában a postaalkalmazottakra alkoholtilalom áll fenn. Altisztekre nézve az elemi iskolai, tisztviselőkre nézve a reálskolai végzettség igazolása kötelező. Az alkalmazás élethosszigan szól s az alkalmazottak fizetésén kívül drágasági, helyi és forgalmi pótlékot is kapnak. A postaalkalmazottak 65-ik életévük előtt csak igazolt szolgáltatképtelenség esetén mehetnek nyugdíjba, de még ez esetben sem előbb, mint betöltött 30-ik életév után. Özvegyi nyugdíj van, sőt a dán postaalkalmazottak özvegye a családfő elhunytát követő negyed-évig megmarad a családfő utolsó járandóságainak élvezetében.

Az Egyesült-Államok postájánál hivatásos postaalkalmazottak két csoportja különböztethető meg: olyanok, kik az állami alkalmazottakra érvényes szabályzatok mellett látják el postai szolgálatukat és olyanok, kikre e szabályok nem nyerne alkalmazást. Az első csoportba tar-

toznak általában az altisztí személyzet, a mozgóposta személyzet és a postakézbesítők különböző csoportjai. Ezeket a felsőbb postai hatóságok engedélye és utasításai alapján a hivatalvezetők veszik fel. A magasabb postai alkalmazottakat, ahová az I—III. o. hivatalvezetők tartoznak, részben az államfő, részben pedig a Postmaster General nevezi ki. De a hivatalvezetői állásokra való kinevezés sem előzetes képesítéshez, sem pedig szakismertekhez, avagy előzetes postai szolgálathoz kötve nincs. Az amerikai posta alkalmazottainak nyugdíjat fizet s e célból állandó alkalmazottai havi járandóságának 2 és fél százalékát levonja.

Franciaországban a posta alkalmazottai két csoportba oszthatók: üzemi és magasabb tisztviselők csoportjára. Az üzemi tisztviselők kétévi gyakorlati szolgálat után, mint „comis” nyerneek alkalmazást és kinevezést. Bizonyos szakvizsgák letétele után az arra érdemesek a magasabb tisztviselők sorába nevezetnek ki. Az altisztek nagyobb részt a hadirokkantak és katonai továbbszolgálók sorából kerülnek ki. A posta női alkalmazottai a férfi alkalmazottak özvegyeiből, árvaiból, hely esetén egyéb hozzátartozói sorából vétetnek fel. A postai szolgálat mindig próbaszolgálattal kezdődik és csak szakvizsgák letétele esetén tarthat az új alkalmazott számot kinevezésre. A kinevezett alkalmazottak járandósága a fizetési osztálynak megfelelő fizetésből, a helyi és családi pótlékból áll. A családi pótlék összege a harmadik gyermektől kezdve lényegesen emelkedik. Idegennyelvek ismerete esetén külön nyelvpótlék jár; az altisztí, nevezetesen pedig a kézbesítő személyzet csizmapénzt is kap. Nyugdíj betöltött 30-ik szolgálati, avagy 60-ik életév után jár. Mozgóposta alkalmazottak és a kézbesítő személyzet tagjai már az 55-ik életév, esetleg 25-ik szolgálati év után teljes nyugdíjat élveznek. Szolgálatban szerzett betegség vagy szolgálatképtelenség esetén a teljes nyugdíj már 15 évi szolgálat esetén is engedélyezhető. Az özvegy a családfő részére esedékes nyugdíj 50 százalékát, a gyermekek annak 10 százalékát kapják. Az özvegyi és gyermekek részére engedélyezhető nyugellátási díjak végösszege nem haladhatja meg az apát megillető nyugdíj összegét.

Svájcban a posta alkalmazottai nem élethosszigan nevezetnek ki, hanem a költségvetéssel rendszeresített tisztviselői helyeket a szövetségtanács választás útján, esetről-esetre tölti be. A választás csak három évre szól és az újráválasztás

senki részére nincs biztosítva. A postaszolgálatba gyakornokként lehet belépni. A postai alkalmazást meglehetősen szigorú felvételi vizsga előzi meg. A felvételi vizsgát 1 és fél évi gyakorlati szolgálat követi. Ezt a gyakornoki időt szakvizsga zárja be. Az elért eredmény sorrendjében történik az állandóbb postai alkalmazás. Az előléptetés 3—3 évenként történhetik. Negyven évi szolgálat után ellátást kapnak a posta alkalmazottai, kiket baleset ellen, nemkülönben halál esetére hivatalból biztosítanak. A tényleges szolgálatban levő postaalkalmazott fizetésén kívül helyi és családi pótlékot kap.

Svédországban a posta alkalmazottai szintén két csoportba oszthatók. Az altiszteknél csak elemi iskolai, a tisztviselőknél valamely középiskola érettségi bizonyítványa, néhány magasabb közigazgatási állásnál pedig, mint iskolai előképzettség egyenesen valamely főiskolai végzettség van kikötve. A postai alkalmazást minden fokon felvételi vizsga előzi meg. Az altiszteknél a jelöltek már egyetlen szakvizsga letétele esetén számot tarthatnak kinevezésre. Tisztviselőknél magasabbrendű és különféle szakvizsga letételét kívánja meg a svéd posta. A tisztviselők alkalmazása élethosszigan szól és a fizetésen kívül az alkalmazottak orvosi kezelést és orvosságot kapnak. Az alkalmazottak nyugdíjat kapnak, de özvegyi és árvaellátást a svéd posta hivatalból nem ad; ehelyett az alkalmazottak valamennyiére kötelező a magánnyugdíjpótlóba való belépés. (D. P. 1930. 13.) (k. j.)

A svájci posta évi jelentése 1928. évről. Az évi jelentés szerint az előbbi évben kezdődött forgalom emelkedés, ha kevesebb mérvben ugyan, de mégis tovább tartott, úgyhogy végeredményében több mint 5 millió frank tiszta bevétellel többet számolt el ez évben a svájci posta, mint az előző évben. Ez annál örömdetesebb jelenség, mert a postaalkalmazottak járandóságainak javítására közel 1.3 milliót fordított a beszámoló igazgatás. Egyéb-ként ez üzletév bevételi feleslegét az évi jelentés 17,900,000 frankra becüli. A 11 kerületi igazgatásnál összesen 496 tisztviselő, 89 altiszt és 89 egyéb alkalmazott teljesített szolgálatot. Magánál a központi hatóságnál ezzel szemben 211 tisztviselő és 32 altiszt, 42 más alkalmazott dolgozott. Ez a személyzet látja el a svájci táviróigazgatás központi szolgálatát is, míg a végrehajtó szolgálatot a távirót illetően külön személyzet bonyolítja le. A postaszolgálatban foglalkoztatott személyzet összlétszáma 15,485 fő volt.

A svájci posta az elmúlt költségvetési évben 64 hivatalnokjelöltet és 164 segéd-szolgát vett fel a postaintézethez. A felvételt kettős vizsga előzi meg. Az egyik-nél arról igazolják a posta meggyőződést szerezni, vajjon a jelölt a megfelelő mértékben bírja-e alkalmazásához szükséges iskolai ismereteket; a másik, pszichotechnikai vizsga útján a jelölt különös testi képességeiről, a postai szolgálatra való alkalmasságáról igyekszik tájékozódni a posta. Ez utóbbinál különösen bevált az az eljárás, hogy a jelölttel hosszabb időn barátságos beszélgetés formájában foglalkozik a vizsgáztató tisztviselő s ilyen módon igyekszik a jelölt gondolkozásmódjára és egyéb, a postára nézve fontos szellemi tulajdonságaira következtetést vonni.

Postaalkalmazott ellen 33 esetben indult fegyelmi eljárás; ebből 23 esetben bűnvádi eljárás is indult, de 10 esetben fegyelmi úton is el lehetett az ügyet intézni. Jövedéki kihágás címén 671 esetben összesen 3943 frank bírságot szabott ki a svájci posta. Szeméremértő tartalom miatt 6 esetben külföldről érkezett nyomtatványküldeményt kénytelen volt a beszámloló igazgatás megsemmisíteni, míg ugyancsak 6 esetben külföldi sorsjegytartalom gyanúja miatt 6 küldeményt feladási helyére visszaküldött.

Az 1928. év végén üzemben tartott hivatalok száma 4013 volt. Egy-egy postahivatalra átlag 1000 lakos és 10,3 km² terület postaszükségletének kielégítése várt.

A költségvetési évben az érdekeltség, sőt a törvényhozó testület részéről is kívánságok hangzóttak el arra nézve, hogy a belföldi levéldíjszabást a postaigazgatás 20 centimeről 15 centimetre szállítsa le. Figyelemmel a csomagforgalom terén jelentkezett nagyobb mérvű forgalomcsökkenésre, a svájci posta nem volt abban a helyzetben, hogy a törvényhozó testület eme kívánságának eleget tehetett volna. A címezetlen nyomtatvány- és árumintaforgalom igen előnyösen fejlődött. E küldeményfajnál tapasztalható nagymérvű forgalomemelkedés különösen a kézbesítő szolgálat lebonyolítását tette állandóan nehezkessé, úgyhogy a svájci posta végül is kénytelen volt e címezetlen nyomtatványküldemények méreteit megfelelően mérsékelni.

Az évi jelentés megállapítása szerint Svájcban külföldre az elmúlt költségvetési évben 11 százalékkal több levelet és levelezőlapot adtak fel, mint a fordított irányban. Ezzel szemben az is kétségtelen, hogy nyomtatvány- és árumintát még mindig 80 százalékkal többet küldöttek

külföldről Svájcba, mint amennyit Svájc küldött külföldre, noha éppen e súlyos helyzetre tekintettel, Svájc az előző évben nyomtatvány- és árumintadíjszabását máris lényegesen leszállította. (U. P. 1930. 3.) (k. j.)

A holland posta évi jelentése 1928. évről. Minthogy a tárgy évben a holland posta igen kedvező gazdasági viszonyok között jó eredményeket ért el, Németalföld postája a belföldi díjszabását, valamint a határmenti szomszédos kerületek postai díjszabását lényegesen leszállíthatta, amellét a postauzem javítása és tökéletesítése terén is lényeges beruházásokat tehetett. A díjszabásleszállítás és a munkagépek beszerzésével járó jelentékeny kiadásai ellenére a holland posta üzemeredménye igen kedvezőnek mondható, mert 93,680.000 holland forint bevétellel szemben a kiadások 84,235.000 holland forintra tehetőek és így 9,445.000 holland forint tiszta bevételt számolhatott el, ami azt jelenti, hogy az összes bevételének több mint 10%-a az államkincstár javára volt elszámolható.

A táviróüzemre a holland posta is ráfizetett, kb. 2 millió holland forintot.

A kütünő üzleti eredmény egyébként annak köszönhető, hogy a belföldi levélforgalom 9%-os emelkedést mutatott; különösen feltűnő nagy számmal emelkedett az express-, valamint a helyi levélposta-küldemények száma az év folyamán esz-közölt tarifaleszállítás következtében. A csomag darabszám 1926. óta 2 millió darabbal emelkedett.

A külföldi levélforgalomban a kifelé irányuló külföldi levelek száma 4¹/₂%, a külföldről érkezetteknel közel 6%-os emelkedést mutat.

1928. év végével üzemben tartott postahelyek száma 2602 volt, ezekből 307 kincstári hivatal, 3 mozgópostafőnökség.

Az évközben végrehajtott üzemegyszerűsítés következtében az előző évi 20.062 főből álló személyzetét a holland postának sikerült 19.740-re csökkenteni. E létszám-ból a központi igazgatásnál 328 alkalmazott dolgozott. A kezelési szolgálatot pedig 18.982 alkalmazott látta el. A többi postaalkalmazott a postatakarékpénztári szolgálatnál nyert foglalkoztatást. 1928. évben a holland posta lényeges személyzeti újjászervezést hajtott végre. A holland posta alkalmazottai ugyanis eddig összesen 83 foglalkoztatási és fizetési csoportba voltak beosztva, 56 rangosztállyal. Az új személyzeti szervezet az összes kinevezett alkalmazottakat 29 alkalmazási csoportba, ugyanannyi fizetési fokozatba csoportosította. Az alsó-, közép- és felsőfokú posta-

alkalmazottak külön-külön megfelelő szakvizsgát kötelesek tenni a posta, távíró és irodai szolgálatban.

A személyzeti ügyeket két állandó bizottságban intézik, amelyek közül az egyik alsófokú, a másik pedig fellebbezési főrúmként dolgozik, de mind a kettő állandó érintkezést tart fenn a posta vezetésével. Az alsófokú személyzeti szerv az általános személyzeti kérdéseket tárgyalja, tehát a munkaidő, szabadságidő meghatározás, személyzet járandóságával összefüggő ügyek, szervezeti ügyek és ezekkel összefüggő előterjesztések és szervezeti szabályzatok kidolgozása tartozik feladatai közé. A fellebbezési bizottságban a személyzeti kérdésekkel kapcsolatos jogi és fegyelmi ügyek, minő pl. büntetések kiszabása, a személyzet anyagi felelősségének kérdésében határozathozatal, elbocsátás, bírság kiszabása stb. határoz.

A holland posta élén az új szervezet szerint is a kereskedelmi miniszter áll, de a tulajdonképpeni legfőbb intézkedő szerv a posta-, távíró- és távbeszélő vezérigazgató, akinek mind a három üzletág élén egy vezérfelügyelő áll oldala mellett mint főosztályvezető. A holland posta személyzetének az új szervezettel kapcsolatban a személyi járandóságait újból állapították meg, a személyi járandóságok az előző járandóságokkal szemben lényegesen kedvezőbbek és 1928. december hó 1-től kezdve már életbe is léptek. (D. V. Z. 1930. 8.) (k. j.)

A német-amerikai postaforgalom számokban. 1929. évben a német-amerikai tengerentúli postaszolgálatban igénybevett német és amerikai gőzhajók eddig példátlan tömegét szállították a postaküldeményeknek. Amíg 1928-ban az Északnémet Lloyd, a Hamburg-Amerika Linie és az United States Lines hajói New-Yorkba 107.904 zsák levélpóstát, Amerikából Németországba pedig 207.776 zsák levélszállítást, addig az 1929. év folyamán Németországból Amerikába szállított levélanyag 156.568, az ellenkező irányban szállított anyag pedig 347.586 zsákot töltött meg. Ebből a hatalmas postaanyagból a német hajók 141.863, az amerikai hajók pedig 362.270 zsák anyagot szállítottak.

Leghatalmasabb rakományt a „George Washington” nevű amerikai gőzös szállította karácsonyi postaként Hamburgba, amikor is egyetlen útja alkalmával 10.357 zsák levélpóstát és 16.175 zsák csomagot hozott magával. Az 1929. év folyamán közlekedett német hajók közül a Bremerhavenből 1929. december hó 14-én elindult „Colombus” nevű hajó vitte a legnagyobb postarakományt Amerikába, amely össze-

sen 6635 zsák anyagból állott. Az ellenkező irányban pedig a „Bremen” nevű német gőzös 1929. december 15-én hozta a legtöbb anyagot, amely 11.957 zsákot töltött meg.

Ezek a számok következtetni engednek a német-amerikai viszonylatban idők folyamán előállott hatalmas forgalomemelkedésre. Az elmúlt év karácsonyi időszakában a newyorki főpostahivatal forgalmának lebonyolíthatása céljából 3657 segéderőt kellett felfogadni. Legerősebb nap december 24-ike volt, amikor New-York főpostahivatala 13.185.000 drb. levelet belyegezett le.

New-York karácsonyi postaforgalmának legmelegebb pillanatai karácsony estéjén akkor voltak, amikor a tengeri nehéz viharokkal késleltetett „Leviathan” (a háború előtti német nevén „Vaterland”) gyorsgőzös december 24-én megérkezett Európából 6219 zsák levélpóstával. Mint-hogy az előző nap „Carmánia” angol gőzös 5660 zsák, a német „Colombus” 6635 zsák és az angol „Mauretánia” 5587 zsák postaanyaggal szintén hatalmas tengeri viharok után, késve futottak be, a newyorki posta-személyzetet lehetetlennek látszó feladatok elé állították. A Columbus és Leviathan gőzösökön berendezett hajóposta egyenkint 4 német és 3 amerikai mozgópostással a fedélzetén, útközben New-York City részére több mint 400.000 New-Yorkon továbbmenő anyagként pedig 830.000 drb. levelet volt kénytelen feldogozatlanul a newyorki főpostának leadni. Ehhez jött még a Mauretánia által behozott 712.000 City levél és 520.000 továbbmenő. És mégis ezt a hatalmas levélanyagot a newyorki főpostahivatal előttünk hihetetlennek látszó gyorsasággal úgy feldogozta, hogy a Columbus és Mauretánia postája már december 23-án 13 óra 30, illetve 20 órakor, a Leviathan postája pedig december 24-én 19 óra 30 perckor kézbesítésre készen állott.

Ez a teljesítmény csakis úgy volt keresztülvihető, hogy a beérkező hajók postaanyagának kirakása és a levélirányító hivatalba szállítása megfelelően előkészítve és oly pontossággal volt elvégezve, hogy az egyes munkahelyek munkaegymásutánja az előre megállapított terv szerint végrehajtható volt.

December 22-től 24-ig New-York kikötőjének postahajói összesen 34.000 zsák levélanyagot közvetítettek a beérkező hajóóriásokról a parton álló mozgópostakocsikra, illetőleg autobuszokra. Amikor a Columbus, Mauretánia és Leviathan a megfigyelő kikötőben horgonyt vetettek, 3 postagőzös már jelentkezett is náluk a postaanyag át-

vételére. A Columbus pl. december 22-én 22 óra 20 perckor kezdte meg a postaanyag átadását, amelyet csak 23-án reggel 4 óra 50 perckor tudott befejezni. Ennek az aránylag meglehetősen hosszú tartamú kirakásnak oka az volt, hogy a Columbus fedélzetén nem volt elég hely a kirakásra váró postaanyag átadásra való előkészítésére, úgyhogy az anyag egy részét a hajó fedélközéből kellett felhordani. Ezzel szemben a Mauretánia postája a beérkezéstől számított két órán belül a Levianth postája pedig (6219 zsák anyag) a hihetetlennek látszó rövid időn — 75 percen belül — már átrakott a kikötő postaközvetítő gőzöseire. (D. V. Z. 1930. 8.) (k. j.)

Képességvizsgálat szolgálat a német postán. A német posta tudvalevően személyzetének postai szolgálatra alkalmasságát a fölvételt megelőzően képességvizsgálatokkal ellenőrzi. Ezt a képességvizsgálat szolgálatot most a német posta teljesen átszervezte és négy fokozatban utalta a kapcsolatos teendőket a meglévő postai szervek hatáskörébe.

A legmagasabb fokon a postaminisztérium állapítja meg a képességvizsgálat módszereit és azt, hogy a szolgálat mely ágában, milyen mértékben nyerjen a képességvizsgálat alkalmazást. A birodalmi központi hivatalnál képességvizsgáló szolgálat központi szervét rendezik be a következő hatáskörrel. Ez a központi szerv gondoskodik a képességvizsgálatok gyakorlati végrehajtásának ellenőrzéséről; kiképzési és ellenőrzi a vizsgálatot megbízott személyzetet; gyűjti, rendezi és hasznosítja a képességi vizsgálatok eredményeit, az eredményeket gyakorlati úton ellenőrzi és hasznosítja; a képességvizsgálat eredményeinek megfelelően egyes kezelési és üzemi kérdések megoldására a személyzet képességeinek megfelelően javaslatokat tesz.

A kerületi postafőigazgatóságok feladata marad a képességvizsgálatok gyakorlati keresztülvitele. A képességvizsgálatokkal megbízott főigazgatóságok mindegyike gondos körültekintéssel két forgalmi karbeli tisztviselőt választ ki e szolgálat gyakorlati ismereteinek elsajátítására. E személyzet kiképzéséről az 1930. év folyamán a birodalmi postaközpont gondoskodik.

Maguk a képességi vizsgálatok az egyes építési osztályvezetések székhelyén történnek és kiterjed az építőmunkások valamennyire és azok segédszemélyzetére. Táviróépítési növendékek és táviró munkások felvételénél a képességvizsgálat kötelező. Hasonlóképpen kötelező a gépkocsivezetőgyakornokoknál fölvételüket megelőzően képességvizsgálat tartása.

A posta-, táviró- és távbeszélő tiszti személyzetének utánpótlásánál esetleg tartandó képességvizsgálatokról később térünk intézkedés. (D. P. 1930. 10.) (k. j.)

A párisi automatikus távbeszélő fejlődése. A f. évi január hó 11-én Párisban üzembe helyezték a 10.000 előfizetői vonalra méretezett „Diderot“ automatikus távbeszélőközpontot. Ezzel a párisi automatikus távbeszélőközpontok száma háromra emelkedett. Valószínű, hogy az év folyamán még további három automatikus központ üzembehelyezésére is sor kerül Párisban. (A. P. T. T. 1930. évi 2. sz.)

Claude Chappe-nak, az optikai táviró feltalálójának 125 éves halálának évfordulója alkalmából (1805. január 23.) a Deutsche Verkehrs-Zeitung érdekes cikkben visszatekint a feltaláló élettörténetére. Claude Chappe volt ugyanis az, kinek végre sikerült az optikai távirót működésbe hoznia s ezzel sok más feltaláló számára egyengette az utat.

A Chappe család Franciaországban, Brülön-ban (Sarthe departement) élt. Az atya 1784-ben Rouenban halt meg s öt fiút és két leányt hagyott maga után. Claude, a másodszülött fiú, a papi pályára lépett. Két tekintélyes ösztöndíjat szerzett, melyek lehetővé tették számára a további tudományos munkálkodást; különösen érdekelték az elektromosság problémái. A nagy forradalom azonban tanulmányaiban megzavarta s pénzforsrait elapasztotta. Így el kellett hagynia Páris s Brülön-ba ment rokonaihoz. Három fivére szintén állását veszítette.

Azokat az okokat, melyek Claude Chappe-ot az optikai táviró feltalálására vezették, különbözőképpen adják elő. Így Edmond Gononnak, 1845-ben megjelent „Des télégraphes aériens et électriques“ (A légi és villanyos távirókról) című műve tudni véli, hogy Chappe mint seminarista Augers-ben két fivérével csak egy óra járásnyira lakott s így gyors érintkezési módot keresett velük; ezért egy farúdra két szárnyat erősített, melyeket dróttal mozgatható lehetett s melyeket 192 különféle állásba lehetett hozni, melyek mindegyikének megvolt a maga jelentése. A jelzéseket távcső segítségével lehetett megfigyelni. Ezt az állítást azonban mesének mondják. Idősebb testvérének, Ignace Urbain Jean-nak „Histoire de la télégraphie“ (A táviró története) című műve szerint Claude Chappe-ban 1790-ben támadt a gondolat, hogy a forradalmi időkben az állam számára nagy előnyt jelentene, ha a lovaspostánál sokkal gyorsabb módon, nevezetesen az általa tervezett táviró útján, látná el a hírszolgálatot. Ebbeli né-

zetét nyilvánosságra is hozta. Chappe elgondolását, fivérei eleinte álomnak minősítették, mert köztudomású volt, hogy előtte már többen foglalkoztak hasonló tervekkel, melyek azonban mind zátonyra jutottak. Chappe azonban értette a módját, hogyan kell fivéreinek támogatását tervei számára megnyerni. Először az akusztikai távíróval foglalkoztak. Két egyformán járó órát és két lábast használtak erre a célra. Az órákat ugyanarra az időre pontosan beállították s aztán meghatározott időpontokban hangjeleket adtak az adóállomáson, a vevőállomáson pedig ugyanezekor, vagyis a hangjel vételekor, a mutató állásának megfelelő számot leolvasták. 400 méter távolságig a jelzés így módon jól is ment. Nemsokára aztán a villamos közleményleadással próbálkoztak, de nem nagy eredménnyel.

Több szerencséjük volt a Chappe fivéréknek az optikai távíróval. Zsinórokkal deszkalapot mozgattak, mely lapjával a vevőállomás felé volt fordítva s közepén úgy volt felfüggesztve, hogy 90° szögig úgy volt forgatható, hogy az egyik állásban a deszka lapja, másikkban pedig annak vastagsága volt látható. Ha ezeket az állásokat az óramutató által jelzett időközökben változtatták, úgy ily módon, akárcsak az előbb ismertetett akusztikai jelzőberendezésnél, a továbbított jelzéseket le lehetett olvasni. A deszkalapok, hogy nagyobb távolságról is jól láthatók legyenek, tekintélyes nagyságban készültek, nevezetesen 1.65 méter magas és 1.33 méter széles méretekben, melyek 4 méter magas állványra voltak szerelve. Később Chappék áttértek a mozgatható karokra, melyeket egy gerendára szereltek. Ilyen állomást Brulon-ban az ottani kastély tetőjén létesítettek, a másikat pedig a tőle 15 km. távolságra fekvő Parcé községben. Az 1791. március 2-án folytatott eredményes kísérleteket a család birtokában maradt számos levél bizonyítja.

Chappe 1791-ben Párisba ment, ahol nagy fáradozással végre sikerült neki engedélyt szereznie optikai távíróberendezésének Páris közelében való felállításához. Két fivére segédkezett neki a kísérleteknél. Egyik reggel azonban, mikor állomásukhoz mentek, észrevették, hogy a jelzőberendezés már nincs az épületen, az éj folyamán azt ugyanis ellopták. A házmester nem tudott, vagy nem akart az eltűnéssel kapcsolatban felvilágosítást adni. Az idő és a befektetett pénz odaveszett s Franciaországot, illetőleg a világot egyelőre megfosztották egy értékes találmánytól.

Hat hónappal ezután Chappe idősebb fivérére beválasztották Sarthe departement

képviselőtestületébe. A képviselő támogatója előkészítette ismét a talajt s Chappe Párisban felállíthatta újabb jelzőberendezését. Ennek már 5 karja volt s azt Mémilmontant parkjában állította fel. Egyik délután a park kertésze felindultan azzal kereste fel a fivéreket, hogy a csöcselék felgyújtotta a jelzőberendezést s elhatarozta, hogy a feltalálókat is a tűzbe dobja, mert rájuk fogták, hogy ők a távírójuk útján a fogságban lévő királlyal érintkezésben vannak, nem tanácsolta tehát nekik, hogy a parkba jöjjenek. Chappe azonban nem esett kétségbe a balsiker ellenére sem. A család újból pénz szerzett a kísérletek folytatásához, s Chappe harmadszor is megszerezte az engedélyt távírójának felállításához.

1792. március 22-én Chappe a képviselőházban kifejtette terveit. Előterjesztést is készített, ez azonban már az új parlament elé került; az előterjesztést október 15-én újabb bizottság elé utalták, ahol azt a sok más ügy miatt félretették. Chappe ez alkalommal berendezését nyugodtabb helyen, a Lepeltier Saint-Fargeau parkban állította fel. Mivel a nép ismét olyan szándékot mutatott, mintha a távírókat lerombolni kívánná, Chappe katonai védelmet kért, melyet meg is kapott. A berendezés munkái nyugovóra jutottak, úgy, hogy azt a parlamentnek be lehetett mutatni. Háromtagú bizottság készítette el a bemutatásról a jelentést az optikai távíróról, mellyel 3 állomás segítségével 35 kilométeres távolságot sikerült áthidalni. 1793. július 26-án a parlament utasított adott egy Páris—Lille közti optikai távíróösszeköttetés létesítésére, Chappe-t pedig kinevezte távírómérnöké. Abban az időben idegen hadseregek özönlöttek Franciaország felé, melyekkel csak csekély számú francia katonaságot tudtak szembeállítani. Mivel a főváros és a csapatok közti gyors hírszolgálatra nagy szükség volt, előteremtették a távíró építési költségeit is. Újításról lévén szó, a munkálatok elég lassan haladtak, egy év leforgása alatt Páris és Lille közötti 16 állomás mégis elkészült s 1794. augusztus 15-én meghozta a távíró az első hírt a frontról, Quesnoy visszafoglalását. Több vészír után megjöttek a Fleurus melletti sikerekről, majd az északi hadsereg győzelméről szóló hírek is. Az ujjongás nagy volt, a távíró közbámulat tárgya lett s a párisiak figyelmesen nézegették a Montmartre-on és a Louvre-on felállított állomások előttük érthetetlen jelző-mozdulatait. A találmány nagy napja azonban augusztus 30. volt. Lille-ből e napon jött a hír távíró útján, hogy a Valenciennes-től 12 km-nyire fekvő Condé-sur-Escauit a

franciák elfoglalták. Chappe a hírrel azonnal az éppen ülésező parlamentbe sietett. Az öröm leírhatatlan volt. A feltalálót ünnepezték s táviratban válaszoltak a jelentésre, melynek vételét Lille még aznap elismerte. Ujabb összeköttetések építését vették tervbe, a pénzühiány miatt azonban az építkezés lassan haladt. Főleg a Páris—Landau közti összeköttetés megépítésére helyeztek súlyt.

Chappe-nak az elismerésen kívül a rágalmból is kijutott, melyek elhárítása Chappe egészségét erősen aláásta. A táviró szervezete mindig bővült, a katonaság által támasztott igények mindig nagyobbodtak, a szükséges pénzt ellenben csak nehezen lehetett előteremteni. Ekkor, 1804-ben, Napoleon hirtelen azzal a tervvel állt elő, hogy Páris és Milano közt azonnal meg kell építeni a táviróösszeköttetést. Hozzá is kezdtek, ám anyag- és munkahiány mutatkozott s Chappe a megbízásnak nem tudott a kitűzött időre eleget tenni. Egészsége megrendült, egyik lyoni útjáról pedig azzal a rögeszmével jött vissza, hogy meg akarták mérgezni. Így aztán a vég nem jött váratlanul; az optikai táviró feltalálóját barátai 1805. január 23-án egy kútban holtan találták.

Chappe-ot utolérte sok feltalálóknak közös sorsa: kortársaitól meg nem értve, vagyonát az eszmének feláldozva, lassú sikerek, sok irigykedés s hirtelen eltűnés a küzdőtérrel oly időben, amikor még eszméi nem tudtak kellően elterjedni. Testvérei azonban művét folytatták s egész Franciaországot behálózták az új optikai táviróval, végül azonban a nagy munka vezetését nekik is át kellett engedniök az utódoknak. A francia haza hálás volt Claude Chappe iránt, s szobrot emeltetett Párisban emlékének, hogy az utókornak is hirdesse azokat az érdemeket, melyeket hazájának s az egész emberiségnek tett nagy szolgálataival szerzett. (D. V. Z. 1930. évi 7. száma.)

A táviró és távbeszélő Egyiptomban az állam tulajdonában van. Azelőtt a helyi távbeszélőberendezések a „The Telephone Co. of Egypt” társaságéi voltak, 1918-ban azonban azokat az államkormány átvette.

A táviró és távbeszélő által behálózott egyiptomi terület alakja hosszúfarkú papírsárkányhoz hasonló. Magát a sárkányidomot a delta néven ismert északi része adja az országnak, melynek háromszög alakját az Alexandria—Port Said—Cairo városokat egymással összekötő vonalak határolják. A Cairótól délre húzódó keskeny, de fejlett kultúrájú, hosszú Nilus völgye adja a sárkány farkát, melynek szé-

lessége átlag 2—10 mértföld, Szudán magasságában azonban eléri a 800 mértföldet is.

Ha valaki az Alexandria közelében levő Rosettában vitorlás bárkára ül s a Niluson felfelé hajózva követi a táviró és távbeszélőpóznák útját egészen Szudánig, úgy kb. 1000 mértföldes távolságot kell megtennie. Az ország nagyságáról és alakjáról ezek után most már fogalmat alkothatunk magunknak. Egyiptom területe tényleg 350.000 négyzetmértföld, melynek egyrésze azonban hatalmas sivatag. Ha a sivatagot kihagyjuk a számításból, úgy Egyiptomot a világ egyik legsűrűbben lakott országának kell tekintenünk.

A táviró- és távbeszélőigazgatás központja Cairóban van. A központi igazgatás pompás cairói palotájában, valamint annak melléképületeiben van elhelyezve a központi táviróhivatal, a helyi, valamint az interurban távbeszélőközpontok. Epülében van egy 10.000 vonalas automatikus távbeszélőközpont is, melynek üzembehelyezését a folyó év végére tervezik.

Az ország távbeszélőhálózatához 100 központ tartozik 39.000 távbeszélő előfizetői állomással. Az összes belföldi központok között, valamint Palesztinával és Transjordániával trunk-összeköttetések vannak, melyeknek Szíriára és Szudánra való kiterjesztését szintén tervezik. Ennél meszebbre menő tervei is vannak az igazgatásnak, nevezetesen az Egyiptom és Európa közti rádiótávbeszélő forgalom rendszeresítése, mely forgalom révén Egyiptom tulajdonképpen az egész világgal távbeszélő összeköttetésbe kerülne.

Ennek a belföldi hálózatnak a kiegészítéséül még egy 90 központot és 4500 állomást felölelő s a belügyi, illetőleg közmunkaügyi tárcák céljaira szolgáló távbeszélőberendezés létesítését is tervezik, mely a rendőri és öntözősi szolgálat lebonyolítását fogja nagyban megkönnyíteni. E központok, melyek az egész országra szét vannak osztva, egymással összeköttetésben állanak s azonfelül bizonyos pontokon a nyilvános távbeszélőhálózatba is bekapcsolódnak.

Egyiptomban a távbeszélő üzem, melyet eddig a berendezések hiányossága erősen hátráltatott, az új fejlesztési program révén erős fejlődésre számíthat. Az eddigi szűkös helyzet kedvezőtlen eredménye volt a városi központokban az előfizetői vonalak túlságos igénybevétele, mely egy-egy vonalnál átlagban napi 20 hívásra, Cairóban és Alexandriában pedig az üzleti órákban óránként 2,75 hívásra rúgott. A többi nagyobb vidéki központokban

hasonló volt a helyzeti, sőt Cairo egyik központjában az üzleti órákban ez az átlag elérte a 4.0 hívást is. E hívások tekintélyes része természetesen az állomások erős foglaltsága miatt, sikertelen maradt. A nehéz helyzet kifejlődéséhez nagyban hozzájárult a pénzbedobásra működő nyilvános távbeszélő állomások hiánya is.

Az egyiptomi igazgatás reméli, hogy e magas hívási számot a beszélgetésenkénti díjszabás rendszeresítésével, valamint a távbeszélő automaták felállításával sikerülni fog leszállítani.

Egy másik érdekessége az egyiptomi távbeszélőszolgáltatásnak az, hogy az előfizetőket tetszésük szerint arab vagy európai betűkkel nyomott távbeszélő névsorokkal látják el, valamint, hogy az előfizetők a beszélgetést tetszés szerint arab, angol, francia vagy olasz nyelven jelenthetik be. A távbeszélőkezelőknek tehát valósággal nyelvtudósoknak kell lenniük. Női személyzetet az egyiptomi távbeszélőnél csak a nagyobb városi központokban és csak nappali szolgálatra alkalmaznak, a kisebb vidéki központokban a szolgálatot kizárólag férfiak látják el.

A manuális távbeszélő üzem Egyiptomban is rövidesen el fog tűnni, hogy helyet adjon az automatikusnak. Cairo összes központjait automatizálni kívánják oly módon, hogy két 10.000-es egységű automatikus főközpontot és 8 satelit-központot létesítsenek, mely utóbbiak 100—3000 előfizetői vonal befogadóképességük lesznek. Alexandriában a jelenleg épülő új táviró- és távbeszélőpalotában szintén berendeznek egy 10.000-es automatikus távbeszélőközpontot. Port Said, Suez, Mansura szintén automatikus központokat kapnak.

Ez újításokon kívül Cairo—Tanta—Alexandria közt távbeszélőkábelt is fektetnek, melynek hossza 125 mérföld. A kábelt, mely az első Egyiptomban, a Pirelli General Ltd., southamptoni vállalat építi.

Egyiptom éghajlata különösen kedvező a légvezetékek számára; azonban ezeknél is a vashuzalokat már rendszeresen bronzhuzalokkal cserélik ki. A nagytávolságú távbeszélőforgalomban váltott beszélgetések érthetőségének megjavítása céljából a nemzetközi távbeszélőforgalomban meghonosított erősítő berendezésekkel Cairo és más központokat fognak felszerelni s a műáramkörök problémája is már tanulmányozás tárgya.

Egyiptom táviróüzeme, jóllehet a távbeszélő itt is, akárcsak más országokban, erős versenyt támaszt, mégis szépen vi-

rágzik. A belföldi forgalmon kívül Egyiptom fontos szerepet tölt be a szomszédos országokba szóló vagy onnan jövő táviratok közvetítése terén. Ilyen országok Hedjaz, Jemen, Abessinia, Erythra, Szudán. Azelőtt a Palesztinába, Transjordániába és Szíriába szóló és onnan jövő táviratokat is Egyiptom közvetítette, újabban azonban már ezeknek az országoknak Európával közvetlen összeköttetésük van és pedig úgy az Eastern társaság kábelein, mint rádió úton.

Egyiptom belföldi táviróforgalma a távbeszélő ellenére is állandóan emelkedik, ami főleg annak tulajdonítható, hogy a gyapot, hagyma, gabona üzemeket lebonyolító cégek a távirót, mivel üzletkötés esetén okmányyszerű bizonyítékot nyújt, a távbeszélővel szemben előnyben részesítik.

Az egész egyiptomi 1928/29. évi táviratforgalom 5,179.644 táviratra rúgott, melynek megoszlása a következő volt: belföldi kereskedelmi távirat 2,545.286 drb., külföldi kereskedelmi távirat 362.681 drb., szolgálati távirat 321.157 drb., vasúti üzemi távirat 1,950.520 drb.

Az érkezett táviratok kézbesítése a beérkezéstől számítva átlag 13 perc 26 másodperc alatt történik meg.

Az ország 805 táviróhivatala részint állami táviróhivatal, részint magánvasúti társaságok által fenntartott hivatal. Az első csoportba sorozzák az egyiptomi államasutak táviróhivatalait is.

Egyiptomban, mely a világ egyik legkezmpolitább országa, a táviróüzem számára is komoly nehézséget jelent a sokféle nyelvűség. A táviratanyag 70 százaléka arab nyelven van szerkesztve, ezért különleges Morse-abécét állítottak össze, mely az arab betűk továbbítását is lehetővé teszi. Az arab és európai nyelvű táviratok vegyes előfordulása a táviróüzemben alkalmazható géprendszerek szempontjából is erősen korlátozóan hat, mert nem mindegyik válik be. Így a Baudot és Wheatstone gyorstávirókat nem lehet Egyiptomban használni.

Egyiptom állami rádiótáviró szolgálata három csoportba osztályozható. A tengeri hajók és a part közti, a légiforgalmi, végül a szárazföldi állomások közti szolgálata.

Az egyiptomi Marconi rádiótársaság, mely a brit kormánytól megvásárolta az Abou Zabal-ban levő rádióállomást, az egyiptomi kormány engedélyével ellátja a nemzetközi rádiótáviró forgalmat is.

Egyiptomban 9 rádiótáviróállomás van a mozgó szárazföldi állomásokon kívül. Az alexandriai és kosseir-i parti állomá-

sok a földközítengeri és vöröstengeri hajó-rádiótávíró forgalmat látják el. A belföldi rádióállomások egy része a Lybiai sivatag oázisaiban működik s ezek e távoli helyek számára az egyetlen villamos közlekedési utat jelentik. Hogy az ilyen oázis-állomásokhoz az eljutás mennyire körülményes, úgy elég, ha megemlítjük, hogy teveháton legalább öt napig kell az utasnak lovagolnia, ha pedig szerencséje van s véletlenül teherautó-karavánt sikerül fognia, úgy ezen is legalább 15 óra hosszát kell magát rázatnia, amíg eljut a legközelebb fekvő oázisba. (T. A. T. J. 1930. évi márciusi száma.)

A távbeszélő fejlődése Csilében. A „Chili Telephone Company“ az „International Telephone and Telegraph Corporation“-nal 1928-ban történt társulása óta már 17.200 új távbeszélőállomást szereltett fel, ugyanakkor pedig 10.800 régi rendszerűt leszereltetett. Az interurban hálózatban 820 kilométer, a helyi hálózatokban 2460 kilométer régi huzalt új huzalral cseréltek ki s emellett még 2700 kilométer hosszú új interurban áramkört is építettek. Csile fővárosában, Santiagóban 6800 automatikus állomást helyeztek üzembe és 1073 régi mágneses rendszerűt megleszereltettek; Valparaisóban és Vina del Mar-ban 2507 automatikus állomás berendezése mellett 1291 régi rendszerűt szereltettek le. Negyven új manuális kapcsolószerkevény üzembehelyezése mellett 27 helyi központot építettek, illetoleg rekonstruáltak. (J. S. N. 1930. évi 2. száma.)

Nagybritanniában a távíró üzem az 1929-es költségvetési évben 757.237 font sterling deficittel zárult. Az 1928-as költségvetési évben a hiány 1.380.820 font sterling volt.

A távbeszélő üzem ezzel szemben 524.695 font sterling bevételi többletet mutatott az 1928. évi 107.391 font bevételi többlettel szemben.

A rádióhírmondó előfizetőktől előfizetési díj címén 1929-ben 1.358.187 fontot szedtek be. Ebből az összegből az angol postaigazgatás részesedése 12 százaléknak megfelelő összeg, vagyis 178.686 font, a British Broadcasting Corporation 887.616 fontot kap, míg a megmaradó 291.885 fontot az államkincstárnak kell beszolgáltatni. (J. T. 1930. évi 3. száma.)

A japán rádiótávíró. Báró Togo a japán rádiótávíró társaság igazgatója New-Yorkon való átutazása alkalmából Mr. W. A. Winterbottom-mal a „Compagnie R. C. A. Communication Inc.“ elnökhelyettesével folytatott tárgyalásai alkalmából Japán

rádiótávíró üzeméről a következő ismertést adta.

Amerikával a rádióvillamos forgalom San Franciscón át bonyolódik le; mindazonáltal a New-Yorkkal való közvetlen rádióösszeköttetések létesítése tervbe van véve. Ennek a közvetlen forgalomnak a céljaira Tokio közelében már építettek is egy rádióállomást.

A japán rádiótávíró-társaság ezidőszerint két főirányban tart üzemben összeköttetéseket: az európai és a csendes-óceáni irányban. Európával Japánnak négy összeköttetése van és pedig Nagybritanniával, Németországgal, Franciaországgal és Lengyelországgal. A csendes-óceáni irányban San Franciscóval, Honoluluval (Hawaii szig.), Manillával (Fülöp szig.), Jávával és Francia Indo-Kínával van közvetlen összeköttetése.

Ovama közelében új rádióállomást építenek, mely új rádióközlekedési irányt fog szolgálni és pedig az ú. n. észak-déli irányt, mely a déli tengerekkel, Jávával, Indiával, Ausztráliával és a Maláji szigetekkel fogja a rádióforgalmat lebonyolítani. Ebben a déli irányban rövidhullámrendszeren fognak levelezni, mely az észak-déli irányú forgalom üzemében különösen jól bevált. Az új irányú forgalom berendezésének céljaira 2.000.000 dollárt irányoztak elő. Az európai és az amerikai forgalomban úgy a hosszú, mint a rövid hullámrendszereket egyaránt használják.

A japán rádiótávíró társaság állomásainak építését és szerelését három japán társaság, valamint a Radio Corporation of America végezte. A japán rádiótávíró társaság a japán kormány engedélye alapján a rádiótávíróüzem terén monopolisztikus helyzetben van.

(J. T. 1930. évi 3. száma.)

A Francia-Nyugat-Afrika és a Kanári szigetek közti rádiótávíróösszeköttetés tárgyában kötött egyezményt Francia-Nyugat-Afrika kormányzója és a spanyol közlekedési ügyek vezérigazgatója már jóváhagyta. Az új közlekedési úton, mely Port Etienne-t Las Palmas-sal köti össze, a forgalom a f. év február 1-én már megindult.

(J. T. 1930. évi 3. száma.)

New-York és Varsó közt az American Telegraph and Telephone Co. megnyitotta a rádiótávbeszélő forgalmat.

(J. T. 1930. évi 3. száma.)

Az angol rádióhírmondó körzeti beosztása, mely minden egyes rádióhírmondó előfizető számára — tekintet nélkül vevőkészülékének egyszerű vagy költséges voltára — lehetővé fogja tenni a két műsor közti, vagyis a nemzeti és a körzeti műsor közti választást, a londoni körzetben a

f. évi március hó 9-én már életbe lépett. Ettől az időtől kezdve egyidejűleg két különböző műsort ad le a Londontól 24 km. távolságra tekvő Brokmans park-ban levő két rádióhírdő leadóállomás és pedig az egyiket 261.3 méteres, a másikat 356.3 méteres hullámon, Daventry 5XX jelzésű adóállomás a körzeti műsort 1504.4 méteres hullámon, Daventry 5GB kísérleti adóállomás pedig a központi körzet számára (Midland Regional) 479.2 méteren adja a körzeti műsort. A Manchester és Belfast-ban levő adóállomások, valamint a Liverpool-ban, Leeds-Bradford-ban, Sheffield-ben, Hull-ban, Stocke-ban és Newcastle-ban levő relais-adók az északi körzet műsorát adják. Az Aberdeenben, Cardiff-ban és Glasgow-ban levő állomásokat megszüntetik. Nagybritannia ezek szerint négy körzetre oszlik, és pedig: London (Anglia déli része), Anglia északi része, Skócia és végül Észak-Irország.

(J. T. 1930. évi 3. száma.)

A nemzetközi táviró szolgálati szabályzat távbeszélő részének átdolgozására a Berlinben 1929 június 3—10 közt ülésezett „Comité consultatif international des communications téléphoniques à grande distance“ (C. C. I.) külön bizottság kiküldését határozta el, mely bizottságot a C. C. I.-nek és a nemzetközi táviróiroda képviselőiből kellett megalakítani. A bizottság feladata annak a megvizsgálása, hogy a C. C. I. által 1925 óta a nemzetközi távbeszélő forgalom megjavítása érdekében kiadott ajánlásai közül melyek volnának — az 1932-ben Madridban összeülő legközelebbi nemzetközi táviróértekezlet által való elfogadást feltételezve — a nemzetközi táviró-szolgálati szabályzatba befoglalandók.

Ez a bizottság, melynek első ülését Milon francia távbeszélő igazgató nyitotta meg, Belgium delegátusának, Fossionnak az elnökle alatt Párisban a f. évi március hó 5. és 8. közt ülésezett. A nemzetközi irodát Boulanger alelnök képviselte. A bizottság az első ülészak folyamán a C. C. I. összes 1925 óta kiadott ajánlását megvizsgálta s azokat a következő szempontok figyelembevételével 4 csoportba osztályozta:

1. Az illető ajánlást a C. C. I.-hez tartozó igazgatások és társaságok többsége elfogadta-e?

2. Az illető ajánlás ellen, bár azt a C. C. I. többsége elfogadta, nem tett-e egy vagy több igazgató, illetőleg társaság érdemi észrevételt?

3. Az illető ajánlás tényleg alkalmazást nyert-e a gyakorlatban s az alkalmazás során jól bevált-e?

4. Az illető ajánlás elég jelentős tárgy-e ahhoz, hogy a nemzetközi szolgálati szabályzat 1925. évi párisi, illetőleg 1928. évi brüsszeli átvizsgálásának szövegét miatta módosítsák, illetőleg kiegészítsék és igenlő esetben, mely részébe s milyen módon kellene ezt a beiktatást végezni?

A bizottság második ülészaka alkalmából, mely Stockholmban lesz, véglegesen megszövegezik azokat a módosításokat vagy törléseket, melyeket a madridi nemzetközi táviró értekezlet elé fognak terjeszteni.

(J. T. 1930. évi 3. száma.)

A rádióelőfizetők száma:

Kanadában	375.068
Nagybritanniaiban	3,060.061
Indokínában	108
Madagaszkárban	30
Mexikóban kb.	50.000
Norvégiában	74.091
Lengyelországban	217.012
Svájcban	85.931
Északamerikai Egyesült- Államokban kb.	10,000.000
Magyarországban	289.893

A britindiai rádióhírdő üzemét a f. évi március hó 1-én az indiai államkormány átvette az indiai rádióhírdő társaságtól. Az indiai törvényhozó testület pénzügyi bizottsága az átvételt jóváhagyta.

(D. V. 1930. évi 12. sz.)

Irországban a rádióhírdő évi előfizetési díjai a következő skála szerint vannak megállapítva: Magánosok 10 shilling, iskolák, nyilvános intézetek 1 font sterling, szállodák, kávéházak 5 font sterling, szórakozó helyek heti 1 font sterling, mozgó hangosan beszélő berendezésekért évi 5 font sterling.

(D. V. 1930. évi 11. sz.)

Anglia és Japán közt a „Japan Wireless Telegraph Company“ a Jokkaichi-ben épített adóállomás üzembehelyezésével megnyitotta a Japán—Anglia irányú rádió-táviró forgalmat. Az Anglia—Japán irányú forgalom már a múlt évben megnyílt. Angliában az adó- és vevőállomás Dorchester-ben, illetőleg Somerton-ban van.

(J. T. 1930. évi 3. száma.)

Anglia és Dánia közt megnyílt a képtáviró forgalom. A forgalomba az összes angol és az összes dán hivatalok be vannak vonva; a tulajdonképpen képtáviró-összeköttetés azonban London és Kopenhága közt működik. A díj cm²-enként 3 pence, díjminimum 24 shilling, mely 96 cm² továbbítási díjának felel meg.

(J. T. 1930. évi 3. száma.)

A Németország és Németalföldi Indiák közötti távbeszélőforgalomban, mely 1929 decemberében nyílt meg, leszállították a beszélgetési díjat. A díj, mely eredetileg 3 percenként 135 birodalmi márka volt,

március 1-től kezdve már csak 96 birodalmi márka, melyhez 3 percnél hosszabb beszélgetéseknél még percenkint 32 márka számítandó nozza (eddig 45 márka volt).

(J. T. 1930. évi 3. száma.)

Svájc, bár kis állam, a svájci kormány mégis szükségét látja a kétnyelvű rádióhírmondó rendszeresítésének. Ezért az új 25 kw. energiájú Sottens-ben Moudon mellett létesített adóállomás a francia nyelvű Svájcnak lesz az adója, a 60 kw. energiájúnak tervezett Beromünsterben (Luzernkanton) működő adó pedig a német nyelvű Svájcot fogja kiszolgálni. A két adóállomás építésének befejeztét még a folyó évre várják.

(T. A. T. J. 1930. áprilisi száma.)

Távbeszélő-udvariasságok. A „The Telegraph and Telephone Journal“ f. évi áprilisi számában a következő elmélkedést olvassuk: Különös, hogy míg a távbeszélő használata napról-napra terjed, s amíg a távbeszélőt manapság száz és ezer, oly ember veszi igénybe, aki még nem is olyan régen azt csak a sors által különösen kegyelt polgártársai privilégiumának tekintette, addig a távbeszélő használatánál tanusított viselkedés még sok kívánni valót hagy maga után s az joggal tárgya a társadalmi prédikációknak és az indokolt panaszoknak. Szeretnék hinni és remélni, hogy a távbeszélgetéseket átvevő ügyetlen iroda-suhanc, aki a vizaviját „Kicsoda maga?“ „Mit akar maga“ szavakkal fogadja, mint amatőr távbeszélő kezelő, rövidesen el fog tűnni. Tudjuk nagyon jól, hogy a gyakorlott távbeszélő kezelőknek magánosok részéről való alkalmazása emelkedőben van s eltekintve a hivatásos kérdésősködéstől, manapság már inkább szabály, mint kivétel az, hogy az embernek kérdésére távbeszélőn udvariasan és intelligensen válaszoljanak, s oly esetekben, mikor magánalközpont útján kérjük a hívót, szintén gyorsan megkapjuk vele az összeköttetést. Nem kétséges szóval, hogy a távbeszélő jótulajdonságainak szaporítása terén nagy lépéssel haladtunk előre.

Az udvariatlanságnak megmaradt mégis egy fajtája, mely nem akar eltűnni s mely a legtöbb telefonhasználó elkeseredésének és türelme elfogyásának még mindig a forrása. Elterjedt szokás ugyanis utasítást adni egy alantas alkalmazottnak, hogy hívjon fel egy számot, s ha aztán a hívott jelentkezett, úgy megváratni az illetőt a telefontól addig, míg a megbízást adó hívó ráér arra, hogy a telefonhoz jöjjön. Egyik üzletember a „Bradford Telegraph & Argus“-ban keservesen panasolja (s az ő esete typusa sok más hasonló esetnek), hogy ennek az udvariatlanságnak követ-

keztében egy-egy héten egy csomó órát kénytelen elvesztegetni. „Szól a csengő. Felveszem a hallgatót. Halló, mondja valaki. Mister A. kíván önnel beszélni. Én várok és Mister A.-nak 2—3 percre van szüksége, míg leereszkedik a telefonhoz, hogy a saját maga által kezdeményezett beszélgetést lebonyolítsa.“

Az ellen természetesen nem lehet senkinek kifogása, ha egy üzletember alkalmazottja útján felhivat egy számot, mikor maga is ott van a távbeszélő mellett s azonnal beszélhet, amikor a hívott jelentkezik. Ha azonban a másik fél, akit felcsengettek, azonnal válaszol a távbeszélőn s akkor aztán felkéri, hogy „kérem, várjon egy percig“, vagyis addig, míg a hívó leereszkedik s oda jön a készülékhez, ezért a hívott méltán megsértődhet. Az illető joggal úgy vélheti, hogy az ő ideje van olyan értékes, mint a felhívóé s neheztelését bizonyára nem kisebbíti az a tudat, hogy ezt az udvariatlan eljárást nem annyira a fontos és halaszthatatlan elfoglaltság, mint inkább egy bizonyos túlzott önértékelés szüli, mely boldog akkor, ha közvetítőket állíthat oda, akik útján a beszélgetés mintegy ünnepélyesen végre eléri őt magát a nagy férfit is.

Bizonyos tudatos vagy öntudatlan egoizmus tehát a gyökere valószínűleg ennek a szokásnak. Az életben ez még csak megjárna, de semmiesetre sem a nagy üzleti világban. Lehet, hogy valaki abban az irigylésre méltó helyzetben van, hogy önmagát másokkal nagyra értékeltetheti, azonban az embertársak iránti előzékenység bizonyára csak emelni fogja még az illető értékét, kivált a távbeszélő útján hogy más módon történő társas érintkezésben. Röviden ez annyit jelent, hogy a kicsinyes egoizmus nem fizeti ki magát.

(T. A. T. J. 1930. évi áprilisi száma.)

Részvét-dísztvírat. A „Telegraphen-Praxis“ folyó évi 6-ik száma annak a ténynek a regisztrálása kapcsán, hogy Németországban az üdvözlő táviratok népszerűsége egyre jobban terjed s 1929 december havában a német postának 130.000 márka bevételt biztosítottak, csodálkozását fejezi ki afölött, hogy még nem rendszeresítettek a részvétet nyilvánító táviratok számára is megfelelő méltó küllalakat. A német posta minden elképzelhető módját igénybe veszi az üdvözlő dísztvíratok propagandájának, miért hanyagolja el tehát az önként kínálkozó részvéttvíratokat. Kétségtelen, hogy a részvét-dísztvíratok bevételei az üdvözlő-dísztvíratok bevételeit nem fogják elérni, mégis indokolatlan az erről, bár szerényebb bevételről való önkéntes lemondás. Az előrelátható bevétel kisebb

összege tehát nem lehet ok a kérdés elhanyagolására. A részvét-dísztatíratok rendszeresítése ellen tulajdonképpen elfogadható érvet nem is lehet felhozni. Miért ne tehetne eleget a birodalmi posta annak a közóhajnak, mely a részvétnyilatkozatokat távirati úton megfelelő külső formák közt kívánja az érdekeltekhez eljuttatni? Az ujságok, nyomdák ezen a téren annyi változatos és különleges formáit nyújtják a részvétközleményeknek, levélpapíroknak, kártyáknak s mellette egyáltalán nem olcsón, sőt igen jelentős pénzbeli ellenszolgáltatásért. Élni kell tehát a postának is a kínálkozó alkalommal, annál is inkább, mert a „Telegraphen-Praxis“ szerint az eziránti kívánság a közönség részéről annyira éber, hogy máris akadtak olyan felek, kik részvétnyilvánításuknak dísztatíratúrlapon való kézbesítését kívánták s mivel gázsúrlap még nem volt rendszeresítve, erre a célra az Lx5. jelzésű német tájképes díszlapot választották.

A német laptársunk által felvetett gondolatnál való komoly foglalkozás nálunk is indokoltnak látszik, hisz egy önként kínálkozó táviró-konjunktúrának a kihasználásáról van szó, mely a m. kir. postának is üzleti érdeke.

Hajókra szóló rádió-táviratlevelek. Április hó 1-től kezdve egyelőre kísérletképpen a német tengeri hajókra a német postaigazgatás partiállomásainak közvetítésével tengeri rádiótáviratlevelek küldhetők. Ezeket a felvevőhivataltól a parti állomásig mint levelet, onnan a hajóra mint rádiótáviratot továbbítják. A díj a felvételi díjból (felvételért és a parti állomásig való továbbításért), valamint a rendes parti- és fedélzeti díjból alakul. A felvételi díjat is úgy, mint a többi díjat mint távirati díjat számolják el. A távirat-leveleket másolatban boríték alatt küldik a parti állomáshoz. míg az eredeti pénztári táviratlevél a felvevő hivataloknál marad. Az új küldeményfaj főleg a nem sürgős közleményeknél jön tekintetbe, mint pl. üdvözlőtáviratoknál, melyeket a címzettnek a hajón csak egy meghatározott későbbi napon kell kézbesíteni, továbbá olyan hajókon utazók címére szóló táviratoknál, mely hajók, még nem értek a továbbított parti állomás hatókörzetébe. (D. V. 1930. évi 11. száma.)

Dr. Havas Ferenc.

Az „Európa“ óriás gyorsgözös rádióberendezései. A nagy tengeri hajókon a rádió manapság nemcsak nélkülözhetetlen segélyeszköz, hanem gondoskodik a hajóújság számára hírek beszerzéséről, azonkívül az utasok rendkívül erős táviratforgalmát is lebonyolítja.

Az „Európa“ rádióberendezése a legnagyobb mindazok közt, melyeket eddig kereskedelmi hajókra felszereltek.

Az „Európa“ rádióberendezésével egyidejűleg három különböző levelezést lehet lebonyolítani. Minthogy különleges differencial-berendezés segítségével a vevőkészüléket akkor is lehet használni, amikor a hajó adóállomása ad, nagy forgalom idején, szükség esetén három duplex-üzem is lehetséges, azaz egyidőben három adás és három vétel. Az adókészülékek bár ugyanazon helyiségben vannak felállítva, a vételt nem zavarják, sőt az antennákat is ugyanazokra az árbócokra szerelték fel. Az egész állomás üzembentartásához 6 rádiótávirász szükséges.

A műszaki berendezést a Telefunken cég szállította. Adóberendezés négy van, ü. m.: hosszúhullámokra (500-tól 3000 méterig, gyorstáviró berendezéssel, 3 kilowatt antennateljesítménnyel), középhullámokra (580-tól 830 méterig), rövidhullámokra (15-től 90 méterig) és egy szükségadóberendezés, mely a hajó elektromoshálózatától teljesen független, azaz, üzembentartható akkor is, ha a hajó elektromos berendezései áramot bármilyen ok miatt nem is tudnának termelni. A hosszúhullámú berendezést a kontinensekkel, a középhullámú adót a közeli forgalomban, a hajókkal és a partiállomásokkal való forgalomban használják. A rövidhullámú adó úgy táviró, mint távbeszélőüzemre is alkalmas és igen nagy távolságok áthidalására használják fel. Antennateljesítménye 700 watt. A vevőberendezés egy háromkörös Telefunken-féle vevőkészülékből, egy rövidhullámú vevőből (10-től 150 méterig) és egy vészjel (SOS) felvételére szolgáló készülékből áll, ez utóbbi 600 méterre hangolva és hangosan beszélőre kapcsolva, megszakítás nélkül üzembentart.

Az említetteknek kívül a hajó rádióhelymeghatározó berendezéssel is fel van szerelve. Ez ugyanis ködös és felhős időben a hajózás elengedhetetlen segédeszköze.

A mentőcsónakok közül négy, motorral felszerelt csónakot rádióval is elláttak, amelyet a csónak fedett elülső részében helyeztek el. Az adáshoz szükséges áramot a 24 voltos és 100 amperórás akkumulátor-telep szolgáltatja. Az akkumulátorok töltése a vízmentesen beépített csónakmotorok útján történik. Az adó hullámhossza 600 méter, teljesítménye 0.15 kilowatt; a vevőkészülék hullámhatára 300-tól 1100 méterig terjed. Mind a négy mentőcsónak kétszálás antennával van ellátva.

Az „Európa“ nemcsak méreteiben csodálatos, hanem rádióberendezése egyedül

álló az egész világon, mert nincs még egy hajó, amely ily tökéletesen lenne felszerelve, mint ez a legújabb német gyorsgőzös. (R. Wo. 1930/14, F 1930/14.)

Róma rövidhullámú adója. Az új 12 kilowattos rövidhullámú állomás naponta kísérleti adásokat végez. Jelenleg két különböző hullámon, 25 és 80 méteren kísérleteznek. A későbbi rendszeres üzemből azt a hullámot fogják használni, amelyekkel jobb eredményeket érnek el. Tervbe vették Róma és a többi olasz rádióállomás műsorának egyes esetekben való közvetítését. (R. Wo. 1930/14.)

A spanyol rádióhírmondó. A spanyol kormány eddig 22 adóengedélyt adott ki, ebből azonban csak a felét használják fel. A legnagyobb adók Madridban és Barcelonában vannak.

Az adóállomás költségeit nem előfizetési díjakból, hanem a reklámokért szedett díjakból kell fedezni. Minthogy más bevételi forrás nem áll rendelkezésre, a műsor nagyon gyenge és a közép-európai műsoroknál jóval mögötte áll. A közönség eleinte nagyon élénk érdeklődése ilyen körülmények közt lanyhává vált.

A rádióállomások némelyikét a rádióegyesületek támogatják. Az általános érdeklődés nagyon csekély és valószínű, hogy a spanyol rádióamatőrök legnagyobb részének be nem jelentett titkos állomása van.

A külföldi állomások közül többnyire Langenberg, London, Toulouse, Radio—Paris, Daventry, Róma, Nápoly és Rabat (Marokkó) műsorát veszik. (R. Wo. 1930/14.)

Wien—Bandoeng rádiótávbeszélgetés. Első ízben történt, hogy Bécsből távbeszélő beszélgetést folytattak Jávával rádió útján. Az operaház egyik táncosa és felesége 18 percig beszélgettek Bandoengben tartózkodó családtagjukkal. A beszélgetést Nauen-ig vezették, onnan Jávára pedig rövidhullámú rádióval továbbították. Az érthetőség kifogástalan volt.

Ez alkalommal csupán kísérletről volt szó annak megállapítása végett, hogy a beszélgetés érthető-e. A jól sikerült kísérlet következtében a nyilvános távbeszélő forgalmat a legközelebbi időben ebben a viszonylatban is meg fogják nyitni. A háromperces beszélgetés díja körülbelül 300 Schilling lesz. (R. Wo. 1930/14.)

Német operaelőadás rádióvittele Amerikába. A rádióműsorsere keretén belül folyó évi március hó 16-án első ízben rendeztek rádióátvitelt Németországból Amerikába. Ez alkalommal a drezdai állami operaházból a „Fidelio“ előadását közvetítették. Az átvitel céljára a műsort Königs-

wusterhausen rövidhullámú nagyállomás sugározta s ezt az Északamerikai Egyesült Államokban Schenectady állomás fogta fel, amit azután a National Broadcasting Company adóállomás-hálózata útján sugároztak ismét ki. (R. Wo. 1930/14.)

Új délfranciaországi rádióhírmondó állomás. Francia újsághírek szerint az eddigi 1.5 kilowattos Nizza—Juan—les-Pins francia állomás helyett legalább 25 kilowattos új rádióhírmondó adóállomás felállítását tervezik. Az állomást magánvállalkozás állítaná fel és körülbelül 3 hónap alatt üzemképesnek kell lennie. A felvevőhelyiség Nizzában, az adóállomás pedig Nizza környékén nyerne elhelyezést. (R. Wo. 1930/14.)

Franciaország és Indokina közt a nyilvános rádiótávbeszélő forgalom folyó évi március hó 10-én 15 órakor megnyílt. A beszélgetések lebonyolítását egyrésztől Sainte-Assise (Párizs mellett) rádióállomás, másrésztől Saigon rövidhullámú állomás, a francia Chireix-Mesny-rendszer alkalmazásával bonyolítja le. A háromperces beszélgetés díja június 1-ig 555 francia frank s azontúl 450 frank; a három percnél hosszabb ideig tartó beszélgetéseknél percnként fizetendő még 185 frank, június 1-től pedig 150 frank. (R. M. 1930/339.)

A franciaországi árvíz és a rádió. A délnyugatfranciaországi árvízkatasztrófiának első percétől Toulouse város rádióállomása úgy a polgári hatóságok, mint a mentésben segédkező katonai csapatok parancsnokságának rendelkezésére állt.

Toulouse és az árvíz által egészen elszigetelt Montau város közt a katonaság létesített rádióösszeköttetést. Azonban e két város erősen megnövekedett táviróforgalmát ez az egy rádióösszeköttetés már nem tudta lebonyolítani és ezért külön összeköttetést is létesítettek Radio-Toulouse és Perignon, a katonai rádiótávíróközpont közt avégett, hogy a katonai hatóságok Montauban város számára a táviratokat szükség esetén rádiótelefonon is közvetíthessék.

A Tarn-et-Garonne megye prefektúrájának felkérésére, Radio-Toulouse rádióhírmondóállomás, március 5-én Montau püspöke és a Tarnet Garonne megye prefektusa által Franciaország összes rádióelőfizetőihez intézett felhívást közvetített, melyben ruha-, fehérenemű- és egyéb segélyek sürgős küldését kérték.

Radio-Toulouse nagy számban kapott leveleket és táviratokat, melyekben az árvízsujtottak távol levő hozzátartozói, a veszélyeztetett részekben lakó övéik sorsáról kértek felvilágosításokat. Hogy a kéreéseknek megfelelhessenek, Toulouse

automobilszolgálatot szervezett és a kérézettel családok által lakott vidékeket, sőt a családokat lehetőleg egyenként is felkeresték, az eredményeket pedig a rádióállomás az esti műsor keretében közölte. A nyugalom helyreállításában a rádió ezáltal nagy eredménnyel vett részt.

A Lot-et-Garonne megye székhelyének, Agen-nak rádióállomását az árvíz teljesen elmosta. Az antenntartó árbócokat kidöntötte, a készülékből semmi sem maradt. Radio-Agen 311.9 m (kedden és pénteken 30.75 m.) hullámon 500 watt teljesítménnyel dolgozott. A műsorokról tehát Agen egyelőre hiányozni fog. (R. M. 1930/335., A. 1930/364.)

Az angol rádióhírdőszolgálatot legújabbán egészen új alapokon szervezték át avégett, hogy az előfizetők legnagyobb része az alábbi műsorokból tetszés szerint választhasson:

1. „Program national“ (nemzeti műsor); egyidejűleg közvetíti Daventry 5 XX. 1554.4 méteresen és London 261.3 méter hullámon.

2. „Midland regional“, azaz az ország középső részének műsora, közvetíti Daventry 5 GB. 479 méteresen.

3. „London regional“, London vidékének műsora, közvetíti London 356 méteresen.

London (Brookman's Park) teljesít-

ménye 30 kilowatt. Daventry teljesítménye 25 kw. Mindkét állomás adásait Nagy-Britannia összes szigetein könnyen lehet venni. (R. M. 1930/335. P. R. 1930/153.)

Stockholm rádióállomás folyó évi március hó 9-től 60 kilowatt teljesítménnyel dolgozik; hulláma 435 m. (R. M. 1930/335.)

Kanadában 66 rádióhírdőállomás működik és 600.000 vevőkészülék van használatban. (A. 1930/364.)

Paris-Experimental rádióállomás március hó második felétől állomásának antennatelsítményét 1000 watt-ról 1200 watt-ra fokozza; hullámhossza 31.65 m. helyett 29 méter lesz, mert az eddigi hullámán jelentéktelenen zavarták; a 29 m. hullámon közvetített műsorát azzal egyidejűleg 40 vagy 72 méteresen is fogja közvetíteni. (A. 1930/364.)

Kiel rádióhírdő állomás hulláma 1220 k/cs (245.9 m.) helyett ezentúl 1292 k/cs. (232.2 m.). (R. We. 1930/12.)

Az ausztráliai rádióhírdő társaság az ifjúság részére hetenként egyszer, repülőgépmóddal építéséről tart előadást. Ezek az előadások az ifjúság körében oly nagy érdeklődést váltottak ki, hogy eddig több mint 500, a repüléssel foglalkozó ifjúsági egyesület alakult. (R. We. 1930/12.)

Teész Frigyes.

HIREK.

Nouvelles.

Vezérigazgatóváltozás Spanyolországban. A folyó évi február hó 13-én kelt spanyol királyi dekrétummal báró Rio Toviá-t kinevezték a közlekedésügyek vezérigazgatójává a lemondott Tafur ezredes helyébe.

A francia köztársaság elnöke folyó évi március hó 2-án kelt rendeletével A. Mallarmé-t posta, táviró és távbeszélő miniszterré nevezte ki.

KÖNYVSZEMLE.

Bibliographic.

Francia-német rádió és közlekedési szakszótár. „Französisches Spezialwörterbuch mit besonderer Berücksichtigung der Radio

und Fernmeldechnik“ címen Dr. Hartwich Miksa, osztrák kereskedelemügyi miniszteri tanácsos, (Wien, Generaldirektion für die Post und Telegraphen Verwaltung) szerkesztésében és az „A. Hartlebens Verlag, Wien Singerstrasse 12 und Leipzig“ cég kiadásában 311 oldalos, vászonba kötött szakszótár jelent meg, melyet a kiadó cég 8 birodalmi márkás árban árusít.

A szótár összeállításával a szerzőnek nem az volt a célja, hogy egy meghatározott szakmában használt összes fogalmakat összegyűjtse. A szerző nem is kívánt részletező művet nyújtani. Célja egyedül az volt, hogy könnyen kezelhető munkában összegyűjtse azokat a legszükségesebb szakkifejezéseket és szavakat, melyekre a nemzetközi vonatkozású ügykörökben dolgozóknak szükségük lehet akkor, mikor e fogalmakat a nemzetközi érintkezés főnyelvén, a francián kell visszaadniok. Erre való tekintettel Dr. Hartwich szakszótárában nemcsak a nemzetközi közlekedési eszközökre (vasút, táviró, távbeszélő, rádió),

a jogszolgáltatásra, igazgatási szolgálatra stb. vonatkozó anyagot találjuk meg, hanem a hétköznapi élet leghasználatosabb kifejezéseit is. A munka tehát a francia és német nyelvet párhuzamosan használó diplomatákat, konzulátusi és igazgatási tisztviselőket, jogászokat, technikusokat, pénzügyi és kereskedelmi szakembereket egyaránt érdekli.

A szakszótár 3 füzetből áll:

- A. Szakszótár.
- B. Kifejezések, minták.
- C. Országok nevei.

A mű minden egyes főrésze külön francia-német és külön német-francia csoportból áll.

A német-francia csoportok összeállítása azt a célt szolgálja, hogy a németről franciára történő fordítási és fogalmazási munkákat megkönnyítse. Ily módon a francia kifejezések gazdag gyűjteménye áll a német nyelvű érdekeltek rendelkezésére. (J. T. 1930. évi 3. száma.)

Négy nyelvű kézikönyv a postatávíró és távbeszélő tisztviselők használatára. Összeállította: Schill Ede. Megjelent a „Parcus tesvérek” kiadásában Münchenben. 183 oldalas vászonkötésű könyv.

A szerző a posta-, távíró- és távbeszélő tisztviselőknek kiterjedelmű, könnyen kezelhető szótárt kívánt nyújtani, mely a tisztviselők és a közönség közti érintkezésben használatos szavakat és kifejezéseket felöleli. A szavak, melyek francia, angol, olasz és német nyelveken fordulnak elő, négy oszlopba csoportosítva szerepelnek. A mű öt részből és függelékből áll. Az első rész a posta-, távíró-, távbeszélő- és légiforgalom legfontosabb szabályzatait ismerteti, a második rész a felvevő ablakoknál dolgozó tisztviselők szolgálatában leggyakrabban előforduló 100 kérdést és feleletet tartalmaz; a harmadik a francia hivatalos fogalmazási minták gyűjteménye; a negyedik rész a címek szerkesztésének mintáit és a szükséges utasításokat; az ötödik rész a posta-, távíró-, távbeszélő és légiforgalom szavait és kifejezéseit ismerteti betűrendben s elmés hivatkozások útján megkönnyíti az azonos francia, angol, olasz és német nyelvű kifejezéseknek könnyen való megtalálását. A függelék a számneveket, az országok, városok és keresztnevek gyűjteményét foglalja magában. (J. T. 1930. évi 3. száma.)

Nomenclature des Circuits Téléphoniques Internationaux (A nemzetközi távbeszélő áramkörök névjegyzéke) legújabb kiadása a nemzetközi távíróunio berni iro-

dájának kiadásában megjelent. A névjegyzék oly módon van szerkesztve, hogy annak adataiból mindenki az egyes áramkörök általános jellegét illetőleg tiszta képet alkothat magának. A névjegyzék első részének egyes hasábjai a következő adatokat tüntetik fel: 1. Az áramkörök megjelölése; 2. Keresztültselt országok; 3. Az egyes azonos jellegű szakaszok hossza az egyes országokban; 4. Az áramkör építési típusa; 5. Az áramkör természet; 6. A huzalok átmérője; 7. Pupinistió vagy krarupistió; 8. Határfrekvencia; 9. Egyenérték 800-as periódusokban másodpercenként; 10. A közvetítő és végponti erősítőállomások nevei; 11. Megjegyzések.

A névjegyzék második része a két-két ország közti viszonylatokban üzemben levő távbeszélőáramkörök számát mutatja minden egyes irányban.

Végül a névjegyzék harmadik része a nemzetközi áramkörök ama kieserelő hivatalait sorolja fel, melyeknek több elnevezésük van (pl. Antwerpen—Anvers, stb.)

A névjegyzék ára csomagolással együtt 5.80 svájci frank. (J. T. 1930. évi 3. száma.)

Szerkesztői üzenetek.

Communications de la Rédaction.

Segéd-tiszt, Budapest. A távbeszélő kezelőknek a közönséggel szemben mindig higgadt, tapintatos, illedelmes, előzékeny, jóakarátúnak és kötelességtudónak kell lennie. Ennek nemcsak a használt szavakban kell megnyilvánulnia, hanem azok kiejtésében és hangsúlyozásában is. Ha azonban ilyen viselkedés mellett a közönség a hivatal személyzetével szemben mégis illetlenül viselkedik, sértő vagy durva magatartást tanúsít, a budapesti m. kir. távíró- és távbeszélő igazgatóság, illetőleg a postaigazgatóságok a Tb. Ü. Sz. 34. §. 3. h) pontja értelmében jogosítva vannak az előfizetőt a díjkötelezettség fenntartása mellett az előfizetők sorából végleg kizárni és az állomást előzetes felmondás nélkül végleg leszereltetni.

A 7. §. 18. pontja értelmében pedig az illetékes hatóságnál a sértés hatósági megtorlása céljából egyúttal feljelentést is tesznek.

E rendelkezések a személyzet védelmére szolgálnak, azokat tehát feltétlenül alkalmazni is kell. Ha az ellenőrző személyzet

a gépközlekedést lebeszéli arról, hogy maguknak szolgálati úton elégtételt szerezzenek, helytelenül jár el. Ez az oka azután annak, hogy személyzetünk egy részében, az a vélemény terjed el, hogy sérelmüket nem orvosolják.

A személyzet védelmére szolgál különben az az intézkedés is, hogy amennyiben a posta az illetékes hatóságnál a feljelentést megtette, az még abban az esetben sem vonható vissza, ha a sértő fél a postai

közegnek oly elégtételt szolgáltatott, melynek alapján a vádlott (sértő) megbüntetését nem kívánja. Ha a feljelentés után olyan kivételes enyhítő körülmények merülnek fel, melyek a bűnvádi eljárás megszüntetését indokolttá teszik, a körülmények részletes ismertetése mellett a szolgálati út betartásával, a kereskedelemügyi miniszter úrhoz kell jelentést tenni, aki az igazságügyminiszter útján teszi meg a szükséges intézkedéseket.

Kiadó: Dr. LŐRINCZY GABOR, m. kir. postatitkár.

INGYEN

aranytöltőtollat

tizennégykarátos, eredeti amerikai gyártmányút kap a

RADIOWELT

minden éves előfizetője. — Kérjen még ma ingyen mutatószámot a **RADIOWELT kiadóhivatalától**, Wien, I., Pestalozziggasse 6. — Legrészletesebb rádióműsorok, érdekes olvasmányok, gazdag műszaki rész, utasítások berendezések létesítésére, rövid hullámhosszak, nagyszámú rezkarcillusztrációk, nyelvtanfolyamok és érdekfeszítő regények közlése.

SIRIUS MŰVEK akkumulátor és elemgyár r.-f.

Budapest, VI., Petneházy-u. 72. Telefon: L. 978—36.

a M. kir. Posta, a M. kir. Allamvasutak, a M. kir. Honvédelmi Minisztérium és az összes közüzemek szállítója.

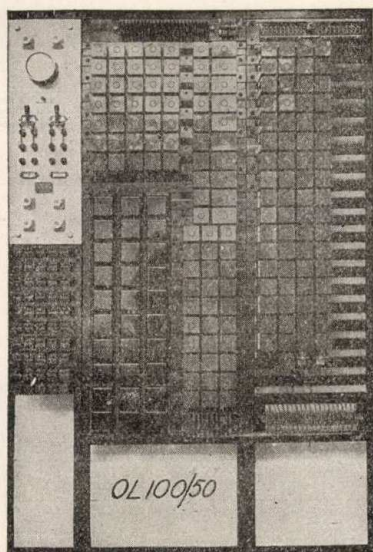
Rádió, telefon, jelző és műszerelemei

elismerően kitérő és kizárólag hazai gyártmányok

„ERICSSON“

MAGYAR VILIAMOSSÁGI RT.
BUDAPEST
Fehérvári-ut 70.

Tel.: J. 454-55, J. 340-98.

50 vonalas, 100-ig bővithető auto-
matikus kapcsoló.

Gyártmányaink mindinkább
közismertté váló sajátosságai:

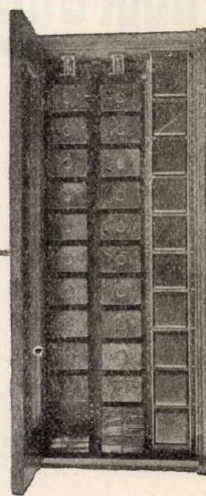
1. Megbízható működés.
2. Minimális karbantartási költség.
3. Tetszetős külső és gondos belső kidolgozás.
4. Versenyképes árak.

Az 1930. év újdonságai:

**Automatikus házi telefonbe-
rendezések 12-1000 vonalig.**

**Állami csatlakozás 4 fővonalig,
billentő gombos készülékekkel.**

Alközpontok 100 vagy 1000 vonalig bő-
víthető rendszer szerint. Házi és kimenő
állami kapcsolások kezelő nélkül. Bejövő
hívások fogadására és továbbítására ma-
nuális vagy félautomatikus közvetítő be-
rendezés. Teljesen automatikus vidéki köz-
pontok és hálózatok, interurbán forgalom-
ban is kezelő nélkül, bármely vonalszámra.

24 vonalas kapcsoló.

RÁDIÓ KÉSZÜLÉKEKET ÉS ALKATRÉSZEKET

VÉDJEGGYEL

csak

TELEFONGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

gyárt.

Stabilodyn hálózati készülék

Neutrodyn 5lámás készülék

**Luxor háromlámás körzet
vevő és gramofon erősítő
készülék**

Y forgókondenzátor

Safe transzformátor